

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Ghidul
profesorului

Clasa a IX-a

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

EDUCAȚIE PENTRU ' SOCIETATE

**Ghidul
profesorului**

Clasa a IX-a

Chișinău 2023

Ghidul profesorului la disciplina „Educație pentru societate” a fost elaborat și tipărit cu suportul proiectului Consiliului Europei „Educație pentru democrație în Republica Moldova” în baza Memorandumului de colaborare între Ministerul Educației și Cercetării (MEC) al Republicii Moldova, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Consiliul Europei (CoE) și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație în Republica Moldova pentru perioada ianuarie 2019 – noiembrie 2022.

Proiectul Consiliului Europei „Educație pentru democrație în Republica Moldova” este realizat în cadrul Planului de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova 2021-2024. Confederația Elvețiană este una din țările donatoare la Planul de acțiune și donatorul-cheie în domeniul educației pentru democrație. Proiectul este realizat în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și în parteneriat cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Fondul Națiunilor Unite pentru Populație în Republica Moldova și Universitatea Pedagogică din Zurich în cadrul programului „Moldova: Promovarea Implicării Civice Active”. Scopul proiectului este de a contribui la o societate incluzivă, pașnică și democratică în Republica Moldova prin consolidarea capacității sistemului de învățământ din Republica Moldova de a dezvolta cunoștințele și competențele necesare elevilor pentru a deveni cetățeni angajați civic.

Autori:

Olga Elpujan
Diana Galanton
Călin Rus
Oana Nestian-Sandu

Coordonatori:

Corina Lungu (MEC)
Dumitru Lazur (CoE)

Redactor: Aliona Zgardan-Crudu

Design și machetare: Bons Offices

Acest ghid este distribuit gratuit.

Descrierea CIP a Camerei Naționale
a Cărții din Republica Moldova

Educație pentru societate: Ghidul profesorului: Clasa a 9-a
/ Olga Elpujan, Diana Galanton, Călin Rus, Oana Nestian-Sandu; coordonatori: Corina Lungu, Dumitru Lazur. –
Chișinău: [S. n.], 2023 (Bons Offices). – 128 p.

Aut. indicați pe verso f. de tit. – Apare cu suportul
proiectului Consiliului Europei „Educație pentru
democrație în Republica Moldova” [et al.]. – [2300] ex.

ISBN 978-5-36241-078-0.

37.017(072)

E 19

© Consiliul Europei

© Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova

Cuprins

CUVÂNT INTRODUCATIV	5
INTRODUCERE	6
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: CULTURA MEDIATICĂ	20
Lecția introductivă	20
Lecția 1. Informarea din diverse surse	24
Lecțiile 2-3. Propaganda și manipularea	27
Lecția 4. Știrile veridice/știrile false	33
Lecția 5. Comportamentul cetățeanului în raport cu mass-media	37
Lecția 6. Cum mă protejez de știrile false, manipulare și propagandă	40
Lecția 7. Reflecție asupra experienței de învățare	43
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: AMENINȚĂRI LA ADRESA DEMOCRAȚIEI	47
Lecția 1. Democrația și cultura democratică	47
Lecțiile 2-3. Populism, naționalism, șovinism	51
Lecția 4. Viziunile radicaliste	56
Lecția 5. Corupția versus principiile democratice	60
Lecția 6. Apatia cetățenilor	64
Lecția 7. Reflecție asupra experienței de învățare	67
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT. ELABORAREA CODULUI DE INTEGRITATE AL CETĂȚEANULUI	70
Lecția 1. Integritatea cetățenilor	74
Lecția 2. Culegerea de informații	78
Lecția 3. Pregătirea studiului	81
Lecția 4. Analiza datelor	84
Lecțiile 5-6. Realizarea Codului de integritate al cetățeanului	87
Lecțiile 7-8. Realizarea unui material publicitar despre Codul de integritate al cetățeanului	90
Lecțiile 9-10. Pregătirea unei prezentări	93
Lecția 11. Realizarea prezentării	96
Lecția 12. Reflecție asupra experienței de învățare	99
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: CETĂȚENIA ACTIVĂ. VOLUNTARIATUL	102
Lecția 1. Spiritul civic și voluntariatul	102
Lecția 2. Cetățeanul – comunitatea locală/națională/globală	106
Lecțiile 3-5. Rolul meu într-o societate democratică	110
Lecția 6. Reflecție asupra experienței de învățare	115
Lecția 7. Lecție-reflecție asupra unităților de învățare (an de studiu/nivelul gimnazial)	118
COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE	122
Unitatea de învățare I. Cultura mediatică	122
Unitatea de învățare II. Amenințări la adresa democrației	123
Unitatea de învățare III. Învățarea bazată pe proiect. Elaborarea codului de integritate al cetățeanului	124
Unitatea de învățare IV. Cetățenia activă. Voluntariatul	125

Cuvânt introductiv

Dragi colegi/colege,

Prezentul Ghid este conceput ca parte integrantă a sistemului de produse curriculare pentru profesorii care predau disciplina „Educație pentru societate” și reprezintă un reper în implementarea curriculumului la disciplină.

Ne face plăcere să credem că apariția acestui Ghid ar putea reprezenta, pentru mulți dintre dumneavoastră, cititori interesați, un suport didactic util, care oferă posibilitatea de a implementa la clasă activități relevante pentru procesul de formare a competențelor pentru cultură democratică.

Din dorința de a vă oferi un instrument important, indispensabil activității didactice, acest produs, structurat pe unități de învățare, promovează abordări integrate ale cunoștințelor, valorilor și atitudinilor, cu accentul pe formarea și cultivarea culturii cetățenești și a principiilor unui stat democratic.

Ghidul este o lucrare ce inspiră profesorii la crearea itinerarelor didactice particularizate/individualizate, ținând cont atât de nevoile și interesele civice ale elevilor/elevelor, de înțelegerea critică a fenomenelor sociale periculoase pentru un stat democrat, precum manipularea și propaganda, de necesitatea identificării știrilor și conținuturilor false, a răspândirii acestora în mass-media, cât și de efectele difuzării informațiilor false.

Un șir de activități recomandate de Ghid îi determină pe elevi/eleve să reflecteze critic asupra multiplelor amenințări la adresa democrației și necesității asumării și respectării anumitor principii ale culturii democratice, precum sunt implicarea în dezbateri publice; dorința de exprimare a propriilor opinii și ascultarea opiniilor altora; convingerea că diferențele de opinie și conflictele trebuie soluționate în mod pașnic; luarea deciziilor cu majoritate de voturi, dar cu respectarea minorităților și a drepturilor acestora; angajamentul față de statul de drept.

Ideea principală a învățării bazate pe proiect, recomandată în Ghid, este de a deplasa accentul de pe profesor pe elevi/eleve, în înțelegerea critică a importanței integrității în raportul dintre cetățeni și instituțiile publice. Cadrul didactic va ghida procesul de analiză critică a fenomenului corupției, ca unul din factorii principali care frânează procesele democratice dintr-o țară. Nu este suficient ca o persoană să aibă un comportament integru în relațiile sale cu prietenii, colegii, familia – acest comportament trebuie să se manifeste și în societatea largă, în relațiile dintre cetățeni și instituțiile publice cu care aceștia interacționează. Astfel, elevii/elevele, etapizat, vor lucra în grupuri mici la elaborarea *Codului de integritate al cetățeanului*.

În această lucrare didactică, le propunem cadrelor didactice și activități care relevă importanța participării elevilor/elevelor în cultivarea binelui comun, a voluntariatului ca modalitate de implicare civică și de dezvoltare a competențelor pentru cultură democratică.

Elaborarea acestui produs a presupus dedicare și este un exemplu de consultare și receptivitate. Sperăm că acest Ghid va contribui substanțial în eforturile noastre de a forma o societate în spiritul valorilor democratice.

Autorii ghidului

Introducere

DE LA CURRICULUM LA PRACTICA DIDACTICĂ

Acest ghid reprezintă un instrument de sprijin pentru profesori în aplicarea curriculumului la disciplina reconceptualizată Educație pentru societate, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iunie 2018.

Curriculumul precizează, pe lângă competențele specifice disciplinei, în privința cărora sunt prezentate detalii în secțiunea următoare a ghidului, unitățile de competență, unități de conținuturi recomandate, precum și sugestii de activități de învățare și produse școlare realizate.

Având în vedere faptul că, după cum se arată în partea introductivă a curriculumului, este vorba despre un curriculum centrat pe competențe, nu pe conținuturi, este esențial modul în care profesorul planifică, organizează și realizează activitățile didactice.

Curriculumul prezintă, de asemenea, o serie de repere privind strategiile didactice, care sunt completate cu aspecte referitoare atât la conținuturi, cât și la strategiile de predare-învățare, în ghidul de implementare a curriculumului. Rolul principal al acestui ghid este de a facilita activitatea profesorilor, prin oferirea exemplelor de activități de învățare ce corespund cerințelor curriculumului și care să poată fi mai ușor luate ca bază în planificarea didactică. Aceste exemple de lecții reprezintă elementul central al ghidului, dar ele trebuie privite ca sursă de inspirație și adaptate de către profesori la nevoile și situația clasei și școlii, urmărindu-se în permanență modul în care acestea contribuie la dezvoltarea competențelor specifice disciplinei. Exemplele de activități de învățare sunt preluate și adaptate din mai multe publicații ale Consiliului Europei, în special din manualele de Educație pentru Cetățenie Democratică, Repere – Manualul de educație pentru drepturile omului cu tinerii – și Compasito – Manualul de educație pentru drepturile omului pentru copii.

Un alt rol important al acestui ghid este de a sprijini profesorii în aplicarea metodologiei de evaluare prin descriptorii la Educație pentru societate și în asigurarea coerenței între activitățile de învățare și evaluarea competențelor elevilor. Este propusă o structurare a demersului didactic în acord cu metodologia de evaluare care să faciliteze înțelegerea de către elevi și profesori a evaluării ca parte a procesului de învățare și nu ca element separat de procesul de învățare.

COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI

La disciplina Educație pentru societate, competențele specifice disciplinei sunt preluate din Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică, adoptat de Consiliul Europei. Acestea cuprind 20 de valori, atitudini, abilități și elemente de cunoștințe și înțelegere critică.

Pentru a putea asigura dezvoltarea acestora la elevi, este esențial ca profesorii să aibă o înțelegere clară a elementelor modelului de competențe pentru cultură democratică. În acest sens, în continuare sunt prezentate aceste elemente de competență, cu precizarea unor aspecte ce completează scurta descriere inclusă în curriculum.

VALORI

Valorile sunt convingeri generale despre scopurile dezirabile pe care oamenii ar trebui să se străduiască să le realizeze în viață. Acestea motivează acțiunile și servesc ca principii orientative pentru

luarea unei decizii cu privire la modul de a acționa. Valorile transcend acțiuni și contexte specifice și au o însușire normativă și prescriptivă cu privire la ce s-ar cuveni să se facă sau să se gândească în diferite situații. Fără o precizare a valorilor importante pentru o societate democratică și interculturală, restul elementelor de competență din cadrul modelului ar putea servi multor altor tipuri de ordine politică, inclusiv celor de tip nedemocratic. De exemplu, cineva poate fi un cetățean responsabil, cu bune abilități de comunicare și bine informat din punct de vedere politic într-o dictatură de tip totalitar, dacă ar exista un alt tip de valori la baza judecăților, deciziilor și acțiunilor sale. Astfel, valorile pe care le conține modelul cadrului de referință se află în centrul competenței democratice și sunt esențiale pentru caracterizarea acestui tip de competență.

■ VALORIZAREA DEMNITĂȚII UMANE ȘI A DREPTURILOR OMULUI

Primul set de valori se bazează pe convingerea generală că toate ființele umane au aceeași valoare, aceeași demnitate, au dreptul la același respect, aceleași drepturi ale omului, libertăți fundamentale și ar trebui să fie tratate ca atare. Aceasta presupune convingerea că drepturile omului sunt universale, inalienabile și indivizibile și se aplică tuturor, fără deosebire. Drepturile omului asigură setul minim necesar de mijloace de protecție esențiale pentru o viață demnă și asigură o bază esențială pentru libertate, egalitate, dreptate și pace în lume.

■ VALORIZAREA DIVERSITĂȚII CULTURALE

Al doilea element al modelului de competență se bazează pe convingerea generală că alte afilieri culturale, variabilitatea și diversitatea culturală și pluralismul perspectivelor, punctelor de vedere și practicilor ar trebui să fie privite pozitiv, apreciate și prețuite. Aceasta presupune că diversitatea culturală este un bun al societății, că oamenii pot învăța și beneficia de pe urma perspectivelor diverse ale altora și că diversitatea culturală ar trebui să fie promovată și protejată. Interacțiunea între oameni, indiferent de diferențele culturale percepute, ar trebui bazată pe dialog intercultural, în scopul asigurării conviețuirii ca egali în societate. Există o potențială tensiune între valorizarea drepturilor omului și valorizarea diversității culturale: într-o societate care a adoptat drepturile omului ca valoare fundamentală, valorizarea diversității culturale va avea anumite limite, impuse de nevoia de a promova, respecta și apăra drepturile omului și libertățile altor oameni. Astfel, diferitele credințe și practici culturale ar trebui să fie apreciate doar dacă nu încalcă drepturile omului și libertățile fundamentale.

■ VALORIZAREA DEMOCRAȚIEI, DREPTĂȚII, ECHITĂȚII, EGALITĂȚII ȘI A STATULUI DE DREPT

Al treilea set de valori se bazează pe o serie de convingeri legate de felul în care ar trebui să funcționeze și să fie guvernate societățile. Toți cetățenii ar trebui să poată participa la fel (direct sau indirect, prin reprezentanți aleși) la procedurile prin care sunt formulate și stabilite legile ce servesc pentru a organiza societatea, să se implice activ în procedurile democratice care funcționează la nivelul societății lor (aceasta însemnând inclusiv dreptul de a nu participa în anumite cazuri, din motive ce țin de conștiință sau de situație). Deciziile trebuie luate de majoritate, dar trebuie să fie asigurat și tratamentul corect și echitabil al minorităților de orice fel. Dreptatea socială, echitatea și egalitatea ar trebui să funcționeze la toate nivelurile societății. Statul de drept presupune ca toți membrii societății să fie tratați corect, echitabil, imparțial și la fel, în conformitate cu legile care se aplică tuturor.

ATITUDINI

O atitudine reprezintă orientarea mentală generală pe care o adoptă o persoană față de cineva sau ceva (de exemplu, o persoană, un grup, o instituție, o problemă, un eveniment, un simbol). Atitudinile au, de obicei, patru componente: o convingere sau opinie despre obiectul atitudinii, o

emoție sau un sentiment față de obiect, o evaluare (pozitivă sau negativă) a obiectului și o tendință de a se comporta într-un anumit fel față de obiect.

■ DESCHIDERA FAȚĂ DE ALTERITATE CULTURALĂ ȘI FAȚĂ DE ALTE CONVINGERI, VIZIUNI ASUPRA LUMII ȘI PRACTICI

Deschiderea este o atitudine, fie față de alte persoane care sunt percepute ca având afilieri culturale diferite de cele proprii, fie față de viziuni asupra lumii, convingeri, valori și practici care diferă de cele proprii. Deschiderea implică sensibilitate față de diversitatea culturală, curiozitate și interes pentru a învăța despre alte orientări, afilieri culturale și alte viziuni asupra lumii, convingeri, valori și practici, precum și dispoziția de a amâna judecarea și neîncrederea în ceea ce este diferit și de a analiza propriile convingeri, valori și practici. Deschiderea presupune, de asemenea, disponibilitatea emoțională de căutare de oportunități pentru dezvoltarea de relații cu alții, care sunt percepuți ca fiind diferiți de sine.

■ RESPECTUL

Respectul este o atitudine de apreciere, recunoaștere și considerație față de cineva sau ceva (de exemplu, o persoană, o convingere, un simbol, un principiu, o practică). Un tip de respect care este deosebit de important în contextul unei culturi a democrației este respectul acordat altor persoane, care sunt percepute ca având afilieri culturale diferite sau convingeri, opinii sau practici diferite de cele proprii. Acest tip de respect nu impune minimalizarea sau ignorarea diferențelor propriu-zise, ce pot exista între sine și celălalt, care uneori pot fi semnificative și profunde, nici nu necesită aprobarea, adoptarea sau „convertirea” la ceea ce este respectat. În schimb, este o atitudine care implică aprecierea demnității și dreptului celeilalte persoane de a avea acele afilieri, convingeri, opinii sau practici, recunoscând și confirmând, în același timp, diferențele care există între sine și celălalt. Atitudinea de respect este necesară pentru a facilita interacțiunea democratică și dialogul cu alți oameni.

Totuși, respectul trebuie să aibă anumite limite: nu trebuie să se manifeste respect față de conținutul convingerilor și opiniilor sau stilurilor de viață și practicilor care încalcă demnitatea, drepturile omului și libertățile altora. Din perspectiva drepturilor omului, dreptul altei persoane la libertatea convingerilor trebuie să fie respectat întotdeauna, dar nu se poate acorda respect conținutului convingerilor care urmăresc să împiedice sau să încalce demnitatea, drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora. În cazul convingerilor al căror conținut nu poate fi respectat, restricțiile se aplică nu dreptului de a avea convingerile respective, ci libertății de a manifesta acele convingeri, dacă astfel de restricții sunt necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii publice sau protecția drepturilor și libertăților altora (a se vedea Articolul 9 din Convenția europeană a drepturilor omului).

Conceptul de „respect” reflectă mai bine decât conceptul de „toleranță” atitudinea care este necesară pentru o cultură a democrației. Toleranța poate, în unele contexte, să transmită conotația îndurării pur și simplu sau a împăcării cu starea de diferență și o atitudine de superioritate, de la cineva care tolerează la cineva sau ceva care este tolerat. Respectul se bazează pe recunoașterea demnității, drepturilor și libertăților celorlalți și a relației de egalitate între sine și ceilalți.

■ SPIRITUL CIVIC

Spiritul civic reprezintă o atitudine de solidaritate și datorie față de o comunitate sau de un grup social, dincolo de persoanele apropiate din familie sau grupul de prieteni. Există numeroase tipuri de grupuri care pot fi relevante în acest sens, de exemplu, oamenii care locuiesc într-o anumită zonă geografică (cum ar fi un cartier, un oraș, o țară, un grup de țări sau chiar întreaga lume, în cazul

„comunității globale”), un grup bazat pe diferite criterii de apartenență (etnia, religia, preferința pentru anumite activități etc.) sau orice alt fel de grup social sau cultural căruia persoana simte că-i aparține. Fiecare persoană aparține unor grupuri multiple și poate avea spirit civic față de acestea. Desigur, spiritul civic se aplică, în cazul elevilor, în mod special în raport cu clasa din care fac parte și cu școala în care învață.

■ RESPONSABILITATEA

Responsabilitatea este o atitudine față de propriile acțiuni. Aceasta apare atunci când o persoană are obligația de a acționa într-un anumit mod și merită laude sau reproșuri, pentru că a acționat sau nu în acel mod. O persoană responsabilă are capacitatea să reflecteze la propriile acțiuni, să formuleze intenții despre modul de a acționa și să execute acțiunile pentru care a optat. Responsabilitatea poate necesita curaj, în măsura în care luarea unei atitudini pe bază de principii te poate impune să acționezi pe cont propriu, împotriva normelor comunității, sau să contesti o decizie colectivă pe care o consideri greșită. Astfel, poate exista uneori o tensiune între spiritul civic și responsabilitatea morală.

■ AUTOEFICACITATEA

Autoeficacitatea este o atitudine față de sine. Aceasta implică încredere în propria capacitate de a întreprinde acțiuni necesare pentru a realiza anumite obiective. Această încredere necesită, la rândul său, convingerea că poți să înțelegi ceea ce se cere, să formulezi judecăți corespunzătoare, să selectezi metode potrivite pentru a realiza anumite sarcini, să depășești obstacole, să influențezi ceea ce se întâmplă în jurul tău.

■ TOLERANȚA LA AMBIGUITATE

Toleranța la ambiguitate reprezintă o atitudine față de situații în care este perceput un grad semnificativ de incertitudine și în care sunt posibile interpretări multiple, uneori chiar opuse sau incompatibile. Astfel, termenul *toleranță* trebuie înțeles aici, mai degrabă, în sensul său pozitiv, „de a accepta și a primi ambiguitatea”, decât în sensul negativ, de „a îndura sau de a se împăca cu ambiguitatea”. Astfel, toleranța la ambiguitate implică recunoașterea faptului că pot să existe perspective și interpretări multiple ale unei situații și că propria perspectivă poate să nu fie cu nimic mai bună decât perspectivele altora, acceptarea complexității, a contradicțiilor și a lipsei de claritate, precum și disponibilitatea de a-și asuma sarcini și atunci când există numai informații incomplete sau parțiale, printr-o abordare constructivă.

Este important să nu se confunde conceptul de „toleranță la ambiguitate” cu cel de „toleranță”, menționat în definiția respectului.

ABILITĂȚI

O abilitate reprezintă capacitatea de a pune în practică tipare complexe, bine organizate, de gândire sau de comportament, într-o manieră adaptivă, pentru a îndeplini un anumit scop sau obiectiv.

■ ABILITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE AUTONOMĂ

Abilitățile de învățare autonomă sunt abilitățile de care o persoană are nevoie pentru a desfășura, a organiza și a-și evalua activitatea de învățare, în funcție de nevoile proprii, într-o manieră dirijată de sine și după propriile reguli, fără a fi îndemnată de alții. Aceste abilități sunt importante pentru o cultură a democrației, fiindcă le oferă oamenilor posibilitatea să învețe singuri despre aspectele politice, civice și culturale ale vieții, apelând la surse multiple și diverse, la îndemână și nu numai,

în loc să se bazeze doar pe agenți din mediul lor imediat, care să le ofere informații despre aceste probleme.

■ ABILITĂȚILE DE GÂNDIRE CRITICĂ ȘI ANALITICĂ

Abilitățile de gândire analitică sunt abilitățile necesare pentru a analiza materiale de orice fel (de exemplu, texte, argumente, interpretări, controverse, evenimente, experiențe), în mod sistematic și logic, prin acțiuni precum: descompunerea materialelor și elementelor constitutive; interpretarea semnificației fiecărui element; examinarea elementelor în raport cu alte elemente; identificarea contradicțiilor și discrepanțelor; extragerea rezultatelor analizei pentru a formula concluzii logice și justificabile cu privire la întreg.

Abilitățile de gândire critică sunt abilitățile necesare pentru a evalua și a emite judecăți despre materiale de orice fel, prin acțiuni precum: evaluări în baza coerenței interne și a coerenței cu experiența și dovezile disponibile; judecăți cu privire la valabilitatea, exactitatea, acceptabilitatea, veridicitatea, adecvarea, utilitatea și/sau caracterul persuasiv al materialelor analizate; evaluarea ideilor preconceptuate și a motivelor celor care au creat materialele; elaborare de soluții alternative; estimarea argumentelor pro și contra; extragerea rezultatelor într-un mod organizat și coerent.

■ ABILITĂȚILE DE ASCULTARE ȘI OBSERVARE

Abilitățile de ascultare și observare sunt abilități necesare pentru a înțelege ce spun alți oameni și pentru a învăța din comportamentul altor oameni. Pentru a înțelege ce spun alți oameni, este nevoie de o ascultare activă – a fi foarte atent nu doar la ce se spune, ci și la cum se spune, prin tonul utilizat, volum, sonoritate, ritmul și fluența vocii, a fi atent și la limbajul corporal care însoțește vorbirea, în special la mișcările ochilor, expresiile feței și gesturi.

■ EMPATIA

Empatia reprezintă setul de abilități necesare pentru a înțelege și a se raporta la gândurile, convingerile și sentimentele altor oameni și a vedea lumea din perspectiva acestora. Empatia presupune capacitatea de a ieși din propriul cadru de referință psihologic și capacitatea de a percepe și de a înțelege cadrul de referință psihologic și perspectiva altei persoane. Această abilitate este fundamentală pentru înțelegerea afilierilor culturale, a viziunilor asupra lumii, convingerilor, intereselor, emoțiilor, dorințelor și nevoilor altor oameni.

■ FLEXIBILITATEA ȘI ADAPTABILITATEA

Flexibilitatea și adaptabilitate oferă posibilitatea adaptării într-un mod pozitiv la noutate și schimbare, la așteptările sociale sau culturale, la stilurile de comunicare și comportamentele altor oameni. Ele permit ajustarea tiparelor de gândire, simțire sau comportament ca răspuns la noi împrejurări neprevăzute, experiențe, întâlniri și informații. Flexibilitatea și adaptabilitatea, astfel definite, trebuie să fie distinse de adaptarea neprincipială sau oportunistă a comportamentului pentru beneficiul sau câștigul personal. De asemenea, ele trebuie distinse de adaptarea impusă cu forța din exterior.

■ ABILITĂȚILE LINGVISTICE, DE COMUNICARE ȘI PLURILINGVE

Abilitățile lingvistice, de comunicare și plurilingve sunt abilitățile necesare pentru a comunica eficient și adecvat cu alți oameni. Acestea includ, printre altele, capacitatea de exprimare a propriilor convingeri, opinii, interese și nevoi, explicând și clarificând idei, susținând, promovând, argumentând, judecând, discutând, dezbătând, convingând și negociind, capacitatea de a utiliza mai multe limbi sau variante de limbi, capacitatea de a se exprima cu încredere și fără agresiune, într-un mod care respectă demnitatea și drepturile altor persoane, capacitatea de a recunoaște diferite convenții

de comunicare (verbală și nonverbală) și de a-și adapta și modifica propriul comportament la contextul cultural predominant, capacitatea de a adresa întrebări de clarificare într-un mod adecvat și sensibil și de a gestiona dificultățile în comunicare, de exemplu, cerându-le celorlalți să repete sau să reformuleze sau oferind reformulări, corectări sau simplificări ale comunicărilor proprii care au fost greșit înțelese, precum și capacitatea de a acționa ca mediator lingvistic în interacțiunile interculturale.

■ ABILITĂȚILE DE COOPERARE

Abilitățile de cooperare sunt abilitățile necesare pentru participarea alături de alții la activități, sarcini și acțiuni comune și se referă la exprimarea punctelor de vedere și a opiniilor în contextul unui grup, la încurajarea celorlalți membri ai grupului să-și exprime punctele de vedere și opiniile într-un astfel de context, ajungerea la un consens sau compromis în cadrul unui grup, stabilirea obiectivelor grupului și urmărirea lor, aprecierea potențialului și contribuției tuturor membrilor grupului, încurajarea și motivarea altor membri ai grupului, împărtășirea cunoștințelor, experienței sau expertizei relevante cu grupul.

■ ABILITĂȚILE DE GESTIONARE A CONFLICTELOR

Abilitățile de gestionare a conflictelor sunt abilitățile necesare pentru a aborda, gestiona și aplană conflictele într-un mod pașnic și se referă la reducerea sau prevenirea agresiunii și negativității și la crearea unui mediu în care oamenii să se simtă liberi să-și exprime diferitele opinii și preocupări fără frica de reprimare; recunoașterea diferențelor de putere și/sau statut ale părților aflate în conflict și luarea de măsuri pentru a reduce impactul posibil al unor astfel de diferențe asupra comunicării dintre acestea; gestionarea eficientă și reglarea emoțiilor; ascultarea și înțelegerea diferitor perspective ale părților implicate în conflicte; contracararea sau reducerea interpretărilor greșite; identificarea elementelor comune în baza cărora se poate construi un acord între părțile aflate în conflict; identificarea opțiunilor de aplanare a conflictelor și perfecționarea compromisurilor sau soluțiilor posibile.

CUNOȘTINȚE ȘI ÎNȚELEGERE CRITICĂ

Cunoștințele se referă la informațiile deținute pe o anumită temă. Termenul *înțelegere critică* este utilizat pentru a sublinia nevoia ca, în contextul proceselor democratice și interculturale, înțelegerea și aprecierea semnificațiilor asociate informațiilor să implice reflecția activă și evaluarea critică a ceea ce se înțelege și se interpretează.

■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA SINE

Cunoașterea și înțelegerea critică a sinelui presupun cunoașterea și înțelegerea propriilor afilieri culturale, a propriei perspective asupra lumii, precum și a modului în care acestea influențează percepțiile, judecățile și reacțiile față de alte persoane. Aceasta include cunoașterea și înțelegerea supozițiilor și a ideilor preconceptuate care stau la baza propriei perspective asupra lumii; conștientizarea propriilor emoții, sentimente și motivații, în special în contextele care presupun comunicarea și cooperarea cu alți oameni, precum și cunoașterea și înțelegerea limitelor propriei competențe și expertize.

■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Cunoașterea și înțelegerea critică a limbii și comunicării se referă la cunoașterea convențiilor de comunicare verbală și nonverbală acceptabile din punct de vedere social, valabile pentru limba folosită (limbile folosite), înțelegerea faptului că persoanele cu afilieri culturale diferite pot urma

convenții de comunicare verbală și nonverbală diferite de cele proprii, care au sens din perspectiva lor, chiar și atunci când folosesc aceeași limbă, înțelegerea faptului că persoanele cu afilieri culturale diferite pot percepe semnificațiile comunicărilor în moduri diferite, înțelegerea impactului social și a efectelor diferitor stiluri de comunicare, inclusiv înțelegerea felului în care diferite stiluri de comunicare pot intra în conflict sau duce la o întrerupere a comunicării, înțelegerea felului în care limba se leagă de supoziții, idei preconcepute, percepții, convingeri și judecăți.

■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA LUME

Cunoașterea și înțelegerea critică a lumii se referă, în cadrul modelului competențelor pentru cultură democratică, în special la următoarele aspecte:

- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la politică și la legi (inclusiv la luarea deciziilor democratice, la nivel de clasă, școală și societate);
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la drepturile omului, inclusiv la drepturile copilului;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la cultură (conceptul de „cultură” în general și impactul pe care îl au apartenențele culturale asupra oamenilor) și culturi (aspecte specifice referitoare la anumite grupuri culturale);
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la religii;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la istorie;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la mass-media;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la economie, mediu și sustenabilitate.

Anumite aspecte ale acestor competențe se dezvoltă și la alte discipline, iar la disciplina Educație pentru societate trebuie avută în vedere dezvoltarea treptată, la diferite niveluri de profunzime, a acestor competențe, pe parcursul întregii perioade de studii, fără a fi necesar ca toate aspectele acestor competențe să fie abordate în timpul unui an școlar.

De asemenea, planificarea activităților de învățare și procesul de evaluare a elevilor trebuie să țină cont de faptul că aceste elemente de competență se dezvoltă în mod integrat, în diferite configurații, și nu separat, una câte una.

EVALUAREA ȘI DESCRIPTORII DE COMPETENȚĂ

Pentru fiecare din cele 20 de competențe din Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică, Consiliul Europei a conceput și testat descriptorii de competență, care au scopul:

- de a sprijini evaluarea nivelului actual de dezvoltare a fiecărei competențe al unei persoane sau al unui grup, pentru a identifica arii de dezvoltare ulterioară și nevoi de învățare sau pentru a stabili nivelul obținut după o perioadă de învățare;
- de a servi ca referință sau instrument pentru profesioniștii din domeniul educației în elaborarea, implementarea și evaluarea intervențiilor educaționale în contexte formale și non-formale.

Descriptorii sunt afirmații formulate pozitiv care se referă la un comportament observabil concret al unei persoane cu un anumit nivel de competență.

Există mai multe modalități prin care o persoană poate exprima, printr-un comportament observabil, gradul în care stăpânește orice competență. Totuși, existența unor comportamente validate ca indicând o anumită competență permite operaționalizarea competențelor și definirea activităților de învățare care să contribuie la dezvoltarea competențelor respective.

Folosirea descriptorilor de competență este strâns legată de observare. Realizată în mod regulat, observarea devine parte integrantă a procesului de predare-învățare. În viața lor profesională cotidiană, profesorii sunt observatori experimentați ai elevilor, chiar dacă nu întotdeauna sunt

conștienți de felul în care observă și de ceea ce observă sau de felul în care procesează rezultatele acestei observări. Totuși, atunci când se observă comportamentul elevilor și se folosesc ca reper descriptorii, procesul trebuie să aibă un scop și să fie planificat cu grijă.

În acest context, trebuie luate în considerare câteva aspecte:

- Observarea trebuie să se realizeze astfel încât să nu perturbe procesul de învățare sau să îi facă pe elevi să se simtă incomod.
- Observarea trebuie să cuprindă o varietate de situații, incluzând răspunsul elevului la sarcini specifice, munca individuală din sala de clasă, interacțiunile cu profesorul și cu ceilalți colegi în timpul activităților comune, precum și comportamentul în timpul pauzelor, înainte și după lecții sau în timpul activităților extracurriculare.
- Deoarece într-o anumită situație este probabilă mobilizarea unui ansamblu de elemente ale modelului de competențe pentru cultură democratică, este necesară relaționarea comportamentelor cu un set de descriptori și nu doar cu un singur descriptor.
- Observarea trebuie să se concentreze asupra comportamentului verbal, paraverbal și nonverbal și să ia în considerare, pe lângă ceea ce se spune și se face, aspecte precum contactul vizual, atitudinile, exprimarea emoțiilor etc.
- Observarea comportamentului reflectat de un anumit descriptor nu trebuie să se bazeze doar pe prima impresie, pe convingeri, așteptări și preferințe personale ale profesorului sau pe vreun moment specific sau activitate specifică. O anumită manifestare a unui comportament poate fi și accidentală sau generată de factori de care profesorul nu este conștient, în vreme ce lipsa manifestării unui comportament poate fi rezultatul faptului că elevului nu i s-a dat șansa de a manifesta acel comportament.

Observarea comportamentului bazată pe descriptori este un instrument eficace pentru diagnosticarea decalajelor de învățare, făcând posibilă elaborarea de planuri personalizate bine direcționate și folosirea adecvată a strategiilor de diferențiere și/sau susținere a elevilor în procesul de învățare graduală.

Faptul că un elev nu manifestă într-o situație educațională comportamentul ilustrat de descriptor nu este suficient pentru a concluziona că acesta are un nivel mai scăzut de competență. Se poate ca în această situație specifică, la momentul respectiv, comportamentul să nu fi fost vizibil, însă în alte circumstanțe elevul ar putea fi capabil să manifeste comportamentul relevant.

Utilizarea descriptorilor permite, datorită faptului că aceștia sunt formulați în termeni pozitivi, să se identifice ceea ce pot face elevii, iar absența comportamentelor trebuie să orienteze intervențiile viitoare, nu să fie utilizată pentru a-i eticheta negativ.

Metodologia de evaluare la disciplina Educație pentru societate prevede pentru fiecare an de studii un set de descriptori bazați pe descriptorii din Cadrul de referință al Consiliului Europei și identificați în raport cu unitățile de competență și cu activitățile de învățare sugerate. Prezentul ghid arată cum poate fi integrat în mod concret procesul de predare-învățare cu cel de evaluare în baza acestor descriptori.

PROIECTAREA ȘI REALIZAREA LECȚIILOR

■ IMPORTANȚA CENTRĂRII PE DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR

În proiectarea și realizarea lecțiilor, se pornește de la competențele specifice vizate prin unitatea de conținut respectivă. Conținuturile specifice, enumerate în curriculum la fiecare unitate de învățare, sunt conținuturi *recomandate*. Ele nu sunt obligatorii și nu trebuie luate ca atare. Ele trebuie analizate și văzute în ansamblu, servind în calitate de sursă de inspirație pentru lecții, dar nu să fie

o transpunere directă a acelor elemente. O lecție poate să vizeze mai multe elemente enumerate într-o unitate de conținut sau un element se poate regăsi în mai multe lecții. Aceste elemente de conținut sunt simple sugestii. Centrarea trebuie să se facă pe competențe și unitățile de învățare.

Este important să existe **o conexiune clară între competențele pentru cultură democratică, unitățile de învățare, descriptorii și activități**. În realizarea activităților la clasă, trebuie să se țină cont de competențele care se urmăresc a fi dezvoltate și de descriptorii selectați pentru identificarea dezvoltării lor. De asemenea, obiectivele lecțiilor trebuie să țină cont de competențele care urmează a fi dezvoltate. Obiectivele nu trebuie să fie numeroase, deoarece nu este real să ne așteptăm ca în 45 de minute să realizăm multe obiective. Recomandăm maximum trei obiective.

Este important ca modul de gândire și de realizare la clasă a activității să fie **centrat pe competențe**, nu pe conținuturi. Această abordare reprezintă o schimbare față de modul în care s-au desfășurat activitățile educative în trecut, o schimbare de paradigmă, o schimbare a modului de gândire și de acțiune.

■ ITINERARIILE DIDACTICE PARTICULARIZATE PENTRU FIECARE CLASĂ

Acest ghid urmărește să vă ofere oportunitatea de a crea **itinerarii didactice particularizate**. Respectând structura temelor la fiecare clasă și parcurgând cele patru unități de învățare la temele indicate, modul de parcurgere poate fi diferit de la o clasă la alta, ținând cont de:

- nevoile și interesul elevilor;
- contextul local;
- preferințele și interesul profesorilor.

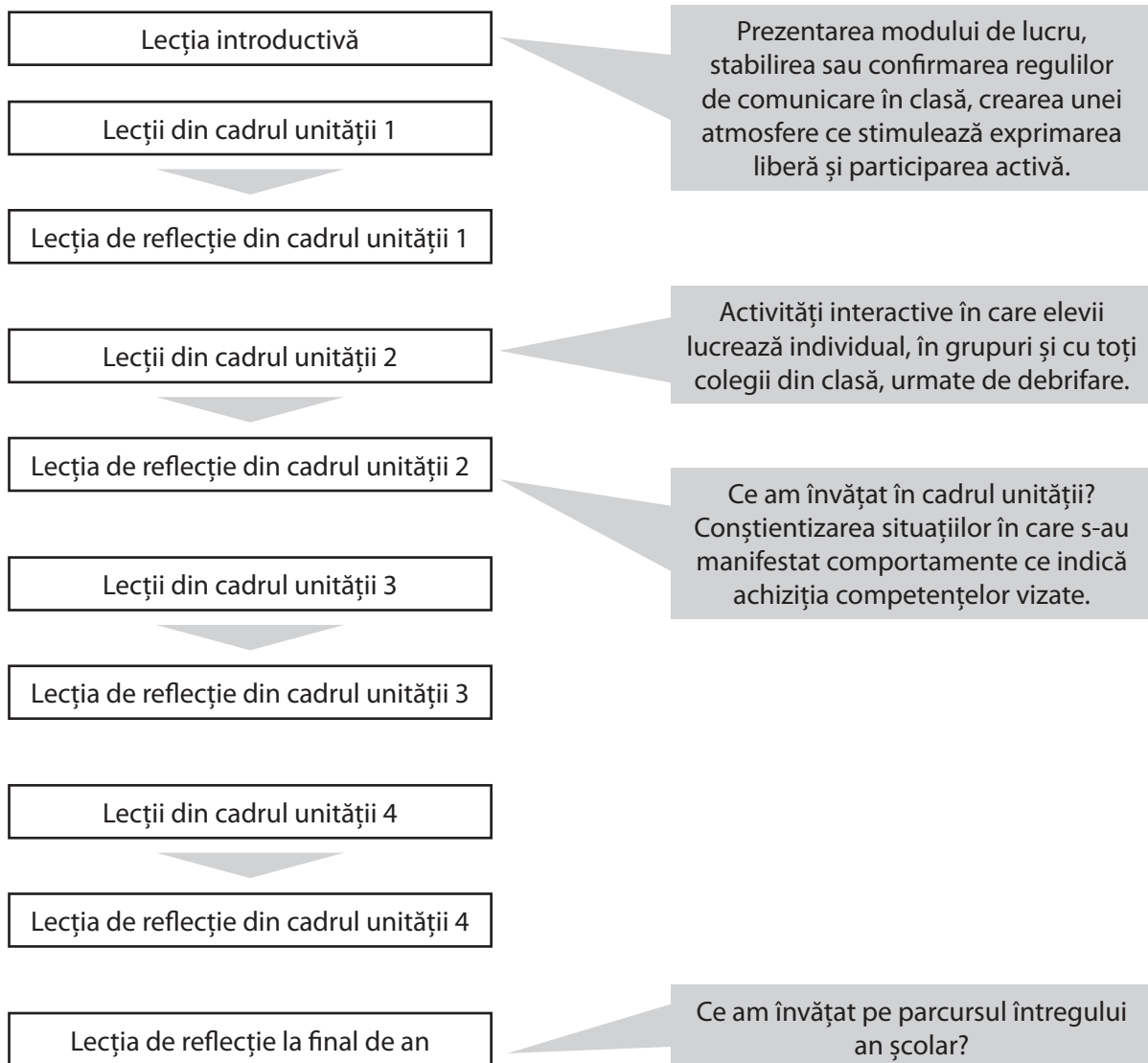
În ghid veți găsi exemple de activități care să permită generarea acestui itinerar particularizat. Cele patru unități de învățare nu trebuie să fie parcurse într-un număr egal de ore. În funcție de complexitatea lor, unele unități pot fi mai scurte, altele, mai lungi. La anumite clase, este posibil să fie potrivită abordarea unei teme pe o durată mai mare de timp, pentru a asigura dezvoltarea competențelor vizate.

■ STRUCTURA PROCESULUI DIDACTIC PE PARCURSUL UNUI AN ȘCOLAR

Având în vedere cele spuse mai sus, în acord cu metodologia de evaluare prin descriptorii la Educație pentru societate, prezentul ghid propune structurarea procesului didactic pe parcursul unui an școlar după cum urmează:

- lecție introductivă, în cadrul căreia să fie pregătiți elevii pentru implicarea activă în procesul de învățare și să fie creat un cadru adecvat pentru desfășurarea cu succes a lecțiilor;
- lecțiile corespunzătoare fiecărei unități de învățare, finalizate cu o lecție dedicată exclusiv reflecției pentru unitatea de învățare respectivă;
- lecție finală de reflecție, care încheie fiecare an școlar.

Avem, așadar, trei niveluri de reflecție, diferite, dar complementare, incluse în proces:

- reflecția de la finalul diferitor activități de învățare;
- lecția de reflecție de la finalul unității de învățare, în timpul căreia elevii conștientizează și exprimă ceea ce au învățat în cadrul setului de lecții respectiv;
- lecția de reflecție la final de an școlar, ce permite rememorarea întregii experiențe de învățare și completarea conștientizării competențelor dezvoltate, cu accent pe articularea între diferite unități de învățare.

Procedând în acest fel, se asigură atât climatul necesar pentru aplicarea principiilor de învățare recomandate, bazate pe interacțiune și reflecție, cât și un proces de evaluare a elevilor eșalonat și repartizat în mod echilibrat pe durata anului școlar.

Astfel, lecția introductivă familiarizează elevii și cu modul în care se realizează evaluarea, iar lecțiile centrate pe reflecție, la final de unitate de învățare și la final de an școlar, reprezintă surse foarte importante de informații pentru evaluare.

A treia unitate de învățare din cadrul acestui ghid este dedicată unei activități de învățare bazată pe proiect, desfășurându-se pe parcursul mai multor lecții, cu legătură între ele. Mai multe detalii metodologice privind planificarea și realizarea activității de învățare bazată pe proiect sunt disponibile

la începutul unității respective. Includerea unității date pe această poziție în planificarea anuală, deși în curriculum ea figurează la final, nu este obligatorie, dar este bazată pe mai multe argumente. Astfel, în primul rând, această organizare a procesului didactic ține cont de structura anului școlar, de poziția vacanțelor. În al doilea rând, experiența în domeniu a altor țări arată că realizarea acestei activități la finalul anului școlar presupune o serie de riscuri privind asigurarea unei calități înalte a procesului, inclusiv cu partea de reflecție. În fine, dar nu în ultimul rând, se arată astfel în mod concret cum se pot transpune prevederile curriculumului în planificarea didactică în mod flexibil și conform nevoilor elevilor, cu scopul dezvoltării competențelor acestora.

RISCURI CARE TREBUIE EVITATE

În cadrul acestei secțiuni vor fi colectate aspecte asupra cărora profesorii trebuie să reflecteze în mod deosebit, pentru a evita efectele negative, nedorite sau devierea de la principiile menționate în curriculum și în metodologia de evaluare. În continuare, sunt prezentate câteva exemple de astfel de riscuri.

- Rolul casetei cu informații – aceasta este doar pentru profesor și are scopul de a oferi informații generale cu privire la tema abordată, pe care profesorul trebuie să le cunoască, dar ele nu trebuie prezentate ca atare elevilor. Profesorul nu trebuie să le citească elevilor sau să ceară acestora să citească ceea ce este menționat în caseta cu informații. Desigur, anumite elemente vor fi menționate la momentul potrivit, în timpul lecției, sau se vor regăsi în concluziile formulate de elevi în urma activității din cadrul lecției, dar dacă ar fi citite de către profesor, ar corespunde unei abordări centrate pe conținuturi, nu pe competențe.
- Anticiparea sau forțarea concluziilor – rolul profesorului este să ghideze elevii, printr-o serie de întrebări, să ajungă la anumite concluzii, dar acestea nu trebuie forțate și nici nu trebuie comunicate elevilor de către profesori. Elevii nu trebuie să răspundă la întrebări gândindu-se ce ar aștepta profesorul să răspundă, ci exprimând în mod sincer și autentic ceea ce cred, iar profesorul trebuie să încurajeze exprimarea deschisă și liberă a opiniilor elevilor. Dacă elevii nu ajung la concluziile așteptate de profesor, soluția nu este ca profesorul să formuleze aceste concluzii, ci să adreseze întrebări suplimentare sau chiar să adapteze demersul didactic, pentru a reveni asupra aspectelor respective.
- Implicarea neechilibrată a elevilor – o tendință firească a profesorilor este de a-i implica în cadrul lecțiilor mai mult pe elevii care sunt mai ușor dispuși să se implice și care sunt, în general, obișnuiți cu un astfel de rol. În cadrul lecțiilor introductive și apoi pe tot parcursul activităților, se va insista asupra importanței implicării tuturor elevilor și a găsirii celor mai potrivite modalități care să permită fiecărui elev să participe activ, să-și exprime opiniile și să-și dezvolte competențele.
- Focalizarea pe calitatea produselor elevilor – la unele activități, elevii realizează diferite produse. Conținutul acestor produse reflectă, desigur, anumite competențe ale elevilor și acest lucru trebuie să fie luat în considerare de către profesor. Cu toate acestea, cel mai important este procesul în urma căruia a fost realizat produsul și este posibil ca în urma realizării unui produs ce poate fi considerat ca nefiind de bună calitate, elevii să fi manifestat în mod semnificativ anumite competențe. Acest lucru poate rezulta atât în urma observării comportamentelor elevilor pe parcursul diferitor sarcini activități, cât și în cadrul reflecției asupra procesului prin care au trecut.
- Teama de a nu finaliza evaluarea – în special în contextul primelor contacte cu metodologia de evaluare bazată nu pe testarea cunoștințelor elevilor, ci, în principal, pe observarea comportamentelor acestora, unor profesori poate să le fie frică de faptul că nu vor avea suficient timp și spațiu pentru a observa la toți elevii comportamentele corespunzătoare descriptorilor. Acest lucru îi poate determina să reducă focalizarea asupra calității procesului didactic și să genereze

frustrări la nivelul elevilor. În realitate, atât observarea, cât și numeroasele momente de reflecție în care elevii sunt solicitați să revină asupra unor situații din cadrul lecțiilor și să explice ce au făcut și de ce au făcut anumite lucruri asigură suficiente oportunități pentru a obține informațiile necesare pentru evaluarea competențelor tuturor elevilor.

- Tendința de a evita activitățile care presupun mișcarea elevilor și organizarea clasei în mod diferit – uneori, activitățile care presupun mișcare (de exemplu, ridicarea elevilor în picioare sau plimbarea lor prin sala de clasă) pot părea consumatoare de timp (sau generatoare de haos), însă studiile în domeniul educației arată că mișcarea, schimbarea locurilor, schimbarea interlocutorilor îi ajută pe elevi să-și păstreze atenția mai mult timp, să fie mai implicați în activități și să înțeleagă mai bine ceea ce se discută în cadrul lecției. O sală de clasă organizată în stil clasic, cu mese aliniate pe rânduri, cu fața spre tablă, sistem conceput pentru activități centrate pe transmiterea de informații de la profesor la elevi, nu este potrivită pentru realizarea de activități în care elevii interacționează între ei, pentru a-și dezvolta diversele competențe vizate de disciplina Educație pentru societate. Cercetările din domeniul științelor educației arată că modul de organizare a spațiului în care se realizează activitățile de învățare influențează raportarea elevilor la procesul didactic. Astfel, o sală de clasă organizată în stil clasic stimulează pasivitatea elevilor și receptivitatea la ceea ce spune sau scrie pe tablă profesorul. O sală de clasă organizată în cerc sau într-o altă formă, care să le permită elevilor să-și vadă bine toți colegii, stimulează participarea activă și atenția la ceea ce spun colegii. De asemenea, activitățile de lucru în grupuri se desfășoară mult mai bine, dacă elevii dintr-un grup șed confortabil, față în față, decât dacă li se cere unor elevi să se întoarcă spre elevii de la masa din spatele lor, pentru a forma un grup. Așadar, dacă este posibilă deplasarea meselor, este foarte importantă reorganizarea sălii de clasă în așa mod încât aceasta să constituie un spațiu în care elevii să se vadă unii pe alții, să poată lucra în grupuri de patru-șase persoane și să se poată mișca. Desigur, prima dată când se încearcă o astfel de schimbare, este foarte posibil să se piardă mult timp, să fie unii elevi reticenți sau pasivi și, din cauza aceasta, există o mare tentație de a abandona, pe viitor, acest demers. Experiența mai multor profesori care au trecut prin astfel de situații arată că în scurt timp elevii se adaptează la noua situație și pregătesc sala de clasă în modul solicitat înainte de începerea orei. Dacă mesele sunt fixe, este important să găsiți o soluție cât mai bună, care poate fi, de exemplu, desprinderea lor, organizarea lecției în alt spațiu etc.

EVALUAREA DEMERSULUI DIDACTIC

Aplicând la clasă sugestiile de activități didactice prezentate în secțiunile următoare ale acestui ghid, profesorii, treptat, vor dobândi o serie de experiențe valoroase, care pot reprezenta o sursă esențială pentru dezvoltarea profesională ulterioară.

Pentru ca aceste experiențe acumulate să devină resurse pentru învățare și evoluție profesională, este utilă realizarea în mod conștient a unui proces de reflecție.

Astfel, după realizarea unei lecții, dar și la finalul unei unități de învățare sau la final de an școlar, profesorii pot reflecta, atât individual, cât și în colaborare cu alți colegi, asupra activității realizate și a modului în care, pe viitor:

- pot fi ajustate, corectate sau eliminate elementele care, în practică, s-au dovedit a fi inadecvate sau ineficiente în susținerea dezvoltării competențelor vizate;
- poate fi extinsă utilizarea unor strategii didactice și a modalităților de acțiune care s-au dovedit a fi utile și care au avut impact pozitiv asupra elevilor.

Este important ca reflecția să aibă în vedere ambele dimensiuni de mai sus și să nu se centreze doar pe ceea ce nu a funcționat corespunzător și trebuie schimbat.

Concluziile acestui proces de reflecție pot fi uneori aplicate imediat, de exemplu, prin ajustarea demersului didactic la aceeași lecție cu o altă clasă de elevi sau la lecția următoare cu aceeași clasă, sau, pe termen mai lung, la următoarele unități de învățare, sau în următorii ani școlari.

Acest proces poate deveni parte a practicii didactice obișnuite și va contribui la dezvoltarea competențelor profesorilor și la susținerea reciprocă între profesorii care predau disciplina Educație pentru societate. Dat fiind faptul că urmărim dezvoltarea la elevi a competențelor pentru cultură democratică, este important și pentru profesori să-și utilizeze și dezvolte abilitățile de învățare autonomă, responsabilitatea și abilitățile analitice și de gândire critică în raport cu propria activitate profesională.

Unitatea de învățare: Cultura mediatică

LECȚIA INTRODUCȚIVĂ

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să analizeze critic experiențele de învățare în raport cu competențele pentru o cultură democratică;
- O2 – să stabilească traseul individual de formare/dezvoltare a competențelor în raport cu așteptările personale
- O3 – să demonstreze responsabilitate pentru propria învățare și rezultatele sale.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, individuală.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, cadranele, organizatorul grafic, discuția dirijată.

Resurse didactice: Fișa *Cele patru cadrane*.

Surse:

- Făcut și învățat! 36 de activități de reflecție prin care îi ajuți pe elevi să extragă lecții din orice experiență. Fundația Noi Orizonturi (<https://www.noi-orizonturi.ro/>);
- Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina EPS, clasele a V-a – a XII-a (https://mec.gov.md/sites/default/files/metodologie_evaluare_descriptori_eps.pdf).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

La lecția introductivă, se face prezentarea unităților de învățare care vor fi studiate în clasa a IX-a, a finalităților stipulate în Curriculum, a descriptorilor de competență și a modalității de desfășurare a procesului de evaluare.

Activitățile recomandate la lecția introductivă oferă posibilitatea de a reflecta asupra progresului și provocărilor în ceea ce privește formarea/dezvoltarea competențelor specifice disciplinei. Analiza critică a progresului și determinarea priorităților de învățare pentru viitor permite ajustarea procesului de învățare la nevoile elevilor/elevelor, iar provocările/riscurile în dezvoltarea/formarea competențelor pentru cultură democratică, identificate, servesc ca temei pentru modificarea procesului de învățare în depășirea acestora.

Se va reaminti faptul că la finele fiecărei unități de învățare va fi o lecție de reflecție și autoevaluare, în cadrul căreia elevii/elevele își vor aprecia activitatea și comportamentul, manifestate pe parcursul unității de învățare, și vor fi evaluați/evaluate de către colegi/colege și profesor; se va discuta modalitatea de evaluare, specificată în *Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina EPS*, și, în mod special, se vor analiza descriptorii de competență din clasa a IX-a.

Elevii/elevele vor reflecta asupra experiențelor acumulate la lecțiile de EPS în clasa a VIII-a. Activitatea de analiză a experiențelor de învățare va debuta cu o discuție frontală, în care elevii/elevele își vor

aminti experiențe, lecții învățate etc. Cadrul didactic le poate propune elevilor/elevelor să rememoreze activitățile realizate în clasa a VIII-a, ca, ulterior, să-și amintească mai ușor experiențe individuale/colective de învățare. Important este să nu forțăm procesul, să le oferim elevilor/elevelor timp pentru reflecție, prin crearea unui spațiu de învățare sigur și de încredere.

Activitățile propuse pot fi realizate individual sau în grupuri mici.

După finalizarea reflecțiilor asupra experiențelor de învățare din clasa a VIII-a, elevilor/elevelor li se propune să lucreze individual, completând Fișa de lucru *Cele 4 cadrane*. Dacă grupul este mai mic, atunci fiecare elev/elevă poate să-și prezinte oral experiențele de învățare. Dacă este o clasă numeroasă, doar o parte dintre elevi/eleve vor prezenta răspunsurile. Cadrul didactic trebuie să se asigure că fiecare elev/elevă a relatat cel puțin o experiență.

Cadrul didactic poate sintetiza experiențele elevilor/elevelor pe tablă/flipchart, printr-un organizator grafic. În mod special, se va atrage atenția asupra provocărilor pe care le-au întâmpinat elevii/elevele în clasa a VIII-a, se vor analiza cauzele lor și modalitățile de depășire.

Această activitate este potrivită atât pentru grupuri care se încadrează mai greu în reflecție, cât și pentru grupuri care au realizat mai multe activități de reflecție.

La extensie, le propunem elevilor/elevelor să scrie mesaje adresate colegilor/colegeilor, cadrelor didactice, în care să se reflecte așteptările legate de formarea competențelor (proiecții de viitor) către sfârșitul anului școlar. Aceste mesaje le pot oferi elevilor/elevelor dovada concretă a participării lor la lecții, dar și în afara lor, în care au nevoie să-și reamintească de o perioadă pozitivă din activitatea școlară. Reacțiile primite pot fi o sursă de putere, motivație și încredere în abilitatea lor de a crea legături cu alții, mai ales în perioadele dificile.

DEMERSUL DIDACTIC

— ACTIVITATEA NR. 1. CELE PATRU CADRANE (35 DE MINUTE)

Instrucțiuni:

1. Cadrul didactic invită elevii/elevele:
  - ▶ să descrie o experiență de învățare valoroasă pe care au trăit-o în clasa a VIII-a;
  - ▶ să reflecteze cu privire la ce i-a/le-a ajutat să înțeleagă că această experiență a fost bună/valoroasă?
2. Fiecare elev/elevă primește o fișă cu patru cadrane (Anexa nr. 1). Cadranele conțin câte o propoziție neterminată. Elevilor/elevelor li se propune să reflecteze asupra experiențelor de învățare din clasa a VIII-a și să continue fiecare gând.
3. Elevii/elevele sunt invitați/invitate să împărtășească, în grupuri formate din câte patru-cinci persoane, ceea ce au scris în cele patru cadrane.
4. **Debrifarea activității:**
  - ▶ Ce ați învățat în urma acestei activități?
  - ▶ Ce ați aflat nou despre sine și colegi/colege?
  - ▶ Ce provocări ați întâmpinat în acest proces?
  - ▶ Ce gânduri/idei luați de la această lecție?

ACTIVITATEA NR. 2. PREZENTAREA MODULUI DE LUCRU (10 MINUTE)

Li se explică elevilor/elevelor modul în care se va lucra la disciplina Educație pentru societate în clasa a IX-a, pe parcursul întregului an școlar, punctându-se următoarele lucruri:

- a. Lecțiile vor fi orientate spre formarea și dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică.
- b. Prezentarea celor patru unități de învățare.
- c. Modul interactiv de realizare a lecțiilor. Succesul fiecărei lecții depinde de participarea tuturor elevilor/elevelor.
- d. Rolul profesorului va fi doar de îndrumător al activităților, în timp ce elevii/elevetele vor avea rolul principal în a analiza, discuta, crea și reflecta, pentru a înțelege cât mai bine și a învăța cât mai multe despre subiectele care urmează să fie abordate.
- e. Mai multe activități vor presupune lucrul în grupuri mici sau mari; în cadrul grupului, este importantă contribuția fiecărui/fiecărei elev/eleve.
- f. Vor exista situații în care elevii/elevetele vor avea opinii diferite și vor învăța să le prezinte într-un mod respectuos.
- g. Li se explică într-un mod accesibil elevilor/elevelor lista descriptorilor de competență din clasa a IX-a și modalitatea de înregistrare a rezultatelor învățării în catalogul școlar.
- h. Evaluarea se va concentra pe observarea comportamentului pe parcursul lecțiilor și în afara acestora, iar la fine de an școlar se va calcula numărul descriptorilor de competență manifestați și, în funcție de acest număr, elevilor/elevelor li se va acorda un calificativ.
- i. Elevilor/elevelor li se va aduce la cunoștință ce calificativ se va înregistra în certificatul de studii gimnaziale conform MED.

EXTINDERE

Li se propune elevilor/elevelor să scrie acasă o scrisoare în viitor (1 minut), adresată propriei persoane, colegilor/colegelor, cadrului didactic, referitoare la trasarea anumitor direcții de perspectivă, cu sugestii legate de alegerea parcursului profesional, personal, social, cu expectanțele față de lecțiile de EPS. Li se explică elevilor/elevelor că la aceste mesaje se va reveni la lecția de reflecție de la sfârșitul anului școlar; astfel, elevii/elevetele vor putea face o paralelă între ceea ce au planificat/dorit și ceea ce au reușit să realizeze pe parcursul anului școlar.

Anexa nr. 1. Cele 4 cadrane

Am observat... (fapte/comportamente)	Am simțit... (emoții/sentimente)
Mi-am dezvoltat... (competențe)	Am folosit aceste competențe ulterior... (transferul în viața de zi cu zi al competențelor dezvoltate)

Sursa: Adaptat după *Făcut și învățat!* 36 de activități de reflecție prin care îi ajuți pe elevi să extragă lecții din orice experiență, p. 80.

LECȚIA 1. INFORMAREA DIN DIVERSE SURSE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane.
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri. Exprimă încredere în propria abilitate de a alege metode potrivite pentru realizarea sarcinilor.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie. Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut. Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să menționeze scopurile în care folosesc mass-media în viața de zi cu zi;
- O2 – să analizeze critic sursele din care se informează;
- O3 – să identifice elementele care fac ca o sursă mass-media să fie veridică sau falsă.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza, autoevaluarea.

Resurse didactice: videoproiector, computer/telefon cu conexiune la internet.

Surse: <https://stopfals.md/ro/>; <https://tmcult.ro/caiet-de-educatie-media/>.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Tema acestei unități reia și aprofundează unele idei privind informarea și riscurile legate de propagandă și dezinformare, abordate în cadrul unor lecții din clasa a VI-a.

Ne informăm ca să fim la curent cu ce se întâmplă în lume, ca să luăm decizii, din pură curiozitate; uneori, ca să ne menținem conectați la realitate, să ne formăm opinii, să ne confirmăm diverse idei și valori. Informarea ajută și la construirea unei identități personale, ne ajută să comunicăm cu ceilalți și ne oferă sentimentul de siguranță, pentru că ne facilitează cunoașterea lumii în care trăim.

Indiscutabil, mass-media tradiționale și noile media sunt o armă puternică: fie de informare, fie de manipulare și propagandă. Este greu să discerni între informare și/sau manipulare sau propagandă. De multe ori, oamenii nu-și adresează întrebări cu referire la sursa lor de informare și cred orbește în tot ceea ce aud, citesc, distribuie.

Este greșit să spunem astăzi, în era tehnologiilor informaționale, că nu avem de unde să ne informăm. Or, informațiile pe care le avem la dispoziție, grație internetului, sunt într-o cantitate uriașă. Din acest motiv, sursele de informare ar trebui selectate cu grijă, ca să putem evita știrile false și/sau informațiile neverificate. Informarea din mediul online poate fi utilă, dar presupune și riscul expunerii la dezinformare. Studiile au stabilit că tindem să avem o mai mare încredere în știrile distribuite de prieteni, chiar dacă, poate, sursa de la care acestea provin nu este credibilă sau există dubii cu privire la veridicitatea ei.

În cadrul acestei lecții, elevii/elevele vor accesa portalul *stopfals.md*, cu scopul de a identifica efectele și impactul asupra calității vieții al informației propagandistice și manipulative care distorsionează realitatea, difuzate pe diferite căi de comunicare, de către mass-media tradițională și de către noile media. Elevii/elevele vor verifica diferite surse mass-media care au publicat, comunicat știri false. De asemenea, vor afla modalitatea de semnalare a falsurilor în materialele jurnalistice, publicate de mass-media autohtonă sau din străinătate.

Forma de activitate, la lecție (individuală, în grupuri mici/mari, în perechi), rămâne la discreția cadrului didactic.

DEMERSUL DIDACTIC

— ACTIVITATEA SURSELE DE INFORMARE MEDIA PE CARE LE FOLOSESC. DE CE? (10 MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- ▶ să prezinte sursele mass-media pe care le folosesc regulat și să-și argumenteze opțiunea;
- ▶ să prezinte surse mass-media pe care nu le folosesc niciodată și să-și argumenteze alegerea;
- ▶ să precizeze cum pot fi clasificate diferite surse media;
- ▶ să descrie rolul mass-mediei în societate.

În rezultatul discuției, se va constata care surse mass-media sunt utilizate mai frecvent de către elevi/eleve: cele tradiționale sau cele online. Indiferent de sursa pe care o utilizează, important este ca ei/ele să conștientizeze necesitatea verificării credibilității informației prezentate de sursa respectivă.

— ACTIVITATEA STOP ȘTIRILOR FALSE (20 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- ▶ să acceseze portalul <https://stopfals.md/ro/>;
- ▶ să se documenteze despre acest portal, accesând domeniul *Despre noi*;
- ▶ să răspundă la următoarele întrebări:
  - ▷ care este misiunea acestui portal?
  - ▷ care sunt obligațiunile utilizatorului în folosirea platformelor interactive, inclusiv a portalului stopfals.md?
- ▶ să acceseze domeniul *top falsuri*, subdomeniul *Statistica falsuri*;
- ▶ să analizeze sursele mass-media prezentate în lista de top *Stop fals*;
- ▶ să prezinte, la alegere, o informație dintr-o sursă.

Debrifarea activității:

- ▶ Formulați o concluzie ca rezultat al acestui exercițiu.
- ▶ Ce ați schimba în comportamentul vostru cu referire la informarea din sursele mass-media?

Reflecție și feedback (15 minute):

- ▶ Ce ați învățat din această experiență?
- ▶ La ce etapă a activității ați întâmpinat anumite dificultăți? Cum le-ați depășit?
- ▶ Ce alte experiențe legate de informarea din sursele mass-media ați avut?
- ▶ Cum poate acționa corect și responsabil un **cetățean**, pentru a descoperi falsul în mass-media?
- ▶ De ce este important ca **tinerii de azi** să poată recunoaște știrile false în mass-media tradiționale și în noile media?

EXTINDERE

Elevii/elevele au sarcina de lucru de a accesa testul 8 întrebări de control pentru a ne proteja de informațiile false (<https://teste.stopfals.md/ro/>) și, dacă doresc, și alte teste de pe pagina respectivă.

LECTIILE 2-3. PROPAGANDA ȘI MANIPULAREA

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe	Descriptori
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie. Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut. Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Acceptă responsabilitatea comună pentru munca în colaborare.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care oamenii se pot proteja și apăra de propagandă.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să recunoască forme ale propagandei din viața de zi cu zi;
- O2 – să identifice relația dintre manipulare și propagandă;
- O3 – să exerseze abilitățile de interpretare și analiză critică a informației;
- O4 – să reflecteze asupra diverselor interpretări date mesajelor media.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza, autoevaluarea.

Resurse necesare: computer/telefonul mobil cu conexiune la internet, fișe de lucru.

Surse: <https://propaganda.mediaeducationlab.com/ro/teachers>; https://tmcult.ro/wp-content/uploads/2020/11/Caiet_de_educatie_media_integral.pdf.

Timp alocat: 90 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

De-a lungul timpului, propaganda și manipularea sunt subiecte care apar frecvent pe agenda publică. Ca niciodată, suntem copleșiți de nenumărate mesaje, fiind expuși aproape constant la publicitate, la știri difuzate 24 din 24 de ore, la programe TV (despre viața economică, politică, socială și divertisment), la aplicații și rețele de socializare. Cu un volum atât de mare de mesaje, care fac parte din viața noastră și care vin sub diverse forme și dinspre numeroase canale, devine din ce în ce mai dificil să recunoaștem propaganda și manipularea.

Să gândești critic despre propagandă și să înțelegi scopul propagandei în sursele mass-media sunt responsabilități esențiale ale cetățenilor, în secolul XXI. Astăzi, oamenii se pot simți copleșiți de toate mijloacele de comunicare cu care vin în contact, ceea ce poate duce la o reacție de disociere de mesajele media din jurul nostru. Suntem expuși în continuare la propagandă și manipulare, dar cei mai mulți dintre oameni nu conștientizează felul în care aceasta ne influențează emoțiile, atitudinile, cunoașterea și comportamentul.

Cu titlu de informare: **propaganda** este o formă de convingere care încearcă să influențeze emoțiile, atitudinea, opiniile și acțiunile unui grup țintă în scop ideologic, politic sau comercial, prin transmiterea controlată de mesaje partizane (bazate sau nu pe informații factuale) prin mass-media și alte mijloace media directe (*Richard Alan Nelson, A Chronology and Glossary of Propaganda in the United States, 1996*).

Propaganda reprezintă răspândirea sistematică, pe termen lung a unei idei (cuvântul-cheie fiind *sistematic*), prin cele patru tehnici: (1) activează emoții puternice, (2) folosește nevoile publicului, (3) simplifică informația și ideile și (4) atacă oponentii. Cele patru tehnici pot fi folosite pentru a evita și ocoli activarea gândirii critice, necesară pentru analiza acestor forme puternice de persuasiune.

De aceea, recunoașterea tehnicilor de propagandă este un prim pas important pentru dezvoltarea gândirii critice cu privire la mesajele din mass-media.

Manipularea este o acțiune intenționată care urmărește modificarea atitudinilor, comportamentului, lăsându-i celui manipulat impresia de libertate în gândire, decizie sau acțiune. Este o informație incompletă, care, de cele mai multe ori, se prezintă dintr-o singură sursă, cu scopul de a ne dezinforma. Cele mai răspândite forme ale manipulării sunt omisiunea, interpretarea faptelor sau confundarea adevărului cu minciuna.

Propaganda și manipularea sunt două „arme” ale puterii, în spațiul informațional. Propaganda este ca un serial lung, cu multe episoade, care ți se pare că nu mai are sfârșit, iar manipularea este o simplă istorie, scoasă din context.

Pentru a înțelege esența acestor fenomene sociale periculoase pentru democrația unui stat, elevii/elevetele descoperă în cadrul lecțiilor cum se realizează dirijarea prin media, analizează produse media cu caracter manipulativ (știri, imagini, filmulețe) și de propagandă.

LECȚIA 2

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevetele să reflecteze asupra testului cu opt întrebări de control pentru a ne proteja de informațiile false (<https://teste.stopfals.md/ro>). (5 minute)

ACTIVITATEA REPORTAJUL DE ULTIMA ORĂ (25 DE MINUTE)

Instrucțiuni:

- Clasa este împărțită în șase grupuri;
- Fiecare grup elaborează o știre despre un incendiu, pentru un anumit portal de știri (la alegere), având la dispoziție aceleași informații (Anexa nr. 1) și ținând cont de specificul redacției din care fac parte:
  - ▷ *grupurile 1 și 2* – redacția ce sprijină grupul parlamentar care este acum în opoziție și nu ratează nici o ocazie să critice guvernul actual;
  - ▷ *grupurile 3 și 4* – redacția care face tot posibilul pentru a prezenta informații corecte și cât mai complete;
  - ▷ *grupurile 5 și 6* – redacția care promovează teorii ale conspirației (teoria conspirației este convingerea că anumite evenimente sau situații sunt manipulate în secret de forțe puternice, malefice).
  - ▷ Fiecare grup primește un bilețel pe care este prezentat specificul redacției, fără ca celelalte grupuri să știe ce scrie pe el.
- Grupurile prezintă știrile elaborate.

Debrifarea activității:

- Ce relatează, de fapt, această știre?
- Ce informații nu ați folosit în știre și de ce?
- De ce credeți că același eveniment (incendiul) a fost prezentat diferit în sursele mass-media?

- Care credeți că este cauza? După răspunsurile la această întrebare, cadrul didactic invită fiecare grup să descrie specificul redacției sale.
- Care dintre variantele propuse este o știre veridică? Argumentați.
- Ce ne demonstrează că unele dintre știri au caracter manipulator?

Concluzii: Reporterul adună o cantitate foarte mare de informații pentru o știre. Nu toate informațiile sunt relevante și nu toate informațiile vor fi cuprinse în știre. În comunicarea mediatică, mesajele (indiferent de forma lor – imagine, text scris, audio-video) trec prin fazele de producție, transmitere și receptare. Atât producția mesajului media, cât și receptarea lui sunt influențate de factori interni și externi. Mesajul media este influențat, în primul rând, de autor (de intenția, convingerile și valorile sale etc.), de cine plătește, de câți bani sunt investiți în producție, de felul în care este formulat – contează dacă este text scris, imagine, material video –, de contextul în care este produs. La fel de mulți factori influențează și interpretarea mesajului media: scopul pentru care a fost accesat conținutul și contextul în care a fost accesat, convingerile și valorile consumatorului, pregătirea și cultura lui generală. Or, personalitatea sa determină gradul și tipul de influență asupra opiniilor, atitudinii și chiar a comportamentului său.

Reflecție și feedback (15 minute):

- Ce ați învățat din această experiență?
- La ce etapă a activității ați întâmpinat anumite dificultăți? Cum le-ați depășit?
- Ce ați învățat din această activitate despre manipulare?

EXTINDERE

Elevii/elevele vor căuta în mass-media știri despre un eveniment care să fie prezentat diferit de jurnaliști din redacții diferite.

LECȚIA 3

Cadrul didactic verifică dacă elevii/elevele au identificat evenimente reflectate diferit în mass-media, în funcție de orientarea redacției respective sau a jurnaliștilor. (5 minute)

ACTIVITATEA PROPAGANDA – INSTRUMENT AL MASS-MEDIEI (25 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- să formeze grupuri din câte patru-cinci persoane;
- să analizeze definiția propagandei și tehnicile de propagandă, prezentate în Anexa nr. 2;
- să selecteze din sursele mass-media un articol, o știre, un mesaj de orice tip (publicitar, film, știre, declarație de presă, blog etc.) sau să folosească articolele pe care le-au studiat ca extindere la lecția anterioară (Alternativ, cadrul didactic poate pregăti câteva articole, afișe, cărți etc., pe care să le distribuie elevilor/elevelor. Conținutul acestora se poate referi la prezent sau la alte perioade istorice.);
- să argumenteze de ce este prezent sau lipsește un mesaj cu caracter de propagandă pe fișa de lucru;
- să prezinte în grupul mare argumentele cu referire la știrea analizată: este/nu este propagandă, dacă este propagandă, ce tehnici au fost folosite.

Debrifarea activității:

- ▶ Cum recunoaștem propaganda?
- ▶ Care dintre cele patru tehnici de propagandă este cea mai puternică?
- ▶ Care tehnică de propagandă este cea mai periculoasă? De ce?
- ▶ Care este impactul mesajelor cu caracter de propagandă asupra cetățenilor?
- ▶ Unde este prezentă propaganda?
- ▶ Cum ne protejăm de mesajele cu caracter de propagandă din mass-media?

Concluzie: Propaganda este strategică și intenționată și încearcă să influențeze atitudinile, opiniile și comportamentele noastre. Pentru a fi eficientă, ea folosește cele mai importante valori, fricile, speranțele și visuri ale noastre.

În prezent, rețelele sociale facilitează accesul oamenilor obișnuiți la redactarea și diseminarea mesajelor de propagandă. Desigur, comunicarea este întotdeauna orientată către realizarea unui obiectiv specific, întrucât oamenii folosesc simboluri, pentru a construi relații, a transmite informații, a-i distra, a-i inspira și a-i educa pe ceilalți, dar autorul/autoarea unei campanii de propagandă nu-și propune să încurajeze gândirea critică și reflecția, nu sprijină gândirea independentă, nu prezintă puncte de vedere diferite și nu-i permite publicului țintă să decidă care dintre perspective este corectă. În schimb, utilizează date și informații în mod selectiv, transmite numai ideile care ajută la realizarea obiectivului vizat.

În zilele noastre, mulți oameni apreciază („like”) sau distribuie („share”) un mesaj după ce aruncă o privire asupra unui titlu sau a unei imagini. Pot alege să distribuie conținutul pentru că le provoacă plăcere sau pentru că le oferă un anumit statut în cercul lor social, însă atunci când distribuim un conținut fără a-l fi citit sau vizionat, putem contribui la răspândirea propagandei. Trebuie să „gândim înainte să distribuim”.

Reflecție și feedback (15 minute):

- ▶ Ce ați învățat din această experiență?
- ▶ La ce etapă a activității ați întâmpinat anumite dificultăți? Cum le-ați depășit?
- ▶ Ați avut experiența de a cădea în capcana mesajelor propagandistice?
- ▶ Ce ați face altfel, pentru a nu cădea pradă mesajelor de propagandă din mass-media?
- ▶ Ce alte experiențe legate de răspândirea mesajelor cu caracter de propagandă ați avut?
- ▶ Cum poate acționa un **cetățean, conștient și curios**, pentru a descoperi propaganda în mass-media și pentru a acționa corect și responsabil?
- ▶ De ce este important ca **tinerii de azi** să poată recunoaște manipularea, propaganda în mass-media tradițională și în noile media?

EXTINDERE

Elevilor/elevelor li se propune să formeze șase grupuri și fiecare grup să aleagă pentru lecția următoare un articol/o postare care prezintă știri false (fake news) și un articol/o postare care este corect/ă, din punctul lor de vedere.

Anexa nr. 1 Informații pentru elaborarea reportajului

- ▶ Arde un apartament cu două camere.
- ▶ Blocul este amplasat pe strada Albastră, nr. 5, la două stații de tramvai după Piața Centrală.
- ▶ Vecinii spun că cele două femei erau liniștite, pensionare.

- Cele două femei aveau și un câine.
- Femeile din apartament au murit în incendiu.
- Doi vecini spun că au auzit o bubuitură, înainte de incendiu.
- Un domn spune că a auzit pe cineva care zicea că a văzut un străin ieșind în grabă pe ușa din spate a scării.
- Două mașini de pompieri încearcă să stingă focul.
- Administratorul spune că femeile care au murit nu aveau datorii la întreținere.
- Apartamentul care arde este la ultimul etaj.
- Femeile care au murit erau surori.
- Ele mai aveau un frate, care locuia la altă scară și care este plecat în Franța.
- Scara blocului tocmai fusese zugrăvită.
- Pompierii anunță că au găsit o butelie explodată în apartament.
- La etajul doi, locuiește un fotbalist.
- Anual, în orașul X mor în incendii Y oameni.
- Focul a fost stins.
- Niciun alt apartament nu a fost atins de flăcări.
- Apartamentele de la etajele doi și trei au fost inundate de apa folosită de pompieri pentru stingerea incendiului.
- Pisica femeilor care au murit a fost salvată.

Anexa nr. 2 Ce este propaganda?

1. *Propaganda* este un mijloc prin care un număr mare de oameni sunt determinați să acționeze împreună. /Bruce Lannes Smith and Harold Lasswell, *Propaganda, Communication and Public Opinion*, 1946/

2. *Propaganda* este încercarea deliberată și sistematică de a forma percepții, de a manipula gândirea și comportamentul direct, pentru a obține un rezultat care va avansa intenția dorită de propagandist. /Garth Jowett și Victoria O'Donnell, *Propaganda and Persuasion*, 1986/

3. *Propaganda* este o formă de comunicare care vizează influențarea atitudinii populației în sprijinul unei cauze sau poziții. /Wikipedia/

Ca tehnici de propagandă, cel mai des sunt folosite următoarele:

1. activarea unor emoții puternice;
2. folosirea nevoilor și valorilor publicului;
3. simplificarea informației și a ideilor;
4. atacarea oponentilor.

Acest lucru nu înseamnă că toate articolele care se referă la emoții, care atacă oponentii, care simplifică informația sunt propagandă. Pentru a înțelege dacă un articol este sau nu propagandă, e important să fie analizat contextul în care a fost scris, cine l-a scris, unde a fost publicat, care ar putea fi intențiile din spatele articolului etc.

FIȘA DE LUCRU

Acest mesaj ESTE/NU este propagandă, pentru că:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LECTIA 4. ȘTIRILE VERIDICE/ȘTIRILE FALSE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe	Descriptori
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie. Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut. Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să identifice în mass-media știri și alte conținuturi false;
- O2 – să verifice credibilitatea unei surse de informare;
- O3 – să cunoască mecanismele și motivele din spatele răspândirii știrilor false;
- O4 – să reflecteze asupra consecințelor împărtășirii știrilor false.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, organizatorul grafic, analiza, autoevaluarea.

Resurse didactice: articole, fișe de lucru.

Surse: <https://rm.coe.int/digital-resistance-handbook-for-teachers-eng/16809f7e53>.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Știrile false, ca armă sau mijloc de manipulare, au existat dintotdeauna, însă abia în secolul al XXI-lea au devenit un fenomen de proporții îngrijorătoare. Astăzi, din ce în ce mai mult, în ceea ce ni se anunța a fi era informației, milioane de oameni cad în capcana „fake news” din absența unei grile de interpretare, din lene, nepricepere, tendință spre senzaționalism și obediență.

Oamenii devin din ce în ce mai dependenți de sursele mass-media, fiind deseori inundați de o cantitate imensă de fapte și interpretări. Uneori, este vizibilă doar partea atractivă, amuzantă a informației redată, și nu ideile, esența mesajului. Elevii/elevele sunt în proces de maturizare intelectuală, afectivă, morală, civică și sunt influențați/influențate mai ușor de conținuturile mesajelor media. Ei/ele preiau aceste informații fără să le treacă prin filtrul gândirii critice și le consideră adevărate sau amuzante, fără a conștientiza urmările lor negative.

Știrile false sunt istorii fabricate intenționat, cu scopul de a manipula cititorii și a promova anumite interese. Prin identificarea contextului și a datei publicării, a autorului articolului, a credibilității sursei, a structurii articolului, precum și prin compararea acestuia cu alte articole pe același subiect, elevii/elevele își pot crește „imunitatea” la dezinformare, își dezvoltă abilitatea de a lua decizii corecte, constructive.

Cu titlu informativ: prin dezinformare, se înțeleg informațiile demonstrabil false sau înșelătoare, care sunt create, prezentate și difuzate pentru obținerea de beneficii economice sau pentru a induce intenționat în eroare publicul, putând prejudicia interesul public. Printre prejudiciile aduse interesului public, se numără amenințările la adresa procesului democratic, precum și la adresa bunurilor publice, cum ar fi sănătatea, mediul sau securitatea cetățenilor. Noțiunea de „dezinformare” nu include erorile neintenționate, conținutul satiric și parodia sau știrile și comentariile

asumate clar ca fiind părtinitoare (Digital Resistance Handbook, Consiliul Europei, 2020 (<https://rm.coe.int/digital-resistance-handbook-for-teachers-eng/16809f7e53>)).

În cadrul acestor lecții, elevii/elevele vor învăța ce sunt știrile false și conținuturile false și de ce sunt răspândite în mass-media; vor identifica știrile false și vor afla despre motivațiile care stau în spatele răspândirii conținuturilor false în mass-media; vor studia despre contextul în care o știre falsă devine virală și efectele împărtășirii informațiilor false.

Acesta este motivul pentru care profesorii creează contexte de învățare în cadrul cărora elevii/elevele caută informații și le compară din diferite puncte de vedere, analizează critic și recunosc, emit judecăți de valoare cu referire la utilizarea manipulativă a informațiilor în sursele mass-media.

DEMERSUL DIDACTIC

ACTIVITATEA ȘTIRI VERIDICE ȘI ȘTIRI FALSE

1. Cadrul didactic verifică dacă fiecare grup a adus la lecție un articol/o postare cu știri false și un articol/o postare cu știri adevărate. Cadrul didactic va avea pregătite din timp câteva articole/postări, în cazul în care unul dintre grupuri nu a adus materialul solicitat. Fiecare grup va distribui articolele/postările sale unui alt grup, astfel încât fiecare grup să lucreze cu alte articole/postări, decât cele pe care le-a selectat acasă. Elevii/elevele au sarcina de lucru de a identifica, dintre cele două articole/postări, care este fake news și care nu, pe baza întrebărilor din Anexa nr. 1. (15 minute)
2. Fiecare grup prezintă analiza celor două articole. (20 de minute)
3. Cadrul didactic ghidează o discuție de reflecție pe baza următoarelor întrebări (10 minute):
  - De ce se lasă oamenii dezinformați prin mass-media și rețelele de socializare?
  - De ce promovează oamenii știri false – uneori intenționat, alteori neintenționat?
  - Cine poate profita de dezinformarea prin sursele media și rețelele de socializare?
  - Ce ați învățat din această experiență?
  - Ce veți face diferit în raport cu știrile din mass-media/postările de pe rețelele de socializare?

Concluzie: Indiferent de răspunsuri și reacții, cel puțin un lucru se va confirma: verificarea unei știri durează mai mult decât citirea și redistribuirea ei. Oricine poate fi indus în eroare, mai ales dacă:

- la mijloc sunt sentimente puternice (iubire, teamă, speranță);
- mesajul vine de la cineva în care avem încredere; mesajul concordă cu convingerile noastre.

EXTINDERE

Cadrul didactic va anunța elevii/elevele că au sarcina de lucru să urmărească, într-o zi sau în mai multe zile, jurnalul de știri de seară de la TV sau un site de știri și să-și noteze la ce se referă știrile și să le prezinte la lecția următoare.

Anexa nr. 1. Cum să recunoaștem știrile false

Ce verificăm	Ce întrebări ne punem
Cine este editorul/proprietarul/instituția care se ocupă de această publicație/pagină web/profil pe rețeaua socială?	Este sursa credibilă? Este o pagină personală sau instituțională? Este un cont oficial? Este menționat/ă autorul/autoarea articolului? Există o secțiune „despre”, cu detalii despre structura, misiunea organizației?
Cum arată URL-ul/profilul?	Analizează extensia URL-ului (de exemplu, com, .md). Recunoști extensia țării sau a instituției? Verifică întregul URL și compară-l cu surse sigure. Cum arată profilul? Există o fotografie de profil? Corespunde aceasta cu interesele autorilor?
Cine este autorul/autoarea textului postării de pe rețeaua de socializare?	Poți găsi numele autorului/autoarei în alte surse, pe internet? Cum se descrie autorul/autoarea pe sine? A mai publicat autorul/autoarea și alte articole/postări pe aceeași temă sau pe alte teme?
Cine sunt martorii sau experții citați?	Oferă articolul/postarea nume ale experților sau martorilor și pot fi găsite informații despre aceste persoane și în alte surse? Experții sunt cunoscuți și au o reputație bună?
Care este data evenimentului?	Când a avut loc evenimentul? Sunt corecte datele? (Uneori, evenimente mai vechi sunt prezentate ca fiind din actualitate.) Evenimentele sunt prezentate în ordine cronologică? Se oferă date specifice sau ambigue (de exemplu, luna trecută)?
Aceeași știre și pe alte site-uri	Este evenimentul prezentat și pe alte site-uri? Sunt aceste site-uri de încredere?

LECȚIA 5. COMPORTAMENTUL CETĂȚEANULUI ÎN RAPORT CU MASS-MEDIA**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă compasiune pentru o altă persoană, care se simte rănită sau supărată.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să identifice categoriile de știri prezente în mass-media;

O2 – să reflecteze critic asupra diferitelor aspecte ale vieții care devin sau nu subiecte de știri;

O3 – să înțeleagă motivele care stau la baza alegerilor subiectelor abordate de mass-media.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza, autoevaluarea.

Resurse didactice: videoprojector, computer/telefon cu conexiune la internet.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Într-un stat democrat, mass-media are rolul de a informa, comenta, critica și este considerată „centrul vital al vieții publice”.

Fluxul de informații din societatea modernă este mare, iar expunerea tuturor evenimentelor care au loc, din punct de vedere jurnalistic, este imposibil de realizat. Evenimentele prezentate în buletinele de știri, în presa scrisă, la radio etc. au impact puternic asupra emoțiilor, gândurilor, modului în care oamenii percep lumea și își organizează viața. Astfel, este legitim să afirmăm că știrile pot modifica și modela comportamentele oamenilor.

În general, se consideră că sunt subiecte bune de știri aspectele negative sau scandaloase ale vieții și mai puțin – cele pozitive sau neutre. Așa cum istoria omenirii nu este doar o listă de războaie (deși, în general, la lecțiile de istorie anume acest lucru se studiază), nici viața oamenilor de astăzi nu înseamnă doar accidente, scandaluri politice și viața privată a celebrităților (deși acestea sunt prezentate cel mai des la știri).

Este important ca elevii/elevele, și cetățenii, în general, să conștientizeze care sunt subiectele considerate „demne” de știri și care nu. În felul acesta, pot înțelege că nu doar ceea ce apare pe ecran sau ce este notat cu „apreciez” contează.

La această lecție, elevii/elevele discută despre știrile pe care le-au urmărit și despre ce consideră ei, personal, că ar trebui să fie subiecte de știri. Este important ca elevii/elevele să se poată exprima liber, să înțeleagă că nu există răspunsuri bune sau rele și că este importantă diversitatea de opinii. De asemenea, e important să înțeleagă că se pot răzgândi, își pot modifica opiniile, dacă află lucruri noi.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- să discute în grupuri de patru-cinci persoane despre știrile pe care le-au citit/vizionat și să facă o listă cu informațiile care, conform observațiilor lor, sunt considerate importante de către organizațiile media;
- să elaboreze o listă cu toate știrile notate de membrii grupului;
- să clasifice știrile după domenii;
- să prezinte categoriile pe care le-au identificat. Un/o elev/elevă voluntar/ă notează pe tablă toate categoriile. Dacă sunt categorii cu semnificație apropiată, dar formulate diferit, se clarifică și acestea se organizează astfel încât, pe cât este posibil, să nu existe repetiții. (20 de minute)

Debrifarea activității (25 de minute):

- Ce părere aveți despre această listă de categorii? Reflectă ea cele mai importante aspecte ale vieții? De ce credeți așa?
- Știrile pe care le-ați urmărit prezintă, în general, aspecte pozitive sau negative?
- De ce credeți că se întâmplă acest lucru?
- Considerați că unele știri/categorii de informații nu ar trebui să fie parte din programul de știri sau ar trebui abordate într-o măsură mai mică? Care sunt acestea? De ce?
- Care alte aspecte ale vieții ar merita să fie abordate la știri? De ce?
- De ce credeți că anumite aspecte ale vieții nu sunt considerate potrivite pentru a fi știri?
- Dacă ați deveni jurnaliști, ce subiecte v-ar plăcea să abordați?
- Ce ați învățat din acest exercițiu?

EXTINDERE

Fiecare elev/elevă este invitat/invitată să caute pe internet surse credibile de informații, pe teme care corespund propriilor interese.

LECȚIA 6. CUM MĂ PROTEJEZ DE ȘTIRILE FALSE, MANIPULARE ȘI PROPAGANDĂ**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă compasiune pentru o altă persoană, care se simte rănită sau supărată.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să identifice propriile motive de a consuma surse mass-media veridice;
- O2 – să reflecteze critic asupra importanței sensibilizării cetățenilor la dezinformarea prin mass-media;
- O3 – să adopte comportamente responsabile în raport cu mass-media.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală.
- Metode și procedee didactice: discuția dirijată, analiza.

Resurse didactice: videoproiector, computer/telefon cu conexiune la internet, <https://www.youtube.com/watch?v=HMzeH5fMjhM>.

Surse: Institutul Intercultural Timișoara (<https://www.intercultural.ro/tag/ecd/>).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Mediul online, în special, social media (rețelele sociale), a evoluat în ultimii ani astfel încât contribuie în mod semnificativ la dezinformare, propagandă, manipulare și la răspândirea de informații false, cu repercusiuni pentru democrație, dezvoltare, știință, sănătate și progresul uman. În sfera internetului, nu există bariere semnificative ce reglementează conținutul sau multitudinea punctelor de vedere, ceea ce este o caracteristică importantă, întrucât adesea mass-media tradițională nu reușește să aloce spațiu punctelor de vedere minore. Spre deosebire de aceasta, în spațiul cibernetic nu există filtre de cenzură, deoarece internetul oferă o mare libertate de exprimare. Această caracteristică este în contrast puternic cu mass-media tradițională, unde producătorii joacă rolul de gardian în stabilirea evenimentelor și subiectelor considerate demne de raportat. Utilizarea internetului în calitate de instrument al comunicării politice permite indivizilor să ocolească unele dintre limitările pe care le are media tradițională, precum setarea agendei și filtrarea mesajelor de către echipe redacționale și jurnaliști.

În același timp, internetul este un mediu propice pentru transmiterea unor teorii ale conspirației.

Teoria conspirației este convingerea că anumite evenimente sau situații sunt manipulate în secret de forțe puternice, malefice. Persoanele care promovează teorii ale conspirației, în realitate, realizează următoarele:

- se referă la un așa-numit complot secret;
- fac referire la un grup de conspiratori sau la un lider al conspirației;
- creează dovezi false sau creează legături false între anumite evenimente;
- împart lumea în două tabere: buni și răi;

- transmit ideea că majoritatea persoanelor care aparțin unei anumite culturi sau unui anumit grup se cunosc între ele și au un plan malefic, pentru a conduce lumea și a face rău altora.

Pentru documentare suplimentară, puteți consulta site-ul https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_ro.

DEMERSUL DIDACTIC

■ ACTIVITATEA INFORMATORUL SECRET (10 MINUTE)

Cadrul didactic informează elevii/elevele că trei persoane din grup au fost numite informatori secreți. În realitate, nu există niciun informator secret. Sarcina de lucru a elevilor/elevelor este de a se întruni într-un grup cât mai mare, fără a include vreun informator secret. Învingător este grupul numeric mai mare care nu include *informatori secreți*.

După cinci minute, profesorul roagă *informatorii secreți* să ridice mâna. Desigur, nimeni nu va ridica mâna.

Debrifarea activității (10 minute):

- Ce ați observat/simțit în acest exercițiu?
- Cum ați format grupurile?
- Ce v-a ghidat în încercarea de a identifica *informatorii secreți*?
- Cum s-au simțit persoanele ignorate?
- Cine sunt *informatorii secreți*?
- Ce rol au ei în răspândirea știrilor?
- Ce învățăm din acest exercițiu?

■ ACTIVITATEA CUM NE PROTEJĂM DE PROPAGANDĂ, DE DEZINFORMARE ȘI DE ȘTIRILE FALSE ÎN MEDIUL ONLINE? (25 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- să vizioneze un material video despre dezinformare în mediul online, în special pe rețelele sociale, sau transmită elevilor linkul <https://www.youtube.com/watch?v=HMzeH5fMjhM>, pe care poate găsi materiale video de acest fel;
- să noteze cel puțin un lucru, din materialul video, care a fost discutat la lecțiile anterioare și un lucru nou din materialul video, care nu a fost abordat la lecțiile anterioare din cadrul unității de învățare;
- să prezinte și să facă o listă a principalelor lucruri identificate.

Debrifarea activității:

- Ce aspecte ați reținut din acest video?
- Ce pot să facă oamenii obișnuiți, pentru a opri răspândirea știrilor și a informațiilor false?
- Ce ar trebui să facă, în acest sens, guvernele și platformele mari, precum Facebook sau Google?
- Care ar putea fi consecințele răspândirii virale a știrilor false?
- Cum putem să evităm să fim manipulați sau dezinformați online?
- Ce surse credibile de informare pe teme care corespund propriilor interese ați identificat?
- De ce mass-media ar trebui să prezinte faptul că în societate circulă mai multe teorii ale conspirației și că acestea sunt false?

LECȚIA 7. REFLECȚIE ASUPRA EXPERIENȚEI DE ÎNVĂȚARE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri. Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să analizeze propriile valori, atitudini, abilități, cunoștințe;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să planifice propriul traseu de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în perechi, în grup mare.
- Metode și procedee didactice: autoevaluarea, evaluarea reciprocă, analiza.

Resurse didactice: Fișa de lucru nr. 1 Imagine cu un model de bicicletă, pixuri, creioane, Fișa de lucru nr. 2, Fișa de reflecție individuală/în perechi.

Surse:

- Făcut și învățat! 36 de activități de reflecție prin care îi ajuți pe elevi să extragă lecții din orice experiență;
- https://www.noi-orientari.ro/wp-content/uploads/2018/10/Făcut-și-învățat_2017.pdf;
- Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina EPS, clasele a V-a – XII-a (https://mec.gov.md/sites/default/files/metodologie_evaluare_descriptori_eps.pdf).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Reflecția asupra experienței de învățare stimulează cunoașterea de sine și are în vedere conștientizarea competențelor dobândite ca rezultat al analizei propriului comportament. Reflecția transformă experiența elevilor/elevelor într-un lucru important pentru ei/ele și influențează dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică. Lecția de reflecție are ca obiective aprecierea, interevaluarea, autoevaluarea rezultatelor (valori, atitudini, abilități, cunoștințe). Este important să le oferim elevilor/elevelor timp pentru analiză, comentarii, constatări. E bine ca reflecțiile să se refere atât la individualitatea fiecărui/fiecărei elev/eleve, cât și la activitatea grupului: experiențe pozitive, lecții învățate, succese, identificarea unor pași de formare/dezvoltare a competențelor specifice disciplinei.

DEMERSUL DIDACTIC

— ACTIVITATEA BICICLETA MEA (15 MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să discute despre activitățile și pașii pe care i-au făcut pe parcursul primei unități de învățare, *Cultura mediatică*, oferind fiecărui/fiecărei elev/eleve imaginea cu bicicleta (Anexa nr. 1), pe care o prezintă succint. Sarcina de lucru este să se gândească timp de două minute și să răspundă la întrebarea:

- Cu ce componentă a bicicletei v-ați identificat în experiența acumulată pe parcursul unității de învățare *Cultura mediatică*: cu roata din față, cu frâna, cu ghidonul, cu scaunul, cu lumina din față, cu lumina din spate etc.?

Elevii/elevele prezintă asocierile făcute și explică motivele care i-au determinat să facă aceste asocieri.

Debrifarea activității:

- Ce ai/ați achiziționat din această experiență?
- Cu ce altă parte a bicicletei dorești să te asemeni în alte situații din viața de zi cu zi?

Notă: Această metodă poate fi folosită și fără a oferi clasei o imagine cu o bicicletă, rugând elevii/elevetele să deseneze bicicleta, dar în acest caz este nevoie să li se ofere mai mult timp, pentru desen. În loc de bicicletă, poate fi o mașină, un tractor, o căruță, o motocicletă etc.

■ **ACTIVITATEA REFLECȚII ÎN PERECHI ASUPRA COMPETENȚELOR DEZVOLTATE (15 MINUTE)**

Profesorul le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii/elevetele se vor sprijini reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamentele corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică, ce reprezintă competențele specifice, completând fișa de lucru din Anexa nr. 2. Elevii/elevetele trebuie să identifice exemple de comportamente concrete. Este important să se precizeze că nu trebuie să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care ei/ele au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

■ **ACTIVITATEA ÎMPĂRTĂȘIREA EXPERIENȚEI OBȚINUTE (15 MINUTE)**

Elevii/elevetele prezintă întregii clase una/unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Profesorul se asigură că descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică sunt acoperiți cât mai echilibrat.

Anexa nr. 1

■ **FIȘA DE LUCRU** IMAGINE CU UN MODEL DE BICICLETĂ

Anexa nr. 2

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

Notă: Lista de descriptorii folosită în activitatea de reflecție în perechi este lista cu toți descriptorii menționați în cadrul acestei unități de învățare, preluați din Metodologia de evaluare.

Unitatea de învățare: Amenințări la adresa democrației

LECȚIA 1. DEMOCRAȚIA ȘI CULTURA DEMOCRATICĂ

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să analizeze critic principiile cetățeniei democratice;
- O2 – să argumenteze importanța respectării valorilor, principiilor, normelor specifice societății democratice;
- O3 – să aplice valori, norme și principii democratice în situații cotidiene.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza imaginii.

Resurse didactice: videoproiector, computer/telefon cu conexiune la internet, fișă de lucru.

Surse:

- Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică, Consiliul Europei, www.ccd.intercultural.ro;
- Democrația pentru toți: Educație pentru o cultură democratică/David MCQuoid-Mason, Chișinău: BonsOffices, 2005.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

În această unitate de învățare sunt abordate mai multe fenomene negative, care reprezintă amenințări la adresa democrației și în legătură cu care cetățenii au o serie de responsabilități: de a le conștientiza, de a lua atitudine față de ele și de a acționa pentru limitarea efectelor lor.

Aceste fenomene sunt raportate la anumite caracteristici ale democrației și culturii democratice, care sunt discutate în prima lecție din cadrul unității de învățare.

Chiar dacă până acum la disciplina Educație pentru societate nu a fost discutat conceptul de „democrație” ca atare și democrația ca formă de guvernare, mai multe dintre elementele care determină caracterul democratic al societății au fost studiate în anii anteriori și în prima unitate de învățare din clasa a IX-a. Unele informații legate de democrație au fost, de asemenea, abordate și la istorie.

În Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică, Consiliul Europei scoate în evidență faptul că, pentru ca o societate să funcționeze cu adevărat în mod democratic, este necesar ca, pe lângă legi și instituții democratice, să fie asumate și respectate anumite principii ale culturii democratice:

- implicarea în dezbateri publice;
- dorința de exprimare a propriilor opinii și de ascultare a opiniilor altora;
- convingerea că diferențele de opinie și conflictele trebuie soluționate în mod pașnic;

- luarea deciziilor cu majoritatea de voturi, dar cu protecția minorităților și a drepturilor acestora (majoritatea nu poate aboli drepturile minorităților);
- angajamentul față de statul de drept.

DEMERSUL DIDACTIC

— ACTIVITATEA NR. 1. CARACTERISTICILE GUVERNĂRII DEMOCRATICE (20 DE MINUTE)

Cadrul didactic prezintă tema unității de învățare, anunțând clasa că activitatea de învățare va porni de la analiza modului în care ar trebui să funcționeze o societate democratică, iar la lecțiile următoare vor fi discutate unele amenințări la adresa democrației. Se menționează că se vor stabili caracteristicile generale ale democrației pe baza analizei unor articole din Constituția Republicii Moldova, dar nu se va face referire la viața politică actuală din Republica Moldova, ci doar la exemple din alte țări, pentru a menține în clasă un climat pozitiv, cu comunicare deschisă, reflecție și atenție la demnitatea și drepturile tuturor elevilor/elevelor.

La următoarea etapă, cadrul didactic invită elevii/elevetele invită elevii/elevetele:

- a. să formeze grupuri din câte patru-șase persoane;
- b. să analizeze Articolul 1, alineatul 3 din Constituția Republicii Moldova: *„Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”*. Acest articol este scris pe tablă, proiectat sau imprimat pe hârtie și oferit elevilor/elevelor. După ce alineatul este citit cu voce tare de un/o elev/elevă, se lucrează în grupuri. Fiecare grup are sarcina de lucru de a discuta despre una dintre valorile menționate în articol, acestea fiind supreme și garantate, și de a explica ce înțeleg membrii acestui grup prin conceptele respective:
  - „dignitatea omului”;
  - „drepturi” și „libertăți”;
  - „libera dezvoltare a personalității umane”;
  - „dreptate”;
  - „pluralism politic”;
- c. să prezinte propria definiție a conceptului discutat. Profesorul explică momentele neclare, dacă este necesar, dar numai după ce elevii/elevetele și-au exprimat opiniile, apoi se discută despre faptul că toate aceste elemente stau la baza democrației;
- d. să răspundă la următoarele întrebări:
  - Care este organul reprezentativ suprem al cetățenilor Republicii Moldova? (răspuns corect: parlamentul);
  - Cum se alege acest organ reprezentativ și legislativ? (răspuns corect: prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat);
  - Ce alte instituții ale statului mai cunosc elevii/elevetele?

— ACTIVITATEA NR. 2. CULTURA DEMOCRATICĂ (20 DE MINUTE)

Cadrul didactic lipește pe doi pereți opuși ai sălii de clasă câte o foaie flipchart pe care sunt scrise enunțurile *Sunt de acord* și *Nu sunt de acord* și invită elevii/elevetele să reflecteze asupra afirmațiilor de mai jos, poziționându-se într-o parte sau alta a clasei, în funcție de părerea pe care o au despre

declarația respectivă. Cadrul didactic citește fiecare afirmație de două ori, apoi le oferă elevilor/elevelor posibilitatea să adere la una din ideile prezentate în enunțurile de mai jos.

- Este obligația cetățenilor să voteze la alegeri.
- Este obligația cetățenilor să urmărească activitatea politicianilor.
- Nu este necesar ca cetățenii să participe la dezbateri și consultări, este suficient că au votat și au ales reprezentanții care să ia decizii în locul lor.
- Pentru a obține voturile râvnite, candidații pot încerca să-i convingă pe cetățeni prin orice mijloace.
- Nu este necesar ca membrii parlamentului să colaboreze. Fiecare trebuie să studieze individual problemele de pe agendă și să voteze.
- Prin majoritate parlamentară, se poate decide limitarea drepturilor anumitor cetățeni sau opoziții politici.
- După ce toată lumea a aderat la o anumită idee, cadrul didactic le oferă elevilor/elevelor posibilitatea să-și argumenteze atitudinea (câte o persoană sau două din fiecare parte), apoi le oferă tuturor ocazia să-și schimbe poziția, dacă argumentele auzite i-au făcut să se raporteze la o nouă perspectivă.

Reflecție și feedback (5 minute):

- Cum vi s-a părut această activitate?
- Ați fost surprinși/surprinse de diferențele de opinii din cadrul grupului?
- Credeți că există răspunsuri corecte și incorecte la aceste întrebări sau este vorba doar despre opinii?
- În cadrul discuțiilor de la această lecție, au fost respectate principiile democratice? În ce mod?

EXTINDERE

Elevii/elevetele sunt invitați/invitate să urmărească știrile internaționale și să identifice în orice altă țară, decât Republica Moldova, un exemplu de discurs care exprimă idei contrare principiilor culturii democratice.

LECȚIILE 2-3. POPULISM, NAȚIONALISM, ȘOVINISM

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie sentimente identificate la alte persoane.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestor lecții, elevii/elevetele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să argumenteze în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor specifice societății democratice;
- O2 – să analizeze critic factorii ce influențează procesele democratice în comunitate;
- O3 – să aplice valori, norme și principii democratice în situații cotidiene.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/elevetele: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza, organizatorul grafic.

Resurse didactice: computer/telefonul mobil cu conexiune la internet, fișe de lucru.

Surse: Albertazzi, D.; McDonnell, D. (2015) *Populists in Power*. London: Routledge.

Timp alocat: 90 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevetelelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Indiferent cât de lungă este tradiția democratică într-o țară și cât de mult s-a dezvoltat aceasta, există anumite amenințări la adresa democrației, care se manifestă, mai mult sau mai puțin, constant. În fiecare țară, democrația și înțelegerea drepturilor de bază ale omului trebuie dezvoltate în permanență, pentru a face față provocărilor cu care se confruntă fiecare generație. Or, fiecare generație trebuie educată cu privire la democrație și la drepturile omului.

La această lecție, elevii/elevetele vor analiza critic influența negativă a discursurilor politice populiste, xenofobe, naționaliste și șovine asupra proceselor democratice și vor argumenta importanța respectării valorilor, principiilor, normelor specifice societății democratice. Un mesaj populist se bazează pe:

- prezentarea unei opoziții între:
  - ▷ **popor**, considerat omogen și plin de virtuți, și
  - ▷ **elitele aflate la putere**, considerate corupte, preocupate doar de propriile interese și de menținerea lor la putere, **sau alte grupuri**, prezentate ca și cum ar fi periculoase (de exemplu, alte popoare, minoritățile din țara respectivă, migrații, persoanele de o religie sau de orientare ideologică diferită, persoanele sau grupurile de persoane bogate, puternice, cu influență etc.);
  - ▷ prezentarea elitelor sau grupurilor externe (țări, persoane străine, grupuri minoritare din cadrul țării etc.) ca pe o amenințare care încearcă să lipsească cetățenii de drepturile lor legitime, le afectează negativ valorile, prosperitatea, identitatea sau posibilitatea de a se exprima.

Nu este importantă concentrarea pe definirea conceptelor de „populism”, „xenofobie”, „șovinism” sau discutarea diferențelor dintre naționalism și patriotism. Este importantă dezvoltarea capacității

elevilor/elevelor de a identifica aspecte problematice în discursurile politice populiste de diferite tipuri și de a reflecta critic asupra efectului acestora.

DEMERSUL DIDACTIC

- a. **Introducere**, în care se amintesc principiile unei societăți democratice, discutate la lecția precedentă, și se prezintă temele următoarelor lecții, legată de anumite amenințări la adresa democrației. (5 minute)
- b. **Caracteristicile unui discurs politic populist** (20 de minute)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să prezinte succint discursurile, identificate de ei în mod independent, ale unor politicieni din alte țări care să nu fie în acord cu principiile culturii democratice, discutate la lecția anterioară. Dacă au fost identificate discursuri cu tentă populistă, naționalistă sau șovină, acestea pot fi folosite ca instrumente de lucru alternative în cadrul lecțiilor.

Se prezintă o secvență din discursul de inaugurare a Președintelui SUA, Donald Trump, din ianuarie 2017, care reia una dintre temele principale ale acestuia din campania electorală din 2016:

„Timp de prea mult timp, un grup mic din capitala țării a cules roadele guvernării, în timp ce poporul a plătit prețul. Washingtonul a înflorit, dar poporul nu s-a bucurat de o parte a bogăției. Politicienii au prosperat, dar locurile de muncă au fost desființate, iar fabricile au fost închise. Sistemul s-a protejat pe el, dar nu pe cetățenii țării noastre. Victoriile lor nu au fost victoriile voastre, triumfurile lor nu au fost triumfurile voastre și în timp ce ei au sărbătorit în capitala țării noastre, familiile sărace de pe tot teritoriul nostru nu au avut motive să sărbătorească”.

Elevii/elevele analizează pasajul și determină în ce măsură corespunde el cu caracteristicile unui discurs populist.

Elevii/elevele sunt invitați/invitate să prezinte care cuvinte din fragmentul de discurs corespund cu caracteristicile discursului populist.

Debrifarea activității:

- Ce este problematic într-un discurs populist?
- Este poporul, în realitate, omogen și plin doar de virtuți?
- Sunt toți politicienii corupți?
- Sunt perfecți cei care se oferă să „salveze” poporul de amenințări? Dacă aceștia ajung la putere, este sigur că vor acționa mai eficient, spre binele poporului?

Se concluzionează că discursul populist se bazează pe exagerări și generalizări și prin el se încearcă manipularea cetățenilor.

■ CONSECINȚELE POPULISMULUI (20 DE MINUTE)

Cadrul didactic adresează clasei următoarele întrebări:

- Cum ar trebui să se acționeze în cazul politicienilor care încalcă legea? (Toți cetățenii sunt egali în fața legii, instituțiile statului fac cercetări și sancționează conform legii.)
- Cum ar trebui să se acționeze în cazul politicienilor care nu își respectă promisiunile sau nu arată preocupare pentru interesele și nevoile cetățenilor? (La următoarele alegeri, nu mai primesc votul cetățenilor; cetățenii pot participa la dezbateri, petiții, proteste etc.)

- Ce efecte pot avea discursurile de acest tip (populiste, bazate pe generalizări și exagerări) asupra încrederii cetățenilor în democrație? (Cetățenii pot considera că un sistem democratic nu le apără interesele și susține lideri autoritari, nedemocratici.)
- Ce probleme pot apărea, dacă cei care denunță public situații de corupție a unor politicieni propun ca ei să preia controlul total și să „salveze” sau să „elibereze” poporul? (Pot exista tendințe autoritare sau chiar dictatoriale, pot fi luate măsuri nedemocratice împotriva unor persoane sau grupuri de persoane.)
- Ce se întâmplă, dacă cetățenii sunt atrași de politicienii care utilizează mesaje populiste? (Persoane care nu își asumă valorile democratice pot obține susținere, pot ajunge la conducere și pot adopta decizii nedemocratice.)
- Ce ar trebui să facă, în legătură cu manifestările populiste, politicienii care își asumă principiile democratice? (Să evite utilizarea unui limbaj populist, bazat pe exagerări și pe generalizări, să susțină instituțiile statului democratic, să arate cetățenilor riscurile susținerii politicienilor populiști și să evite colaborarea cu formațiuni politice populiste sau cu politicienii care promovează astfel de discursuri.)

Cadrul didactic informează elevii/elevele că analiza unor mesaje politice care subminează democrația va continua și la următoarele două lecții.

LECȚIA 3

■ ANALIZA UNOR MESAJE DE TIP NAȚIONALIST, XENOFOB SAU ȘOVIN (25 DE MINUTE)

Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor că unele discursuri populiste se bazează pe diferențierea între mai multe popoare, prezentate ca omogene și având calități meritorii, sau între grupul etnic/religios majoritar și anumite grupuri externe sau prezentate ca fiind externe. Astfel de mesaje se pot referi:

- la alte țări, considerate ca având intenții, explicite sau ascunse, de subminare sau distrugere a statului;
- la grupuri minoritare din țara respectivă, etnice sau religioase;
- la organizații internaționale;
- la migranți, refugiați.

Se lucrează în grupuri formate din câte patru-cinci elevi/eleve. Fiecare grup analizează discursul prezentat în continuare, cu sarcina de lucru de a identifica sentimentele și percepțiile pe care acest discurs intenționează să le genereze în rândul majoritarilor, dar și sentimentele și percepțiile pe care este probabil să le genereze acesta în rândul refugiaților (Anexa nr. 1). Se poate utiliza lista propusă sau li se poate permite elevilor/elevelor să aleagă ei singuri. Dacă se utilizează lista, elevilor/elevelor li se oferă posibilitatea să adauge și alte elemente, care nu se regăsesc în listă.

Pe rând, fiecare grup împărtășește un sentiment sau o percepție, fără a repeta ce au spus grupurile anterioare, până când se epuizează elementele identificate de toate grupurile. Dacă apar contradicții sau dacă unii/unele elevi/eleve nu sunt de acord cu ceea ce au identificat colegii/colegele din alte grupuri, se discută și se explică propunerile respective. În unele cazuri, se poate concluziona că rămâne doar una dintre opțiuni, iar în alte cazuri se pot accepta ambele variante, dar cu anumite precizări sau reformulări.

Cadrul didactic arată că mesaje populiste similare pot fi orientate și spre alte grupuri. De exemplu, un astfel de mesaj poate fi adaptat foarte ușor în raport cu anumite grupuri minoritare, etnice sau religioase. De asemenea, pot fi formulate mesaje bazate pe crearea sentimentelor de teamă, de

insecuritate sau de revoltă în rândul cetățenilor prin prezentarea amplificată a amenințării pe care ar reprezenta-o alte țări, companii din alte țări, sistemul financiar internațional, organizații internaționale etc. În toate cazurile, ele sunt descrise ca o amenințare la adresa identității sau chiar a existenței în viitor a națiunii sau țării. Deseori, mesajele de acest tip fac apel la unitate națională/ etnică, pentru a face față amenințării, prezentând națiunea ca fiind plină de virtuți, superioară altor națiuni, uneori cu justificarea caracterului ei superior prin suferințe acumulate pe parcursul istoriei.

Discuție despre efectele discursurilor, bazate pe evidențierea unor relații și percepții contradictorii, pe amenințare și teamă, care generează coeziune (10 minute):

- Îi ajută astfel de mesaje pe politicienii care le promovează să obțină susținere și voturi?
- Este acesta un proces politic corect sau se bazează pe manipularea cetățenilor?
- Ce riscuri pot apărea, dacă măsurile propuse sau sugerate ar fi puse în aplicare?

Reflecție și feedback (10 minute):

- Ce pot face cetățenii, pentru reducerea repercusiunilor nefaste ale discursurilor populiste?

Anexa nr. 1

Discurs xenofob	Sentimente și percepții pe care un astfel de discurs le poate genera în rândul populației majoritare	Sentimente și percepții pe care un astfel de discurs le poate genera în rândul refugiaților
Refugiații vin cu o religie și cu obiceiuri diferite de ale noastre și nu vor să le abandoneze. Ei reprezintă un pericol pentru națiune și pentru siguranța cetățenilor. Ar trebui să fie toți trimiși înapoi, în țările de unde au venit. Altfel, există riscul să ne ia locurile de muncă sau chiar să devină majoritari și să preia controlul în țară. Trebuie să ne unim împotriva lor, să apărăm țara și moștenirea primită de la străbunii noștri.		

Sentimente/percepții:

- mândrie;
- suspiciune (bănuiala că ceilalți au intenții negative ascunse);
- teamă;
- nesiguranță;
- revoltă;
- pierderea identității;
- superioritate;
- inferioritate;
- unitate cu cei din același grup;
- dorința de apărare.

LECTIA 4. VIZIUNILE RADICALISTE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii. Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut. Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.
Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la politică, legislație și drepturile omului	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra naturii și scopurilor legislației.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să identifice caracteristicile unui mesaj politic radical;
- O2 – să formuleze unele dintre consecințele negative ale pozițiilor radicaliste asupra democrației;
- O3 – să redacteze un răspuns coerent la un mesaj radical.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza, organizatorul grafic.

Resurse didactice: Anexa nr. 1, Anexa nr. 2.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Una dintre cerințele de bază ale culturii democratice o reprezintă disponibilitatea spre dialog și compromis din partea grupărilor politice aflate în competiție pe scena politică, pentru a asigura stabilitatea în societate, respectarea drepturilor omului, pluralismul de opinii și a găsi soluții comune la problemele existente, în acest sens, în interesul general al societății.

Una dintre amenințările la adresa democrației o reprezintă grupările cu poziții radicale, care afirmă că este necesară o schimbare din rădăcini a modului de guvernare a societății și care, în general, refuză să colaboreze cu alte forțe politice, ocupând deseori poziții extremiste. Este, de asemenea, frecventă utilizarea de către grupările radicale a unor discursuri de tip populist.

Este important să accentuăm ideea că grupările extremiste radicale se manifestă în ambele extreme-tăți ale spectrului politic (pot fi de extrema stângă sau de extrema dreaptă), dar sunt și grupări care își asumă mesaje radicale cu referințe religioase (aparținând mai multor religii, cele mai frecvente fiind creștine, musulmane și hinduse). Aceste grupări își propun explicit să elimine actualele grupări politice și/sau să instituie forme de guvernare care, deși numite deseori democratice, nu respectă unele dintre principiile fundamentale ale democrației (de exemplu, nu respectă pluralismul politic sau anumite drepturi fundamentale ale omului).

La această lecție, cadrul didactic ghidează învățarea spre înțelegerea critică a modului de manifestare a grupărilor cu poziții radicale și a riscurilor pe care le prezintă acestea pentru democrație.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul reamintește clasei că pluralismul politic, existența unor grupări politice cu viziuni diferite asupra modului în care ar trebui guvernată societatea reprezintă un element fundamental al oricărei societăți democratice. Totuși, între grupările de pe scena politică pot exista și unele

care propun o abordare radicală și susțin necesitatea schimbării în profunzime a ordinii sociale sau a unor aspecte de bază ale societății. (5 minute)

2. Elevii/elevele lucrează în șase grupuri; câte două grupuri vor lucra pe baza fiecăruia dintre exemplele de discurs radical din Anexa nr. 1. Sarcina de lucru a fiecărui grup este de a identifica principiile democratice și/sau drepturile fundamentale ale omului care ar fi încălcate, dacă ideile promovate ar fi puse în aplicare. Elevii/elevele se pot inspira, în analiza lor, de lista de principii și drepturi din Anexa nr. 2 (care nu este exhaustivă). (15 minute)
3. Pe rând, fiecare pereche de grupuri prezintă concluziile analizei și acestea sunt comparate și discutate cu întreaga clasă. (10 minute)

Reflecție și feedback (15 minute):

- De ce unii cetățeni sunt atrași de mesaje radicaliste?
- Care elemente de competență le lipsesc cetățenilor vulnerabili la mesajele radicaliste?
- Ce ar trebui să se întreprindă, pentru protejarea democrației de viziunile radicaliste?
- Ce putem face pentru prevenirea adoptării unor viziuni radicaliste de către tineri?

Anexa nr. 1

■ POZIȚIE RADICALĂ DE EXTREMA DREAPTĂ

Ordinea socială și drepturile cetățenilor sunt sub amenințare și trebuie să ne organizăm, pentru a riposta. Minoritățile au prea multe drepturi, în timp ce noi nu avem nici măcar dreptul de a fi mândri de ceea ce suntem și de faptul că suntem mai buni decât ei. Este țara noastră și e dreptul nostru să nu-i acceptăm pe cei care nu ne convin sau care încearcă să ne schimbe societatea.

Avem nevoie de un lider autoritar, care să ne ghideze și să nu poată fi intimidat de amenințările conspirației, puse la cale de extremiștii de stânga. Legislația ar trebui schimbată, astfel încât să aibă drept de vot doar cei care merită și să fie interzise manifestările contrare tradițiilor noastre.

Poziție radicală de extrema stângă

Este incorect ca un grup mic de oameni bogați să dețină puterea în societate prin intermediul banilor și să controleze societatea, dând impresia că deciziile sunt luate în mod democratic. Acești oameni au ajuns să fie mai bogați decât statele și uneori chiar se situează deasupra acestora, care nu mai au niciun control asupra lor. Averile bogaților ar trebui confiscate, iar legislația ar trebui schimbată, pentru a interzice concentrarea bogăției și puterii în mâinile unui număr redus de oameni. Companiile cu activitate de importanță strategică pentru societate ar trebui naționalizate și economia ar trebui, în general, să fie controlată de către stat. Efectele globalizării ar trebui limitate prin impunerea de taxe pentru produsele importate din alte țări și înființarea de filiale ale unor companii străine ar trebui interzisă.

Poziție radicală bazată pe fundamentalism religios

Legile ar trebui să fie bazate pe cuvântul lui Dumnezeu, așa cum se spune în cărțile sfinte, și pedepsele pentru cei care încalcă morala religioasă ar trebui să fie foarte aspre. Nimeni nu are voie să critice instituțiile religioase și deciziile cele mai importante luate de cei care guvernează societatea ar trebui să fie avizate de liderii spirituali. Se pot organiza alegeri, dar candidații ar trebui să aibă binecuvântarea liderilor religioși.

Anexa nr. 2

■ O LISTĂ NON-EXHAUSTIVĂ DE PRINCIPII DEMOCRATICE ȘI DREPTURI FUNDAMENTALE

Participare civică	Alegeri libere	Non-discriminare	Diversitate culturală
Egalitate	Libertate economică	Dreptul la vot	Egalitate în fața legii
Pluralism politic	Controlul abuzului de putere	Separarea puterilor în stat	Diversitate religioasă/ Laicitate
Transparență	Supremația legii	Demnitate umană	Libertate de exprimare

LECȚIA 5. CORUPȚIA VERSUS PRINCIPIILE DEMOCRATICE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii. Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut. Poate analiza puncte de vedere alternative.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.
Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la politică, legislație și drepturile omului	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra naturii și scopurilor legislației.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevetele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să perceapă corupția drept un fenomen negativ;
- O2 – să exprime intoleranță față de actele de corupție;
- O3 – să promoveze un mod de viață în baza valorilor și principiilor democratice.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/elevete: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza, organizatorul grafic.

Resurse didactice: Anexa nr. 1.

Surse: <https://usmf.md/ro/noutati/campania-coruptia-contamineaza-fii-imun-si-actioneaza>.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevetele, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Corupția reprezintă o provocare majoră la adresa democrației și a statului de drept. Ea determină luarea unor decizii și alocarea resurselor care nu reflectă interesele cetățeanului și concentrează puterea politică în mâinile unui cerc restrâns de persoane. La rândul său, acest lucru face ca liderii politici și instituțiile statului să-și piardă legitimitatea și încrederea populației, ceea ce le scade capacitatea de a guverna.

De asemenea, corupția face ca autoritățile publice să devină ineficiente și ineficace în exercitarea atribuțiilor lor. Drept urmare, deciziile sunt luate fără a se ține cont de interesele societății per ansamblu, pornind doar de la interesele personale ale celor care iau deciziile și ale asociațiilor acestora. Ca rezultat, banii publici sunt utilizați ineficient, se încheie contracte cu furnizori cu prestație slabă și are loc repartizarea necorespunzătoare a bugetului.

Corupția mai poate duce la desemnarea funcționarilor publici pe baza favoritismului și nu prin meritocrație, ceea ce înseamnă că autoritățile publice nu au acces la cele mai pregătite cadre.

Organizațiile ineficiente și ineficace, cu personal format din indivizi care și-au obținut locurile de muncă pe alte criterii decât meritele profesionale, se reflectă în calitatea slabă a serviciilor și a infrastructurii publice, subminând astfel încrederea publică și legitimitatea instituțiilor statului. O altă consecință sunt costurile umane semnificative, inclusiv sărăcia, moartea, boala și oportunitățile de trai reduse, ceea ce frânează dezvoltarea economică. Corupția cauzează direcționarea banilor publici către mediul de afaceri mai puțin competent, care nu întotdeauna prestează servicii sau produse inovative sau mai accesibile ca preț.

Formele corupției sunt următoarele: mituirea, clientelismul, protecționismul, privatizarea ilicită, coruperea alegătorilor, trucarea achizițiilor publice, utilizarea ilegală a resurselor publice, nepotismul, favoritismul, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu etc.

La această lecție, cadrul didactic va ghida procesul de analiză a fenomenului corupției, ca unul din factorii principali care frânează procesele democratice dintr-o țară. Li se propun elevilor/elevelor spre vizionare câteva materiale video. Este posibil ca, în baza celor discutate, analizate la lecțiile anterioare despre diversitate și egalitate, elevii/elevele să observe că în aceste materiale video rolurile femeilor și ale bărbaților sunt prezentate în conformitate cu anumite stereotipuri. De exemplu, primarul este bărbat, femeia își face manichiura etc. Este important ca, deși nu aceasta este tema lecției, cadrul didactic să le permită elevilor/elevelor să facă referire la aceste lucruri și să recunoască stereotipurile în legătură cu prezentarea rolurilor de gen.

DEMERSUL DIDACTIC

ACTIVITATEA CORUPȚIA – BARIERĂ ÎN PROGRESUL SOCIETĂȚII (25 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- să vizioneze una sau două dintre secvențele video propuse (<https://usmf.md/ro/noutati/campania-coruptia-contamineaza-fii-imun-si-actioneaza>);
- să discute pe baza următoarelor întrebări:
  - ▷ Ce simțiți, gândiți în legătură cu cele vizionate?
  - ▷ Ce concluzie puteți formula pe baza secvenței video?
  - ▷ De ce are corupția efecte negative asupra unei societăți democratice?
  - ▷ Ce alte situații de corupție mai cunoașteți?

ACTIVITATEA STOP CORUPȚIEI (20 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să identifice acțiuni de stopare a corupției, conform întrebărilor propuse în fișa de lucru. Discuția, în grupuri formate din câte patru-cinci elevi/eleve, se poate baza pe una dintre situațiile de corupție aduse în discuție de elevi/eleve ca răspuns la întrebarea anterioară, astfel încât procesul să fie cât mai concret. Se poate ca toate grupurile să primească aceeași situație sau fiecare grup să primească situații diferite, în funcție de numărul de situații identificate în grupuri.

Elevii analizează situația primită, răspunzând la următoarele întrebări, conform Anexei nr. 1.

- Cine este responsabil de stoparea/prevenirea corupției?
- De ce este important ca actele de corupție să fie stopate/prevenite?
- Cum putem acționa în calitate de cetățeni, elevi/eleve, pentru a stopa actele de corupție?
- Când putem acționa?
- În ce situații putem sesiza acte de corupție?

Fiecare grup prezintă în grupul mare soluțiile identificate, reamintind tuturor cazul analizat, dacă în grupuri diferite se lucrează pe cazuri diferite.

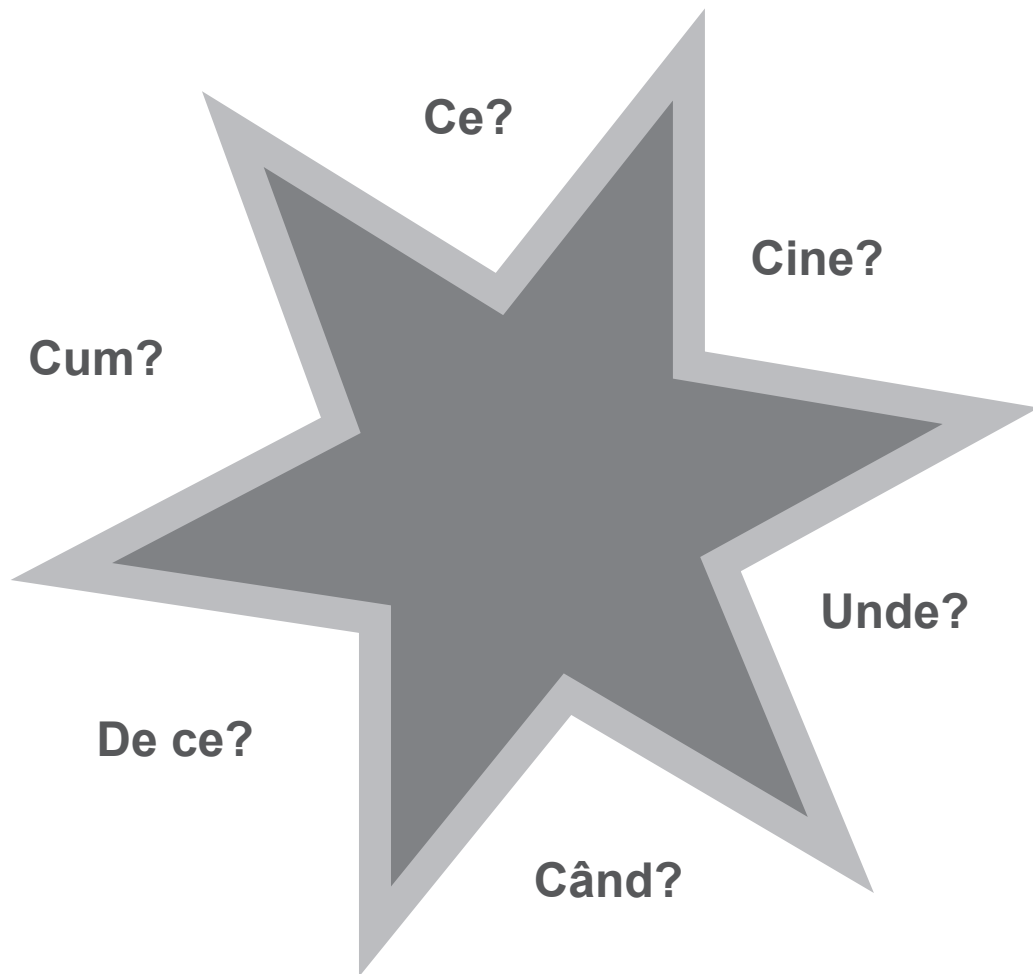

EXTINDERE

Elevii/elevele sunt încurajați/încurajate, pe baza informațiilor discutate în sala de clasă, să identifice cazuri concrete de corupție din viața reală, analizând sursele mass-media și/sau discutând cu părinții.

Anexa nr. 1

LECȚIA 6. APATIA CETĂȚENILOR**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie diferitele modalități prin care cetățenii pot influența politicile.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să identifice principalele modalități prin care cetățenii pot fi activi într-o societate democratică;
- O2 – să înțeleagă importanța și responsabilitatea votului;
- O3 – să identifice cauze și efecte ale apatiei cetățenilor.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici, individuală.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, eseul reflexiv.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Apatia cetățenilor se manifestă ca indiferență în atitudinea față de activități precum alegerea politicienilor în funcții publice, exprimarea opiniilor și responsabilitate civică.

Apatia cetățenilor poate proveni din lipsa de înțelegere a politicii și a instituțiilor publice, a valorii pe care o are votul într-o societate democratică sau a beneficiilor și costurilor politicilor publice adoptate de factorii de decizie. Există însă și persoane educate, care înțeleg ce înseamnă politica și democrația, dar sunt în mod deliberat apatice față de acestea.

Este important să facem distincție între „apatie” și „abținere”, aceasta din urmă fiind o decizie deliberată de a nu vota sau de a nu lua parte la procesul politic, ca modalitate de a transmite un mesaj politicienilor.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să-și exprime opinia prin vot, răspunzând la următoarea întrebare:
  - Dacă veți/ați avea drept de vot, veți/ați vota la următoarele alegeri locale sau naționale?
2. Elevii/elevele sunt invitați/invitate să scrie un scurt eseu, în care să spună dacă intenționează să voteze când vor avea dreptul de vot sau nu. Dacă da, să explice de ce și la care alegeri (la toate sau doar la unele?). Dacă nu, să explice de ce nu, iar dacă nu știu, să menționeze ce anume ar avea nevoie să afle, pentru a putea decide dacă votează sau nu. (10 minute)
3. Elevii/elevele prezintă ceea ce au scris în grupurile formate din câte trei-patru persoane. (10 minute)
4. Cadrul didactic adresează următoarele întrebări întregii clase și invită un/o elev/ă voluntar/ă să noteze pe tablă răspunsurile principale propuse de clasă (20 de minute):

- Pentru a putea vota în cunoștință de cauză, ce fel de informații trebuie să dețină cetățenii despre candidați și de unde le pot obține?
- Ce se întâmplă, dacă majoritatea cetățenilor nu votează la alegeri? Dar dacă votează?
- În afară de vot, în ce moduri mai pot susține cetățenii societatea democratică?

Cadrul didactic ascultă părerile elevilor/elevelor și, dacă este cazul, le propune și alte subiecte de discuție, dacă acestea nu au fost menționate de elevi/eleve, cum ar fi:

- cunoașterea legislației și informarea altora cu privire la legislație;
- participarea la ședințele publice ale consiliilor municipale;
- semnarea unei petiții sau chiar scrierea ei, strângerea de semnături și transmiterea ei;
- sesizarea autorităților, atunci când este identificată o ilegalitate;
- voluntariat sau donații;
- protest.

Reflecție și feedback (5 minute):

- Credeți că majoritatea persoanelor din țara noastră sunt cetățeni activi sau, mai degrabă, sunt cetățeni pasivi? De ce?
- Ce credeți că s-ar întâmpla, dacă cetățenii ar fi (și) mai activi?

Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor că lipsa implicării civice a cetățenilor se numește apatie.

EXTINDERE

Cadrul didactic invită elevii/elevele să discute cu părinții și prietenii lor despre situații în care aceștia au manifestat (sau nu) apatie și să prezinte motivele care au determinat comportamentul respectiv.

LECȚIA 7. REFLECȚIE ASUPRA EXPERIENȚEI DE ÎNVĂȚARE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri. Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să analizeze propriile valori, atitudini, abilități, cunoștințe;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să planifice propriul traseu de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în perechi, în grup mare, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: autoevaluarea, evaluarea reciprocă, analiza.

Resurse didactice: Anexa nr. 1, Fișa de reflecție individuală/în perechi.

Surse: Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina EPS, clasele a V-a – a XII-a (https://mec.gov.md/sites/default/files/metodologie_evaluare_descriptori_eps.pdf).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Reflecția asupra experienței de învățare stimulează cunoașterea de sine și are în vedere conștientizarea competențelor dobândite ca rezultat al analizei propriului comportament. Reflecția transformă experiența elevilor/elevelor într-un lucru important pentru ei/ele și influențează dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică. Lecția de reflecție are ca obiective aprecierea, interevaluarea, autoevaluarea rezultatelor (valori, atitudini, abilități, cunoștințe). Este important să le oferim elevilor/elevelor timp pentru analiză, comentarii, constatări. E bine ca reflecțiile să se refere atât la individualitatea fiecărui/fiecărei elev/eleve, cât și la activitatea grupului: experiențe pozitive, lecții învățate, succese, identificarea unor pași de formare/dezvoltare a competențelor specifice disciplinei.

În prima parte a lecției, cadrul didactic face o mind map pe baza a ceea ce spun elevii/elevele. Mind map este o metodă de lucru prin realizarea unei diagrame în care informația este reprezentată vizual, cu legăturile care există între diferite elemente. De obicei, este plasată în mijloc o idee centrală (în acest caz, poate fi plasată în mijloc tema unității de învățare *Amenințări la adresa democrației*) și alte idei sunt asociate cu ea (în cazul acesta, pot fi temele diferitor lecții), iar apoi alte idei sunt generate de fiecare idee nouă (în cazul acesta, pot fi informațiile pe care elevii/elevele și le amintesc de la fiecare lecție).

DEMERSUL DIDACTIC

■ ACTIVITATEA MIND MAP DESPRE DEMOCRAȚIE (15 MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să-și amintească ce au discutat în cadrul acestei unități de învățare și care sunt principalele idei pe care și le amintesc, de la fiecare lecție. Cadrul didactic notează temele fiecărei lecții și face o mind map (un model de mind map este prezentat în Anexa nr. 1), pornind de la ceea ce spun elevii/elevele.

■ ACTIVITATEA REFLECȚII ÎN PERECHI ASUPRA COMPETENȚELOR DEZVOLTATE (15 MINUTE)

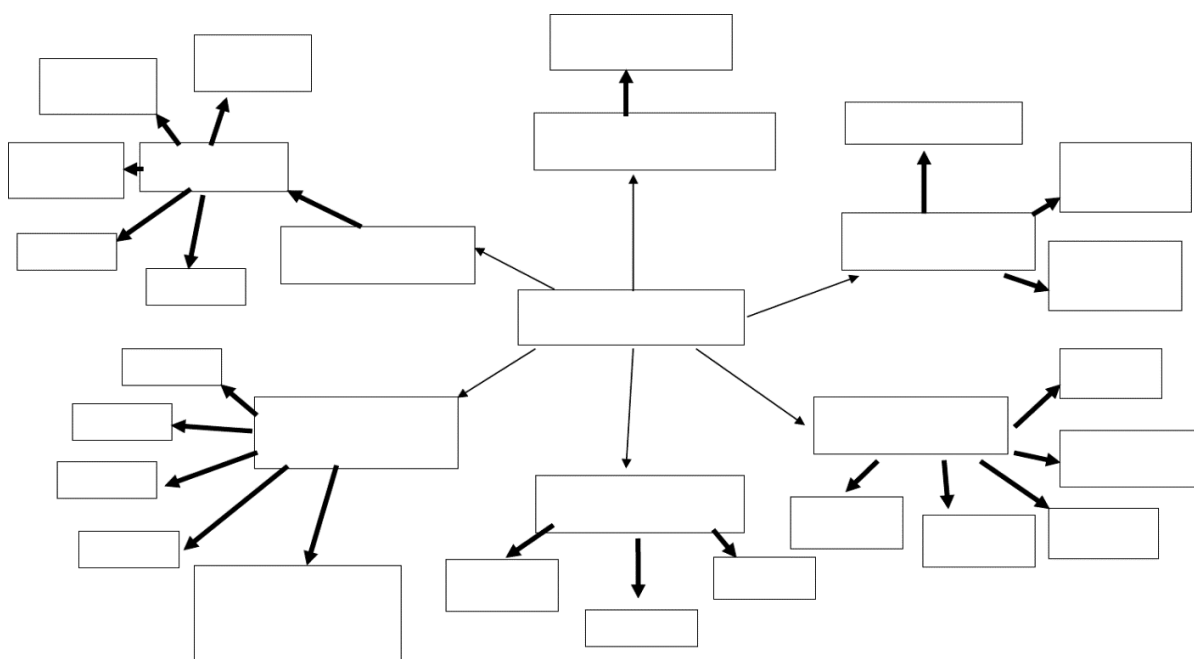
Profesorul le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor sprijini reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamentele

corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică, ce reprezintă competențele specifice, completând fișa de lucru din Anexa nr. 2. Elevii/elevele trebuie să identifice exemple de comportamente concrete. Este important să se precizeze că nu trebuie să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care ei/ele au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

ACTIVITATEA ÎMPĂRTĂȘIREA EXPERIENȚEI OBȚINUTE (15 MINUTE)

Elevii/elevele prezintă clasei una/unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Profesorul se asigură că descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică sunt acoperiți cât mai echilibrat.

Anexa nr. 1

Anexa nr. 2

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

Notă: Lista de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi este lista cu toți descriptorii menționați în cadrul acestei unități de învățare, preluați din Metodologia de evaluare.

Unitatea de învățare: Învățarea bazată pe proiect. Elaborarea codului de integritate al cetățeanului

DISTINCȚII NECESARE PRIVIND PROIECTUL ÎN CONTEXTUL ACTIVITĂȚILOR DIN ȘCOALĂ

Termenul *proiect* este utilizat în contextul școlar în principal cu două sensuri distincte și este importantă clarificarea acestora, în vederea evitării confuziilor, a practicilor și așteptărilor neadecvate.

Tabelul de mai jos evidențiază principalele diferențe dintre proiectele cu tematică educațională și activitățile de învățare bazate pe proiect.

Proiectele cu tematică educațională	Activitățile de învățare bazată pe proiect
Au, în general, caracter excepțional, presupun ceva diferit față de practica obișnuită.	Sunt activități didactice incluse în curricula școlare, care se aplică în fiecare an, cu toate clasele.
Sunt orientate spre atingerea unor obiective și obținerea unei schimbări, fie în mediul școlar, fie în raport cu o problemă a comunității sau a societății. Pot avea, direct sau indirect, impact asupra competențelor elevilor, dar focalizarea rămâne pe obiectivele preconizate.	Sunt concentrate pe dimensiunea de învățare, pe dezvoltarea competențelor elevilor/elevilor, adică pe realizarea a ceea ce este prevăzut în curriculumul școlar și se regăsește în planificarea didactică.
Necesită, de obicei, o finanțare (din fonduri private sau publice, locale, naționale sau europene) sau, cel puțin, alocarea unor resurse ale școlii, pentru susținerea implementării proiectului.	Sunt realizate ca parte a procesului didactic obișnuit, utilizează resurse existente la nivelul școlii și nu necesită fonduri suplimentare.
Sunt coordonate de către adulți (din conducerea școlii, dintre profesori sau din cadrul unor organizații cu care școala are relații de parteneriat).	Sunt realizate de către elevi/eleve cu sprijinul pe care cadrul didactic îl poate oferi în principal la lecții și sub supervizarea acestuia.
Deseori, implică un număr limitat de elevi/eleve, selectați/selectate pe baza motivației, a anumitor abilități deținute sau a apartenenței la anumite grupuri.	Vizează în mod necesar și echilibrat toți/toate elevii/elevele, la fel ca orice altă activitate didactică. Chiar dacă elevii/elevele vor avea sarcini de lucru și contribuții diferite, toți/toate vor fi implicați/implicate și toți/toate își dezvoltă competențele pe parcursul procesului.

Exemple

Proiecte cu tematică educațională

- Un proiect realizat în parteneriat cu alte școli europene, în cadrul Programului Erasmus+, al Uniunii Europene, sau al Rețelei Școlilor Democratice, susținută de Consiliul Europei
- Participarea școlii la un proiect cu scopul reducerii abandonului școlar
- Un proiect în parteneriat cu o asociație pentru promovarea de activități extrașcolare cu tematică ecologică

Activități de învățare bazată pe proiect

- Organizarea unei competiții de dezbateri
- Organizarea unui proces de identificare a unor probleme, studierea lor și propunerea de soluții
- Realizarea unor strategii de lucru în echipă

Activitățile de învățare bazată pe proiect pot fi realizate la teme diferite, dar au, în general, o structură comună și o serie de caracteristici comune.

Tabelul de mai jos conține **principalele criterii** care este important să fie îndeplinite, pentru a avea un **proces de învățare bazată pe proiect de calitate**:

Centrarea pe dezvoltarea de competențe: valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică

Proiectul se concentrează pe dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică ale elevilor/elevelor, inclusiv pe valorizarea demnității umane și a drepturilor omului, pe valorizarea diversității culturale, pe deschiderea spre diversitate, respect, spirit civic, înțelegerea critică, empatie, abilitățile de gândire critică, de ascultare și observare, de cooperare și învățare autonomă.

Tema proiectului: o problemă sau o întrebare-cheie

Proiectul se bazează pe o problemă semnificativă de rezolvat sau pe o întrebare de răspuns, la nivelul adecvat de provocare pentru elevi/eleve, care este operaționalizată printr-o întrebare deschisă, care să stimuleze implicarea.

Autenticitate

Proiectul se referă la situații din lumea reală, folosește procese, instrumente și standarde de calitate din lumea reală, are impact real asupra formării elevilor/elevelor și/sau este conectat la preocupările, interesele și identitățile acestora.

Decizia lăsată elevilor/elevelor

Proiectul le permite elevilor/elevelor să facă alegeri cu privire la produsele create, la modul în care lucrează și își folosesc timpul, ghidați de profesor.

Documentare din partea elevilor/elevelor

Proiectul implică un proces activ, aprofundat, eșalonat pe mai multe săptămâni, în care elevii/elevele caută și analizează informații, pentru a soluționa problema sau a răspunde la întrebarea asupra căreia este concentrat proiectul.

Realizarea unui produs prezentat public

Proiectul le solicită elevilor/elevelor să creeze un produs ca rezultat al procesului și să prezinte sau să ofere acest produs altor persoane, inclusiv din afara clasei.

Primirea de feedback și posibilitatea de revizuire

Proiectul include procese prin care elevii/elevetele oferă și primesc feedback legat de munca lor, pentru a-și revizui ideile și produsele sau pentru a continua investigarea.

Reflecție

Proiectul le oferă elevilor/elevelor oportunități de a reflecta la ceea ce învață, la cum învață, precum și la modul în care proiectul a fost planificat și realizat.

Un proces de învățare bazată pe proiect se realizează prin mai mulți pași.

Unii pași se vor realiza pe parcursul unei lecții, alții, pe parcursul mai multor lecții. Elevii/elevetele vor lucra atât individual, cât și în grupuri. Aveți grijă, pe cât este posibil, ca grupurile să nu fie omogene în funcție de sex, etnie, competențe, mediu socioeconomic etc. Ajutați elevii/elevetele să formeze grupuri diverse, în care să fie și fete, și băieți, și minoritari, și majoritari, și elevi/eleve cu rezultate școlare bune, și elevi/eleve cu rezultate școlare slabe. Cea mai simplă modalitate de a forma grupurile este să-i rugați pe elevi/eleve să numere, de exemplu, de la unu la șase, începând dintr-o parte a clasei și continuând până când toți/toate elevii/elevetele au spus un număr. Ulterior, toți/toate elevii/elevetele care au spus „unu” vor fi în grupul 1, toți/toate elevii/elevetele care au spus „doi” vor fi în grupul 2 ș.a.m.d. O astfel de repartizare, aleatorie, asigură, de obicei, un anumit nivel de diversitate în cadrul fiecărui grup. Acest lucru se întâmplă deoarece elevii/elevetele au tendința să stea lângă prietenii/prietenetele lor și lângă cei/cele cu care au interese comune. Repartizarea în grupuri prin numărare asigură faptul că șase persoane aflate în proximitate vor ajunge în grupuri diferite. Dacă după această repartizare aleatorie observați că în unul sau în mai multe grupuri sunt doar fete sau doar băieți, discutați cu elevii/elevetele despre modul de reorganizare a grupurilor, pentru ca acestea să fie mixte.

Vă sugerăm să evitați constituirea grupurilor pornind de la elevi/eleve care să fie lideri. Învățarea bazată pe proiect urmărește implicarea tuturor elevilor/elevelor și oferirea șanseii de a contribui la realizarea proiectului clasei. Există mai multe modalități prin care puteți înfăptui acest lucru. Astfel, este important ca de la bun început elevii/elevetele să înțeleagă că nu există o ierarhie între ei/ele. Una dintre modalitățile de încurajare a colaborării este să oferiți fiecărui/fiecărei elev/eleve oportunitatea de a contribui la lucrul în grup, nu doar cu idei la subiect, ci și în organizarea procesului de învățare. În acest sens, distribuiți roluri precise pentru lucrul în grup, precum:

- ▷ moderator – se asigură că grupul realizează sarcina de lucru fără a fi distras de alte subiecte; că fiecare membru al grupului are ocazia să-și spună părerea; că deciziile sunt luate în mod democratic;
- ▷ responsabil de managementul timpului – se asigură că sarcinile de lucru sunt realizate în timpul alocat; informează regulat grupul cu privire la timpul rămas pentru realizarea sarcinii de lucru;
- ▷ responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale – notează ideile principale ale discuției și prezintă un rezumat al acestora pentru colegii/colegele din celelalte grupuri.

Elevii/elevetele își asumă aceste roluri pe lângă rolul de a contribui la discuție și de a realiza sarcinile de lucru primite. Rolurile sunt distribuite aleatoriu și nu rămân fixe pe toată durata proiectului. La fiecare pas, altcineva preia rolul de moderator, de responsabil de managementul timpului și de responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale. Astfel, fiecare elev/elevă din grup va ajunge, până la final, să-și asume fiecare din cele trei roluri. Dacă doriți să includeți în activitate și alte roluri, pe care le considerați importante, puteți să le adăugați pe listă, explicând elevilor/elevelor la ce se referă ele. Așadar, nu există un lider de grup, ci doar sarcini de lucru, asumate pe rând de toți membrii fiecărui grup.

Pe parcursul activităților în grup, rolul dumneavoastră este să monitorizați alocarea echilibrată a responsabilităților, măsura în care li se asigură tuturor elevilor/elevelor posibilitatea de a participa în activități și să interveniți în cazul în care apar dificultăți și este nevoie de sprijin.

Stimulați elevii/elevele să acorde atenție nu doar obținerii rezultatelor, ci și procesului de activitate, de colaborare în grup, modului în care ei/ele interacționează sau modului în care, în grup, sunt valorificate competențele și interesele membrilor, punând întrebări despre aceste lucruri înainte de a asculta prezentările fiecărui grup.

Arătați elevilor/elevelor că aveți încredere în ei/ele și în capacitatea lor de a realiza sarcinile de lucru propuse. Acest lucru le va crește stima de sine și interesul, pentru a-și aduce contribuția la succesul proiectului. Chiar dacă elevii/elevele nu au mai primit sarcini de lucru asemănătoare în trecut, activitățile propuse sunt gândite astfel încât toți/toate elevii/elevele să le poată realiza, indiferent de competențele pe care le au la momentul de început.

Observați permanent modul în care elevii/elevele interacționează în activitățile în grup și dacă identificați elevi/eleve care se retrag sau care, chiar și involuntar, sunt excluși/excluse din activitate, în anumite situații, sau elevi/eleve părăsirea cărora nu este luată în considerare, interveniți, amintindu-le elevilor/elevelor regulile stabilite, adresând întrebări grupului respectiv despre modul în care cred că pot asigura o participare egală.

De asemenea, în discuțiile cu întreaga clasă, acordați atenție specială elevilor/elevelor care de obicei nu participă la activități și nu răspund la întrebări. Arătați întregii clase că toate opiniile contează și încurajați toți/toate elevii/elevele să contribuie cu idei, arătând că nu trebuie să le fie teamă că vor propune ceva greșit, având în vedere că toate ideile vor fi analizate pe baza unor criterii clare, fără să conteze cine le-a formulat.

Dacă apar idei contradictorii, este important să acordați suficient timp discuțiilor, astfel încât elevii/elevele să nu simtă presiunea de consens fără a putea să-și exprime ideile și să înțeleagă punctele de vedere diferite. Dacă nivelul de dezacord în clasă este foarte înalt, se poate face o altă lecție, în care elevii/elevele să discute despre anumite lucruri (care nu trebuie să fie neapărat legate de Codul de integritate al cetățeanului, deci pot fi despre orice temă), față de care să-și exprime punctul de vedere, fără a trebui să ajungă neapărat la un consens. Un exemplu de astfel de activitate se poate găsi în T-kit 4 Educație Interculturală – activitatea Unde te poziționezi, p. 109 (<https://www.intercultural.ro/tag/educatie-interculturala/>).

LECȚIA 1. INTEGRITATEA CETĂȚENILOR

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să prezinte corupția ca pe un fenomen negativ;
- O2 – să definească noțiunea de „integritate”;
- O3 – să analizeze pașii parcurși în procesul de elaborare a Codului de integritate al cetățeanului.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, studiul de caz.

Resurse didactice: fișă de lucru.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Termenul *integru* provine din latinescul *integer* (în franceză – *intègre*), ceea ce înseamnă „cinstit, onest, incoruptibil”. A fi integru înseamnă nu doar a fi onest, incoruptibil, corect, ci și a fi un reper pentru ceilalți. Omul integru este cel care se remarcă prin tot ceea ce face în plan profesional și personal. Integritatea se opune inconsecvenței, falsității, lipsei de onoare și de verticalitate.

Sintagma *om integru* presupune valori morale lipsite de ambiguitate: binele, frumosul, adevărul, dreptatea, onestitatea, rigoarea, disciplina, respectul, dreapta măsură, autocontrolul. Aceste virtuți definesc integritatea caracterului, în toate aspectele lui. Integritatea și demnitatea umană trebuie înțelese ca atitudini civice, care presupun asumarea unor decizii pentru o cetățenie activă, dezvoltarea gândirii critice, responsabilizarea față de sine și față de ceilalți.

O societate cu o arhitectură sănătoasă, unde domină spiritul civic real, unde cuvântul de ordine este *corectitudine*, va fi capabilă să formeze tineri care să treacă cu bine testul integrității. Un sistem solid de valori și principii care stau la baza educației are șanse să facă dintr-un copil un adult integru și responsabil, care, dacă va greși, va înțelege că trebuie să-și asume consecințele greșelii, deoarece integritatea și demnitatea sunt în strânsă relație cu modul în care gestionăm greșeala.

Este important ca elevii/elevele să înțeleagă importanța integrității în raportul dintre cetățeni și instituții publice. Nu este suficient ca o persoană să aibă un comportament integru în relațiile sale cu prietenii, colegii, familia – acest comportament trebuie să se manifeste și în societatea largă, în relația dintre cetățeni și instituțiile publice cu care acesta interacționează. Comportamentul integru presupune respectarea legislației și a Codului de etică, dar și realizarea așteptării că reprezentanții instituțiilor publice se vor comporta la fel, iar dacă nu fac acest lucru, vor fi trași la răspundere.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

1. Să relateze ce înseamnă corupția, la cine se referă. În continuare, elevii/elevele sunt întrebați/întrebate care este fenomenul opus corupției. Se discută despre ce înseamnă integritatea și la cine se referă ea. Se face o listă cu categorii de persoane care trebuie să manifeste integritate, cum ar fi:
  - politicienii, aleșii poporului;
  - persoane în poziții de decizie;
  - funcționari publici, care trebuie să le ofere cetățenilor servicii publice;
  - alte persoane care oferă servicii cetățenilor și cei care au rol de decizie în mediul privat.

Cadrul didactic informează elevii/elevele că la aceasta unitate de învățare se va discuta despre integritatea cetățenilor. (5 minute)

2. Să găsească, printr-un asalt de idei, asocieri pentru cuvântul *integritate*; toate asocierile se scriu pe tablă. (10 minute)
3. Să formeze grupuri de câte patru-cinci persoane, fiecare grup având sarcina de lucru să analizeze unul dintre cazurile din Anexa nr. 1, să identifice care ar fi alegerea integră și să-și argumenteze decizia.
4. Să citească, să prezinte cazul pentru restul clasei și apoi să prezinte sumarul discuției din grup. (20 de minute)

Reflecție și feedback (10 minute):

- Credeți că, în general, cetățenii manifestă integritate, atunci când participă la alegeri? Argumentați răspunsul.
- Cine este de vină într-o situație în care se dă șpagă – persoana care dă sau persoana care cere/acceptă?
- Dacă asistăm la o situație în care cineva are un comportament ne-etic sau face abuz de putere, pentru că are o anumită funcție, este datoria noastră să intervenim? Ce se întâmplă dacă intervenim/nu intervenim?
- În ce alte situații, în afară de cazurile discutate, este necesar ca cetățenii să-și manifeste integritatea?

Cadrul didactic informează clasa că pe parcursul acestei unități de învățare au sarcina de lucru să elaboreze un *Cod de integritate al cetățeanului* și că acest cod va fi realizat printr-un proces care presupune mai multe etape:

- culegerea informațiilor;
- realizarea unui studiu;
- redactarea *Codului de integritate al cetățeanului*;
- realizarea unui material video despre *Codul de integritate al cetățeanului*;
- realizarea unei prezentări publice;
- reflecție asupra experienței de învățare.

EXTINDERE

Elevii/elevele au sarcina de lucru de a căuta pe internet exemple de documente: *Codul de etică*, *Codul alesului local* etc. Documentele pot fi din orice domeniu: administrație publică, jurnalism, companii private, grupuri de cetățeni etc. De asemenea, pot fi în orice limbă, atâta timp cât elevul/eleva înțelege limba respectivă. Aceste documente pot fi aduse la lecția următoare, în format digital, pe telefon, în format tipărit sau ideile principale pot fi scrise pe o foaie.

Anexa nr. 1

Cazul A

Peste o săptămână, vor avea loc alegerile locale. Maria are trei copii și lucrează la magazinul din sat. Nu are prea mult timp liber, dar în ultima vreme a urmărit știrile, pentru a se decide cu cine să voteze. Consideră că platforma electorală a candidatului de la partidul ABC este foarte bună și ar fi avantajoasă pentru satul în care locuiește ea, însă a auzit că astăzi va veni în sat un grup de oameni de la partidul XYZ, să ofere – ei și altor persoane din sat – sacoșe cu alimente și produse igienice, pentru a vota cu candidatul partidului lor. Maria ar avea nevoie de ajutor financiar, pentru că se descurcă cu greu de la o lună la alta, cu salariul pe care îl are. Oare ce va face?

Cazul B

Elena și Dan sunt antrenori de fitness. Locuiesc într-o casă și s-au hotărât să mai construiască un etaj deasupra casei lor, pentru a-și face acolo propria sală de fitness. Pentru acest lucru, au nevoie de autorizație de construcție, însă procesul de obținere a acestei autorizații este foarte lung și complicat. Poate dura mai mult de un an, până să obțină autorizația; vor avea de îndeplinit mai multe formalități, pentru a obține toate actele necesare. Un prieten le-a spus că dacă dau șpagă la persoana potrivită, pot obține autorizația în două luni, fără a trebui să prezinte atât de multe documente. Oare ce vor face Dan și Elena?

Cazul C

Matei se întorcea într-o după amiază acasă de la serviciu pe jos. La un moment dat, a ajuns la o intersecție, unde a văzut că doi polițiști discutau cu o tânără care a traversat strada. Aceștia îi spuneau că a trecut pe roșu și că trebuie să-i pună cătușele și să o ducă la sectorul de poliție. Matei știe că pentru contravenția legată de nerespectarea semnificației culorii roșii a semaforului nu este necesar să li se pună cătușe pietonilor și nici să meargă la secția de poliție. În plus, Matei este convins că tânăra a trecut pe verde (pentru că a văzut semaforul de la distanță, în timp ce se apropia de intersecție) și că polițiștii respectivi fac abuz de putere. Oare ce va face Matei?

Cazul D

Anca este profesor universitar și are o relație bună cu colegii/colegele. Ieri, Alexandru, care este lector la aceeași universitate, a anunțat că a terminat de scris o carte, care va fi publicată la editura universității, și cine vrea poate să o citească înainte de a fi tipărită. Anca, fiind curioasă, a început să citească această carte, însă și-a dat seama că este un plagiat. Oare ce va face Anca?

Cazul E

Victor a moștenit un apartament de la mătușa sa. Pentru că deja locuiește într-o casă cu soția lui, nu are nevoie de el și a decis să-l dea în chirie. Potențialii chiriași i-au propus să nu declare autorităților contractul de chirie și să-l plătească „la negru”, astfel încât ei să-i poată plăti lui banii pe care îi cere (fără a plăti impozit), iar el să nu se complice cu demersurile birocratice necesare. Oare ce va face Victor?

LECȚIA 2. CULEGEREA DE INFORMAȚII**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să colaboreze, pentru a obține informații din diferite surse;
- O2 – să selecteze informații relevante referitoare la integritatea comportamentului;
- O3 – să organizeze și să analizeze critic informațiile.

STRATEGII DIDACTICE

- ▶ Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, analiza documentelor.

Resurse didactice: Codul deontologic al jurnalistului; Codul European de conduită pentru integritatea politică a reprezentanților aleși locali și regionali.

Surse:

- ▶ <https://consiliuldepresa.md/upload/cod-deontologic-al-jurnalistului-din-republica-finalpdf-5a427fc6d6d40pdf-5a44b059936bd.pdf>;
- ▶ <https://rm.coe.int/168071a669>).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Pentru a se asigura că elevii/elevele dispun de materiale pentru a elabora Codul de integritate al cetățeanului, în cazul în care nu au găsit un model/exemplar de *cod de etică*, profesorul poate aduce câteva exemple de *Codul de etică* (sau extrase din acestea), tipărite în mai multe exemplare. Scopul acestei activități este ca elevii/elevele să constate ce tipuri de informație includ codurile de etică și să se inspire din ele, pentru realizarea *Codului de integritate al cetățeanului*. Cadrul didactic va solicita opinia elevilor/elevelor cu privire la structura unui *Cod de integritate al cetățeanului*. Va accepta toate ideile elevilor/elevelor, ca, într-un final, să se stabilească părțile componente ale *Codului de integritate al cetățeanului*. Recomandăm ca structura viitorului cod să fie una simplă, accesibilă și realizabilă de către elevi/eleve. De exemplu, el poate conține Declarația de integritate; Valorile integrității; Normele de conduită integră a cetățeanului.

Notă: Li se pot oferi elevilor/elevelor extrase din Codul deontologic al jurnalistului (pe <https://consiliuldepresa.md/upload/cod-deontologic-al-jurnalistului-din-republica-finalpdf-5a427fc6d6d40pdf-5a44b059936bd.pdf>), din Codul European de conduită pentru integritatea politică a reprezentanților aleși locali și regionali (<https://rm.coe.int/168071a669>) etc.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elele:

1. să lucreze în grupuri formate din câte patru-cinci persoane și să analizeze codurile găsite conform întrebărilor de reper:
  - a. să mediteze la ce fel de comportamente se referă codul respectiv?;
  - b. să prezinte față de cine se manifestă comportamentele respective?;
  - c. să stabilească legătura dintre ceea ce scrie în codul respectiv și ceea ce s-a discutat la lecția anterioară despre integritate?;
2. să prezinte rezumatul discuției (20 de minute);
3. să elaboreze o listă care să conțină cuvintele-cheie ce prezintă o manifestare a integrității (de exemplu, să respecti legea, să manifesti respect față de alți oameni etc.), extrase din discuțiile de grup. (15 minute)

Este important ca elevii/elele să înțeleagă că scopul analizei acestor coduri este de a vedea cum sunt formulate și de a se inspira pentru a putea formula idei care să se refere la integritatea cetățenilor, la părțile componente ale codului etc.

Pe baza acestei liste, se discută despre integritatea cetățenilor în legătură cu instituțiile publice, reamintindu-li-se elevilor/elevelor despre cazurile pe care le-au discutat la lecția anterioară. În lumina relației cetățeni-instituții, lista poate fi completată cu enunțuri ce conțin idei care reprezintă o manifestare a integrității, adăugând comportamente sau reformulându-le.

Reflecție și feedback (10 minute):

- Ce ați achiziționat din această experiență?
- Ce a mers bine în această activitate?
- Ce dificultăți ați întâmpinat pe parcurs?
- În ce mod vă va fi utilă această experiență la lecțiile următoare?

LECȚIA 3. PREGĂTIREA STUDIULUI

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să elaboreze/aplice instrumente de evaluare a opiniei cetățenilor;

O2 – să cerceteze opinia publică cu referire la integritatea cetățeanului.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

La această lecție, elevii/elevele lucrează în grupuri, pentru a pregăti un chestionar sau un ghid de interviu, pe care să-l aplice cetățenilor din localitatea lor, pentru a afla ce înțeleg aceștia prin integritate și ce fel de comportamente asociază ei cu integritatea cetățenilor. Este important ca acest chestionar/ghid de interviu să nu aibă prea multe întrebări, astfel încât respondenții să nu-și piardă răbdarea (cinci, maximum zece întrebări). Elevii/elevele pot opta pentru întrebări închise și/sau deschise. Pentru acest tip de studiu, probabil că vor fi mai utile întrebările deschise. De exemplu, elevii/elevele pot întreba cetățenii ce înseamnă pentru ei integritatea, în ce tipuri de situații este important ca cetățenii să manifeste integritate, dacă cunosc situații în care este dificil să se identifice comportamentul integru etc.

Elevii/elevele discută despre modul de aplicare a acestui chestionar/ghid de interviu și fac un plan, astfel încât fiecare persoană din clasă să se poată implica în activitate. Clasa va decide dacă aplică chestionarul/ghidul în format electronic (în acest caz, trebuie să se decidă cine face chestionarul online, cine realizează promovarea etc.), în format tipărit, sub formă de interviu sau dacă se aplică toate cele trei variante. Elevii/elevele se asigură că vor aplica acest chestionar/ghid la un număr de persoane pe care îl consideră relevant, asigurându-se că între respondenți există diversitate de gen, vârstă, etnie, profesie etc.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- să determine un instrument/o metodă eficientă pentru a cerceta opinia cetățenilor referitoare la integritate (interviul, anchetarea, sondajul);
- să formeze grupuri din câte patru-șase persoane;
- să formuleze două-trei întrebări pentru cetățeni; de exemplu: Ce este integritatea?, În ce tipuri de situații este important ca cetățenii să manifeste integritate?;

- ▶ să prezinte întrebările formulate grupului mare; un/o elev/elevă scrie întrebările pe tablă;
- ▶ să elaboreze un chestionar/ghid de interviu comun, selectând cele mai relevante întrebări;
- ▶ să decidă modul de aplicare a metodei/instrumentului, numărul aproximativ de persoane pe care îl consideră relevant pentru a fi chestionate. (35 de minute)

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ Cum s-a desfășurat procesul de lucru și de luare a deciziilor?
- ▶ Ce ați descoperit nou și neașteptat în cadrul discuțiilor?
- ▶ Cum ați reacționat când un/o coleg/colegă a spus ceva cu ce nu ați fost de acord?

EXTINDERE

Până la lecția următoare, elevii/elevele aplică chestionarul/ghidul de interviu și aduc răspunsurile la lecție.

Notă: Nu este necesar un număr mare de răspunsuri; dacă fiecare elev/elevă obține răspuns de la câteva persoane, se va acumula un număr suficient de răspunsuri pentru o analiză interesantă, chiar dacă datele obținute nu sunt reprezentative din punct de vedere statistic.

LECȚIA 4. ANALIZA DATELOR**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficace pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să analizeze rezultatele unui sondaj de opinie;
- O2 – să coopereze în realizarea sarcinilor de lucru comune;
- O3 – să formuleze concluzii în urma sondajului de opinie realizat.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Organizarea informațiilor, analiza rezultatelor și formularea concluziilor sunt pași prin care oferim un sens tuturor datelor obținute în procesul de realizare a studiului. Chiar dacă aceste acțiuni sunt uneori dificile, de fapt, ele sunt niște experiențe.

Durata acestui proces depinde de volumul informațiilor culese, iar modul în care se procedează – de natura datelor și de numărul de metode aplicate. Chestionarele ne oferă mai mult date cantitative, iar discuțiile individuale sau de grup – date calitative. Fiecare tip de informație va necesita un anumit fel de analiză. Dacă au fost utilizate câteva metode, elevii/elevele pot lucra în grupuri mai mici, analizând separat datele provenite din fiecare metodă. În acest mod, ei/ele se vor concentra mai ușor și vor observa tendințele deductibile din răspunsurile intervievaților.

Cadrul didactic va ghida elevii/elevele în procesul de prelucrare și interpretare a datelor studiului realizat: la aranjarea și structurarea informației, la selectarea ideilor principale, la refactarea unor rezumate pentru comentariile oferite, la compararea rezultatelor obținute, în cazul în care au fost utilizate mai multe metode.

Notă: În cazul în care s-au aplicat mai multe metode de cercetare, elevii/elevele vor fi repartizați/repartizate în mai multe grupuri și fiecare grup va analiza rezultatele unuia dintre grupuri. În situația când s-a aplicat o singură metodă, elevii/elevele vor fi repartizați/repartizate în mai multe grupuri; fiecare grup va analiza câte o întrebare sau două întrebări din chestionar.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- ▶ să lucreze în grupuri de patru-cinci persoane, pentru a analiza datele culese prin chestionar/interviu;
- ▶ să facă o listă comună cu datele extrase, eliminând ceea ce se repetă și grupând informațiile în categorii;
- ▶ să lucreze împreună, pentru a selecta informațiile relevante din rezultatele studiului pentru viitorul *Cod de integritate al cetățeanului*, structurându-le pe compartimente. De exemplu: Declarația de integritate; Valorile integrității; Normele de conduită integră a cetățeanului. (35 de minute)

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ Ce ați achiziționat din această experiență?
- ▶ Ce instrument/metodă de cercetare a opiniei a fost utilizat/ă mai des de grupuri?
- ▶ Cum a fost încurajată participarea tuturor membrilor grupului?
- ▶ Ce a mers bine în întregul proces?
- ▶ Ce dificultăți ați întâmpinat pe parcurs?
- ▶ Ce putem învăța din acest exercițiu?
- ▶ În ce măsură această experiență ne va fi utilă în viitor?

LECȚIILE 5-6. REALIZAREA CODULUI DE INTEGRITATE AL CETĂȚEANULUI

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestor lecții, elevii/elevetele vor fi capabili/capabile:

O1 – să colaboreze eficient cu ceilalți colegi, pentru realizarea *Codului de integritate al cetățeanului*;

O2 – să reflecteze critic asupra propunerilor privind secțiunile/structura *Codului de integritate al cetățeanului*;

O3 – să ofere feedback colegilor referitor la conținutul secțiunilor/structurii *Codului de integritate al cetățeanului*.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată, asocierile libere.

Surse: Fișa cu comportamente selectate din analiza rezultatelor studiului efectuat la lecția precedentă.

Timp alocat: 90 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

La aceste lecții, pornind de la analiza datelor anterioare, elevii/elevetele realizează o primă versiune a **Codului de integritate al cetățeanului**. Cadrul didactic invită clasa să lucreze în grupuri și să se gândească la câte un articol pe care să-l includă în cod. Pe măsură ce grupul definește câte un articol, o persoană din grup scrie articolul respectiv pe tablă, apoi grupul se gândește la alt articol. Între timp, alte grupuri scriu pe tablă și se continuă așa până se epuizează toate ideile.

Cadrul didactic încurajează elevii/elevetele să se gândească la situații concrete, precum și la dileme etice, astfel încât *Codul de integritate al cetățeanului* să nu fie doar o listă de precepte moralizatoare, ci să se bazeze pe o înțelegere complexă, bazată pe discuțiile anterioare și pe studiul realizat.

Notă: Această temă poate fi explorată la una sau la două lecții, în funcție de ritmul de lucru al clasei.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevetele:

- să definească prin asocieri libere noțiunea de „cod de integritate” (document care reglementează normele de conduită integră ale cetățenilor; *integu* – „cinstit, onest, incoruptibil”) (5 minute);
- să formeze grupuri din câte patru-cinci persoane și să distribuie rolurile: de secretar, de purtător de cuvânt, de timekeeper, de cercetători. Fiecare grup primește Fișa cu comportamente selectate din analiza rezultatelor studiului efectuat la lecția precedentă;

- ▶ să analizeze fișa și să propună reguli/norme de conduită integră; la necesitate, pot fi consultate și alte surse. Fiecare normă/regulă este înregistrată pe o foaie aparte (25 de minute);
- ▶ să prezinte grupului mare fiecare normă, argumentând necesitatea acesteia și acroșându-le pe tablă (20 de minute);
- ▶ să identifice criteriile de clasificare/grupare a normelor propuse; de exemplu: Declarația de integritate, Valorile integrității, Normele de conduită integră a cetățeanului (10 minute);
- ▶ să redacteze varianta finală a *Codului de integritate al cetățeanului* (15 minute);
- ▶ să discute modul de mediatizare a *Codului de integritate al cetățeanului* – un material video despre cod. (5 minute)

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ Cum ați luat deciziile privind structura *Codului de integritate al cetățeanului*?
- ▶ Ce surse de informații ați consultat, pentru a pregăti conținutul *Codului de integritate al cetățeanului*?
- ▶ Cum ați colaborat cu colegii, pentru a organiza informațiile obținute?
- ▶ Ce lecție ați învățat din acest proces?

EXTINDERE

Elevii/elevele vor discuta această variantă a *Codului de integritate al cetățeanului* cu alte persoane din comunitate, pentru a vedea ce se mai poate adăuga/schimba. Ideile culese vor fi discutate la lecția următoare.

LECȚIILE 7-8. REALIZAREA UNUI MATERIAL PUBLICITAR DESPRE CODUL DE INTEGRITATE AL CETĂȚEANULUI

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestor lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să colaboreze eficient cu ceilalți colegi, pentru realizarea spotului video;
- O2 – să reflecteze critic asupra propunerilor;
- O3 – să ofere feedback colegilor, referitor la conținutul spotului video.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată.

Timp alocat: 90 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Cadrul didactic informează clasa că are sarcina de lucru de a realiza un material video cu durata de aproximativ cinci minute, în care să prezinte *Codul de integritate al cetățeanului*. Elevii/elevele pot alege să prezinte *Codul de integritate al cetățeanului* în ce mod doresc, să se filmeze în sala de clasă, pe stradă sau în alte locuri sau să nu se filmeze deloc și să facă materialul video într-un alt fel etc. Clasa poate alege să prezinte codul însoțit de situații dilematice sau de o descriere a modului în care clasa a lucrat la acest proiect, poate subtitra informația în alte limbi etc.

Cadrul didactic se asigură că fiecare persoană din clasă poate contribui la realizarea materialului video și la luarea deciziilor.

Elevii/elevele încep elaborarea materialului video în sala de clasă și continuă acasă, astfel încât până la lecția următoare acesta se fie gata.

Notă: Această temă poate fi explorată la una sau la două lecții, în funcție de ritmul de lucru al clasei.

La începutul primei lecții, cadrul didactic va sonda terenul, să afle dacă elevii/elevele dispun de competențele necesare pentru realizarea spotului video. În cazul în care se atestă că elevii/elevele nu dispun de astfel de competențe, ei/ele, împreună cu cadrul didactic, selectează altă formă de distribuire a Codului: pliante, flyere etc.

Dacă elevii/elevele decid să realizeze un spot video, cadrul didactic se va asigura că are acordul informat al părinților cu referire la filmarea copilului într-un spot video. O altă variantă este realizarea unei prezentări care utilizează imagini disponibile liber pe internet, cu mesaj sonor înregistrat de elevi (ca în materialul video accesibil pe <https://www.youtube.com/watch?v=5tuUXCGChjY&t=71s>).

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elele:

- ▶ să determine forma de mediatizare a *Codului de integritate al cetățeanului* elaborat: spot video, pliant, flyer (5 minute);
- ▶ să formeze grupuri de interese în elaborarea *Codului de integritate al cetățeanului*: unii vor lucra la elaborarea spotului, alții, la pliante etc. Fiecare elev/ă decide în care grup va lucra, fără a fi forțat/ă de către cadrul didactic să adere la un anumit grup (5 minute);
- ▶ să distribuie rolurile în grup, să identifice resursele necesare (10 minute);
- ▶ să elaboreze conceptul spotului, pliantului etc. (40 de minute);
- ▶ să prezinte în grupul mare spotul video, pliantul, flyerele elaborate. Colegii pot adresa întrebări de clarificare și pot propune sugestii de îmbunătățire a prezentărilor. (20 de minute)

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ Ce ați achiziționat din această experiență?
- ▶ Cum a fost încurajată participarea în activitate a tuturor membrilor grupului?
- ▶ Ce a mers bine în întregul proces?
- ▶ Ce dificultăți ați întâmpinat pe parcurs?
- ▶ Ce putem învăța din acest exercițiu?
- ▶ În ce măsură vă va fi utilă această experiență în viitor?

LECTIILE 9-10. PREGĂTIREA UNEI PREZENTĂRI

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestor lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să organizeze aspectele logistice ale unui eveniment de prezentare;

O2 – să prezinte *Codul de integritate al cetățeanului*;

O3 – să colaboreze cu alți colegi, pentru organizarea unui eveniment de prezentare.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată.

Resurse didactice: Anexa nr. 1.

Timp alocat: 90 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

După ce elevii/elevele au realizat spotul video, pliantul, flyerul urmează prezentarea publică. Acest lucru se realizează pe parcursul a două lecții (fizic sau online).

La această lecție, se planifică organizarea prezentării publice și se face o repetiție a acesteia, iar la următoarele două lecții are loc prezentarea publică propriu-zisă.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- să prezinte clasei materialul video, pliantul, flyerul realizat (15 minute);
- să discute despre modul în care va fi realizată prezentarea (10 minute).

Profesorul se asigură că fiecare elev/elevă are un rol în organizarea prezentării, conform sugestiilor din Anexa nr. 1. Repartizarea acestor responsabilități se realizează în mod democratic. Este important ca fiecare elev/elevă să se simtă confortabil cu rolul pe care îl are și să conștientizeze responsabilitatea care îi revine pentru succesul întregii prezentări;

- să stabilească conținutul prezentării. Se poate opta pentru o introducere în care elevii/elevele descriu cum au lucrat în acest proiect, apoi proiectează materialul video, prezintă flyerul și, în final, oferă audienței posibilitatea de a adresa întrebări/de a face comentarii sau se poate opta pentru alte variante de prezentare, în funcție de creativitatea și competențele elevilor/elevelor (20 de minute);
- să realizează o repetiție generală (la solicitarea elevilor/elevelor) în fața clasei, pentru ca toată lumea să fie pregătită, fiecare elev/elevă să știe când îi vine rândul să prezinte și ce are de spus.

Prezentarea se va orienta spre produsul realizat, precum și spre descrierea modului în care au lucrat elevii/elevetele. Profesorul le explică elevilor/elevelor că este important ca prezentarea să fie coerentă, clară și interesantă. (30 de minute)

Profesorul se asigură că toată lumea știe exact ce are de făcut până la prezentare și în timpul acesteia.

Reflecție și feedback (15 minute):

- Ce ați achiziționat din această experiență?
- Ce a mers bine în întregul proces?
- Ce dificultăți ați întâmpinat pe parcurs?
- Ce putem învăța din acest exercițiu?

Anexa nr. 1

■ ORGANIZAREA PREZENTĂRII

Fiecare elev/ă din clasă va avea un anumit rol în organizarea prezentării. Identificați elementele necesare pentru o bună organizare, planificați când să se desfășoare prezentarea și stabiliți care elevi/eleve vor fi responsabili/responsabile de fiecare etapă a prezentării. De exemplu:

1. stabilirea datei, orei și locului (poate fi sala de clasă, sala de festivități sau sala de sport a școlii, o altă sală disponibilă – poate fi necesară obținerea aprobării pentru utilizarea sălii);
2. stabilirea listei de invitați;
3. redactarea invitației;
4. transmiterea invitațiilor și confirmarea participării invitaților la eveniment;
5. pregătirea locației (locul unde vor sta invitații, instalarea și testarea echipamentului de proiecție, dacă prezentarea este electronică etc.);
6. așteptarea invitaților la intrare și conducerea lor în sală;
7. salutul de bun-venit, adresat participanților;
8. prezentarea proiectului;
9. moderarea discuției ce urmează după prezentare;
10. realizarea de fotografii.

Una sau mai multe persoane pot primi sarcina de lucru de a nota ideile importante și de a scrie apoi un articol despre eveniment, pentru blogul clasei sau pentru revista școlii. Dacă toți participanții sunt de acord, puteți realiza și o înregistrare audio sau video a prezentării.

LECȚIA 11. REALIZAREA PREZENTĂRII**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficiente pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își realizează sarcinile cât de bine poate.
Abilități	
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane, atunci când e nevoie.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să respecte etapele logistice ale unui eveniment care trebuie prezentat;
- O2 – să elaboreze și să prezinte în public un discurs coerent;
- O3 – să colaboreze cu alți colegi, pentru realizarea evenimentului.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: brainstormingul, discuția dirijată.

Resurse didactice: Anexa nr. 1.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

La eveniment, vor fi invitați adulți din comunitate, alți/alte elevi/eleve și profesori din școală/din alte școli. La această lecție, are loc prezentarea publică propriu-zisă. Această prezentarea poate fi realizată fizic sau online.

Notă: Cadru didactic va asigura respectarea prevederilor „Politicii de protecție a copilului” de către toți participanții.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Desfășurarea prezentării. În acest moment, rolul profesorului este minim. Elevii/elevele sunt cei/cele care se ocupă de buna desfășurare a evenimentului, atât „în fața scenei”, cât și „în spatele scenei”. Prezentarea se realizează conform instrucțiunilor din Anexa nr. 1 și conform repetiției realizate la lecția anterioară.
2. Profesorul le transmite elevilor/elevelor un mesaj de încurajare înainte de începerea evenimentului și un mesaj de felicitare după încheierea lui (în public sau în privat).

Anexa nr. 1

■ DESFĂȘURAREA PREZENTĂRII

1. Deschiderea evenimentului

Salutul de bun-venit și prezentarea invitațiilor.

Precizarea etapelor și a duratei prevăzute – explicați succint că evenimentul va consta în prezentarea produsului/produselor clasei, iar după finalizarea prezentării invitații vor avea ocazia să adreseze întrebări.

2. Prezentarea

Persoanele desemnate prezintă produsul/produsele, precum și modul în care clasa a lucrat la realizarea lui/lor.

3. Discuții cu invitații

Moderatorul invită participanții să reacționeze la conținutul prezentării:

- a. să ceară clarificări;
- b. să solicite exemple;
- c. să-și exprime punctele de vedere.

4. Încheierea evenimentului

Elevii/elevele mulțumesc tuturor pentru participare.

LECȚIA 12. REFLECȚIE ASUPRA EXPERIENȚEI DE ÎNVĂȚARE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri. Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să-și analizeze propriile valori, atitudini, abilități, cunoștințe;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să-și planifice propriul traseu de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică.

STRATEGII DIDACTICE

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în perechi, în grup mare, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: autoevaluarea, evaluarea reciprocă, analiza.

Resurse didactice: Fișa de lucru nr. 1, Fișa de reflecție individuală/în perechi.

Surse: Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina EPS, clasele a V-a – a XII-a (https://mec.gov.md/sites/default/files/metodologie_evaluare_descriptori_eps.pdf).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Reflecția asupra experienței de învățare stimulează cunoașterea de sine și are în vedere conștientizarea competențelor dobândite ca rezultat al analizei propriului comportament. Reflecția transformă experiența elevilor/elevelor într-un lucru important pentru ei/ele și influențează dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică. Lecția de reflecție are ca obiective aprecierea, interevaluarea, autoevaluarea rezultatelor (valori, atitudini, abilități, cunoștințe). Este important să le oferim elevilor/elevelor timp pentru analiză, comentarii, constatări. E bine ca reflecțiile să se refere atât la individualitatea fiecărui/fiecărei elev/eleve, cât și la activitatea grupului: experiențe pozitive, lecții învățate, succese, identificarea unor pași de formare/dezvoltare a competențelor specifice disciplinei.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elevole:

- să completeze fișa de lucru (Anexa nr. 1) cu activitățile/etapele procesului prin care au trecut.

Notă: În grup, cadrul didactic va reactualiza activitățile/etapele prin care au trecut;

- să reflecteze asupra emoțiilor/părerilor referitoare la:

A – proces

- ▷ Cum v-ați simțit pe parcursul procesului?
- ▷ La care din activitățile menționate pe fișă ați întâmpinat dificultăți? Cum le-ați depășit?
- ▷ În care din activitățile enumerate v-ați simțit mai mult sau mai puțin implicat?

B – rezultate

- ▷ Ce părere aveți despre rezultatele obținute?
- ▷ Despre produsul realizat?
- ▷ Despre prezentarea publică?
- ▷ Despre efectele proiectului vostru asupra voastră și asupra altor persoane? (15 minute)

ACTIVITATEA REFLECȚII ÎN PERECHI ASUPRA COMPETENȚELOR DEZVOLTATE (15 MINUTE)

Profesorul le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor sprijini reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamentele corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică, ce reprezintă competențele specifice, completând fișa de lucru din Anexa nr. 2. Elevii/elevele trebuie să identifice exemple de comportamente concrete. Este important să se precizeze că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

ACTIVITATEA ÎMPĂRTĂȘIREA EXPERIENȚEI OBTINUTE (15 MINUTE)

Elevii/elevele prezintă, în fața întregii clase, una/unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Profesorul se asigură că descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică sunt acoperiți cât mai echilibrat.

Anexa nr. 1

PAȘII ÎN ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT

Anexa nr. 2

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

Notă: Lista de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi este lista cu toți descriptorii menționați în cadrul acestei unități de învățare, preluați din Metodologia de evaluare.

Unitatea de învățare: Cetățenia activă. Voluntariatul

LECȚIA 1. SPIRITUL CIVIC ȘI VOLUNTARIATUL

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane. • Profită de oportunitățile de a întâlni oameni noi.
Atitudini	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă că este dispus(ă) să se ofere voluntar pentru a-i ajuta pe oamenii din comunitate. • Exercită obligațiile și responsabilitățile aferente cetățeniei active la nivel local, național sau global.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> • Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă încredere în propria abilitate de a alege metode potrivite pentru realizarea sarcinilor.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> • Lucrează bine în circumstanțe imprevizibile.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> • Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> • Dă dovadă de flexibilitate când se confruntă cu obstacole.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptă responsabilitatea comună pentru munca în colaborare.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> • Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> • Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să descrie profilul unui cetățean activ;
- O2 – să argumenteze necesitatea implicării cetățenilor în viața comunității;
- O3 – să determine oportunitățile implicării cetățenilor în viața comunității, inclusiv prin acțiuni de voluntariat.

STRATEGII DIDACTICE

- ▶ Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: blazonul, sculptura, analiza, autoevaluarea.

Resurse didactice: <https://www.coe.int/en/web/portal/raoul-wallenberg-prize>, fișă de lucru (Anexa nr. 1), creioane colorate, foi A3.

Surse: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/53-63.pdf.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Cetățenia activă înseamnă implicarea cetățenilor în viața comunității lor, în procesul de luare a deciziilor și, astfel, în exercitarea democrației în societate. Cetățenia activă nu se limitează la statutul legal de a fi cetățean și la dreptul de vot pe care acest statut îl conferă. Ea include toate aspectele vieții într-o societate democratică, cum ar fi dezvoltarea durabilă, participarea în societate a persoanelor cu dizabilități, egalitatea de gen, prevenirea terorismului și multe altele.

Astfel, un cetățean activ are următoarele caracteristici: este conștient de drepturile și responsabilitățile sale; este informat cu privire la viața politică și socială, la problemele și evenimentele din țară și de peste hotarele ei; este preocupat de binele altora, în special al membrilor comunității din care face parte; are curaj să-și exprime argumentele și o poate face cu claritate și convingător; este activ în cadrul grupului, comunității și e conștient de posibila sa contribuție și capacitate în ceea ce privește influențarea schimbărilor prin rezolvarea problemelor sau realizarea obiectivelor grupului/comunității din care face parte; este responsabil de acțiunile sale în calitate de cetățean.

Cetățenii au un rol activ în construirea unei societăți democratice mai bune, fiind esențială formarea abilităților și atitudinilor specifice unei cetățenii active. Pe lângă faptul că își cunosc drepturile și responsabilitățile, cetățenii activi dau dovadă de solidaritate față de alții și sunt gata să contribuie la bunul mers al societății.

Voluntariatul este un foarte bun exemplu de democrație și implicare civică, este o activitate de interes public, desfășurată din proprie inițiativă de orice persoană fizică, în folosul altora, fără a primi o recompensă materială.

Activitatea de interes public/voluntariatul se desfășoară în domenii cum sunt asistență și servicii sociale, protecția drepturilor omului, în domeniile medico-sanitar, cultural, artistic, educativ, științific, umanitar, religios, filantropic, sportiv, protecția mediului, în domeniile social și comunitar și altele.

Spiritul civic este aptitudinea oamenilor de a respecta regulile și de a acorda ajutor semenilor, pentru buna funcționare a comunităților care alcătuiesc societatea.

DEMERSUL DIDACTIC

■ ACTIVITATEA REFLECȚII ASUPRA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE I-III (15 MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevetele:

- ▶ să formeze grupuri din câte patru persoane;
- ▶ să reprezinte prin mimică și gesturi un sentiment, o acțiune, o idee, o situație discutată/analizată/reflectată la activitățile anterioare (unitățile de învățare I-III);
- ▶ să stabilească o legătură între sculptura mimată și spiritul civic/activismul cetățenilor.

Cadrul didactic le prezintă elevilor/elevelor subiectele care vor fi analizate în cadrul unității de învățare *Cetățenia activă. Voluntariatul*.

■ ACTIVITATEA BLAZONUL CETĂȚEANULUI ACTIV (20 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevetele:

- ▶ să formeze grupuri din câte patru persoane;
- ▶ să reprezinte prin desen blazonul cetățeanului activ (Anexa nr. 1);
- ▶ să prezinte în grupul mare blazonul realizat;
- ▶ să formuleze o concluzie cu referire la cetățenia activă.

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ Cum poate acționa corect și responsabil un **cetățean în comunitatea sa?**
- ▶ De ce este important ca **cetățenii să aibă un rol activ în construirea unei societăți democratice?**
- ▶ **Ce acțiuni pot iniția cetățenii în soluționarea problemelor comunității?**
- ▶ Ce ați învățat din această experiență?

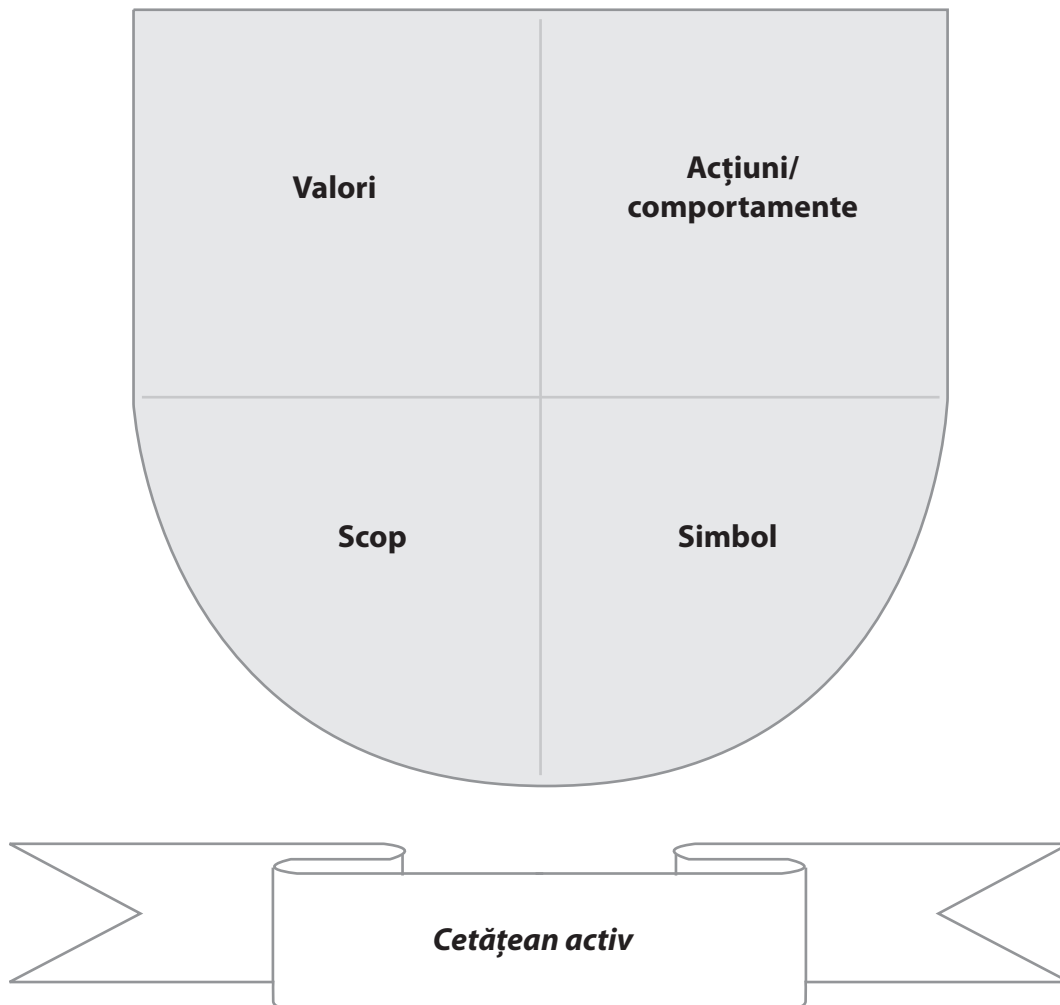

EXTINDERE

Elevilor/elevelor li se propune să analizeze experiența unui laureat al Premiului Wallenberg, acordat din doi în doi ani de Consiliul Europei (<https://www.coe.int/en/web/portal/raoul-wallenberg-prize> – informație disponibilă în limbile engleză, franceză, germană, italiană și rusă), și să identifice o persoană/organizație care ar putea fi nominalizată pentru acest premiu. Premiul poartă numele lui Raoul Wallenberg, diplomat suedez, care, aflat la Budapesta în 1944, în perioada Holocaustului, a reușit să salveze de la moarte zeci de mii de evrei. Mai multe detalii despre această sarcină de lucru sunt prezentate în caseta cu informații pentru profesori de la lecția următoare.

Anexa nr. 1

■ BLAZONUL CETĂȚEANULUI ACTIV

LECȚIA 2. CETĂȚEANUL – COMUNITATEA LOCALĂ/NAȚIONALĂ/GLOBALĂ**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> • Apără ideea că nimeni nu va fi supus torturii, unei pedepse sau unui tratament inuman sau degradant.
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane.
Atitudini	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă că este dispus(ă) să se ofere voluntar pentru a-i ajuta pe oamenii din comunitate. • Exercită obligațiile și responsabilitățile aferente cetățeniei active la nivel local, național sau global.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> • Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă încredere în propria abilitate de a alege metode potrivite pentru realizarea sarcinilor.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> • Lucrează bine în circumstanțe imprevizibile.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Poate analiza puncte de vedere alternative.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> • Dă dovadă de flexibilitate când se confruntă cu obstacole.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptă responsabilitatea comună pentru munca în colaborare.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> • Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> • Poate descrie diferitele modalități prin care cetățenii pot influența politicile.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să argumenteze importanța simțului responsabilității comune în mediul tinerilor, pentru buna și continua dezvoltare a comunității;
- O2 – să identifice inițiative legate de acțiunile civice comunitare.

STRATEGII DIDACTICE

- ▶ Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: organizatorul grafic, discuția dirijată, analiza, autoevaluarea.

Resurse didactice: <https://www.coe.int/en/web/portal/raoul-wallenberg-prize>; <https://letsdoitworld.org/><https://www.haimoldova.md/despre-noi>;

<https://fridaysforfuture.org/what-we-do/who-we-are/>; conexiune la internet, laptop, telefon mobil.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/eleavelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Participarea este una dintre modalitățile prin care putem schimba cursul societății noastre. Există mai multe modele și oportunități pentru implicarea copiilor și tinerilor în viața societății/comunității. Aceștia au nevoie să se organizeze, pentru a identifica problemele care îi interesează și a determina cum să le soluționeze. Organizațiile pentru tineri și rețelele lor dețin strategii eficiente pentru a-i ajuta să devină cetățeni activi, oferindu-le experiența democrației și sporindu-le puterea de a-și revendica drepturile, de a-și împărtăși experiențele, de a accesa informații și de a analiza problemele și relațiile de putere care îi afectează.

Copiii și tinerii pot iniția acțiuni ca persoane fizice (de exemplu, în alegerea școlii, în solicitarea serviciilor de consultanță medicală, în solicitarea exercitării drepturilor prin intermediul instanțelor) sau pot iniția acțiuni la nivel de comunitate, prin înființarea și gestionarea propriilor organizații. Rolul adulților, în participarea condusă de copii și tineri, este de a acționa ca ghizi, îndrumători, pentru a le permite să-și realizeze propriile obiective, furnizându-le informații, sfaturi și sprijin.

La această lecție, elevii/elevele vor analiza două mișcări globale de tineret și vor analiza impactul participării în ele asupra celor care se implică, răspunzând la întrebările: *Ce competențe se dezvoltă prin participarea copiilor și tinerilor în viața societății/comunității? Ce impact are implicarea acestora asupra societății/comunității?*

Prima mișcare globală propusă spre analiză este „Let's do it, World!” (<https://letsdoitworld.org>). Aceasta a fost inițiată în 2008 în Estonia, ca o campanie civică având sloganul „Hai să o facem!” (în engleză – „Let's do it!”), și a reușit să mobilizeze peste 50.000 de tineri voluntari, care într-o singură zi urmau să curețe de deșeuri diferite locuri din țară. Ideea s-a extins în anii următori în multe alte țări și acum, anual, se desfășoară în peste 180 de țări campania „Ziua de curățenie a lumii” („World CleanupDay”). În Republica Moldova, în ultimii ani, activitatea este coordonată de asociația „Hai Moldova!” (<https://www.haimoldova.md>).

Cea de-a doua mișcare este „Fridays for Future” (<https://fridaysforfuture.org> – „Vinerile pentru viitor”), care a fost inițiată în august 2018 de Greta Thunberg, o tânără de 15 ani din Stockholm, care a decis ca în fiecare vineri să protesteze cu un panou în fața Parlamentului Suediei, pentru a atrage atenția asupra urgenței și importanței unor măsuri pentru prevenirea agravării schimbărilor climatice generate de oameni. Acțiunea ei a determinat inițiative similare în zeci de orașe, mai întâi în Europa, apoi și pe alte continente, și constituirea unei ample mișcări globale, a cărei voce a devenit auzită în mass-media și în diferite foruri europene și internaționale. Tinerii implicați solicită din partea autorităților naționale și a instituțiilor europene și internaționale:

- ▶ să ia măsuri cât mai urgente, pentru a limita creșterea temperaturii medii globale cu cel mult 1.5 °C față de nivelul din perioada preindustrială;
- ▶ să asigure justiție și echitate climatică la nivel global;
- ▶ să urmeze recomandările specialiștilor, pe baza celor mai bune studii și date disponibile;
- ▶ să pună în practică angajamentele luate în acest sens în cadrul acordurilor semnate la nivel internațional.

Semnalăm aici diferența dintre fenomenele descrise, ca mișcări globale informale, și faptul că în prezent ele sunt susținute de organizații cu activități locale, naționale sau internaționale. Astfel, în ambele cazuri, nu a fost vorba de o organizație care a avut scopuri bine definite și a reușit să aibă un impact global asupra omenirii, ci de inițiative ale tinerilor, care au fost comunicate și susținute prin rețele sociale în mod informal și care, ulterior, au fost, în unele cazuri, preluate și coordonate prin intermediul unor organizații. Aceste organizații au dezvoltat și alte inițiative și programe, dar, timpul fiind limitat, este de preferat ca discuția să se refere, în această lecție, la ideile generale descrise mai sus.

Semnalăm, de asemenea, existența riscului ca discuțiile să devieze de la ideile generale legate de participarea și implicarea tinerilor în activitatea celor două mișcări sau a organizațiilor respective, care pot fi controversate. Astfel de idei controversate se referă la faptul că autoritățile pot să nu-și asume responsabilitatea de a menține curățenia în spațiile publice, așteptând ca tinerii să intervină, în cazul inițiativei „Ziua de curățenie a lumii”, respectiv, prin militarea pentru interzicerea încălzirii cu lemne, când nu există alternative pe termen scurt, sau prin renunțarea la avioane, în condițiile în care nu există trenuri de mare viteză care să le înlocuiască, în cazul mișcării „Fridays for Future”. Dacă apar astfel de discuții, va fi necesară abordarea lor separată, scopul lecției fiind legat de ideea de participare civică în general, nu de conținutul acțiunilor analizate.

Ca activitate introductivă, este sugerată analiza activității unor persoane sau organizații care au primit Premiul Wallengerg al Consiliului Europei. Se poate realiza o scurtă discuție pe această temă, chiar dacă sarcina de lucru primită la finalul lecției anterioare nu a fost realizată. În lista laureaților premiului (<https://www.coe.int/en/web/portal/raoul-wallenberg-prize-former-editions> – informație disponibilă în limbile engleză, franceză, germană, italiană și rusă) se găsesc Elmas Arus, regizoare din Turcia care a semnalat prin producțiile sale situația dificilă a romilor din această țară; Asociația „Agkalia” din Grecia, care ajută refugiații; Centrul European pentru Drepturile Romilor și AmaniBallour, medic din Siria, care a creat o rețea de voluntari menită să ajute copiii afectați de război. O altă variantă o reprezintă pornirea discuției de la activitatea unora dintre laureații Premiului Nobel pentru Pace, care, în calitate de simpli cetățeni, au avut o mare importanță în viața altor oameni. Astfel de exemple sunt Denis Mukwege, Nadia Murad, Kailash Satyarthi și Malala Yousafzai. Discuțiile pornite de la astfel de exemple stimulează elevii/elevele să valorizeze demnitatea umană și drepturile omului, să-și dezvolte spiritul civic și autoeficacitatea, înțelegând că și cetățenii obișnuiți din orice zonă a lumii pot acționa pentru binele altora, cu efecte vizibile la scara întregii societăți.

DEMERSUL DIDACTIC

Cadrul didactic invită elevii/elele:

- ▶ să relateze experiența unui laureat al Premiului Wallenberg, acordat din doi în doi ani de Consiliul Europei (<https://www.coe.int/en/web/portal/raoul-wallenberg-prize> – informațiile sunt disponibile în limbile engleză, franceză, germană, italiană și rusă);
- ▶ să numească o persoană/organizație care ar putea fi nominalizată pentru acest premiu, argumentându-și răspunsul. (10 minute)

ACTIVITATEA MIȘCĂRI DE TINERET CU INIȚIATIVĂ CIVICĂ (25 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elele:

- ▶ să formeze grupuri din câte patru-cinci persoane;
- ▶ să caute pe internet și să analizeze informații despre două mișcări globale în care sunt implicați tineri din numeroase țări, inclusiv din Republica Moldova:
  - ▷ „**Let’s do it World!**”, pe <https://letsdoitworld.org> (informații despre acțiunile realizate de tineri în Republica Moldova sunt disponibile, de exemplu, pe <https://www.haimoldova.md>);
  - ▷ „**Fridays for Future**”, pe <https://fridaysforfuture.org> (informații despre acțiunile realizate de tineri în Republica Moldova pot fi găsite pe diferite rețele sociale);
- ▶ să prezinte în grupul mare caracteristicile fiecăreia dintre cele două mișcări globale. Un/o elev/ elevă sau cadrul didactic înregistrează pe tablă informația esențială;
- ▶ să identifice asemănările și deosebirile dintre aceste două mișcări (diagrama Venn).

Asemănări: au fost inițiate de tineri; se concentrează asupra problemelor de interes global; au devenit globale și realizează activități bazate pe voluntariat în diferite țări, inclusiv în Republica Moldova; se bazează pe implicarea voluntară a tinerilor.

Se diferențiază prin tipul de participare: „Let’s do it World!”, „Hai Moldova!” se concentrează, în principal, asupra acțiunii directe a cetățenilor (activități de voluntariat) de curățare a mediului și de colectare a deșeurilor. „Fridays for Future” se concentrează asupra influențării decidenților politici în sensul adoptării măsurilor pentru limitarea schimbărilor climatice generate de societățile umane (elaborarea/îmbunătățirea politicilor publice).

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ De ce este important ca cetățenii să participe la viața comunității?
- ▶ Cum schimbă, bunăoară, viața oamenilor inițiativele discutate?
- ▶ Ce alte inițiative ar mai fi necesare, pentru a îmbunătăți viața cetățenilor din Republica Moldova?

EXTINDERE

Li se propune elevilor/elele să identifice o problemă din școală/comunitate, ce poate fi rezolvată prin implicarea lor civică/voluntariat.

LECȚIILE 3-5. ROLUL MEU ÎNTR-O SOCIETATE DEMOCRATICĂ

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane. • Profită de oportunitățile de a întâlni oameni noi.
Atitudini	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă că este dispus(ă) să se ofere voluntar pentru a-i ajuta pe oamenii din comunitate. • Exercită obligațiile și responsabilitățile aferente cetățeniei active la nivel local, național sau global.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> • Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă încredere în propria abilitate de a alege metode potrivite pentru realizarea sarcinilor.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> • Lucrează bine în circumstanțe imprevizibile.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> • Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> • Dă dovadă de flexibilitate când se confruntă cu obstacole.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptă responsabilitatea comună pentru munca în colaborare.
Abilități de rezolvare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> • Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos. • Poate aborda persoanele implicate într-un conflict într-un mod adecvat.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> • Poate descrie diferitele modalități prin care cetățenii pot influența politicile.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevetele vor fi capabili/capabile:

- O1 – să estimeze impactul unei probleme asupra școlii/comunității;
- O2 – să selecteze informații relevante referitoare la modul de intervenție pentru soluționarea problemei/problemelor din școală/comunitate;
- O3 – să identifice acțiuni de intervenție a cetățenilor în soluționarea problemelor școlii/comunității;
- O4 – să colaboreze și să coopereze în echipă, în vederea realizării unui produs comun.

STRATEGII DIDACTICE

- ▶ Forme de organizare a grupului de elevi/elevete: frontală, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: brainstormingul, documentarea, organizatorul grafic, discuția dirijată, analiza, autoevaluarea.

Resurse didactice: http://www.politicipublice.ro/uploads/participare_elevi.pdf, fișă de lucru, conexiune la internet, laptop, telefon mobil.

Timp alocat: 135 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

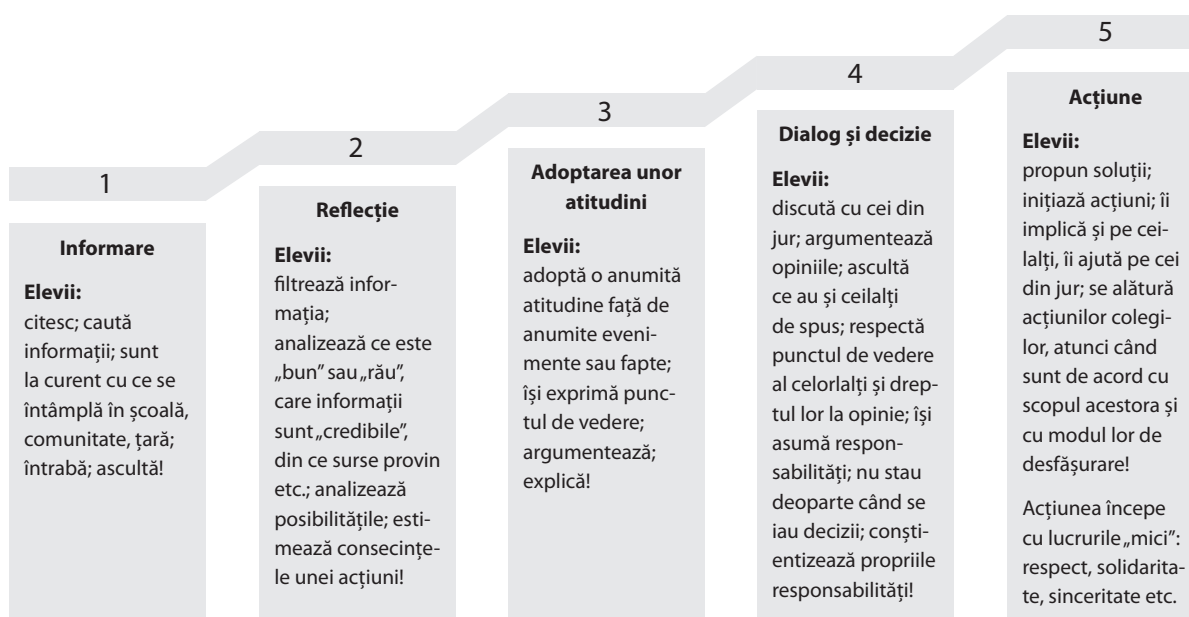
Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevetelelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Participarea cetățenilor implică colaborarea cu un număr mare de părți interesate, precum activiști ai societății civile, jurnaliști, academicieni, reprezentanți ai oamenilor de afaceri, ai comunității locale și cetățeni activi. Este important ca participarea să fie incluzivă, luând în considerare opiniile publicului larg, ale experților și grupurilor reprezentative, inclusiv cele ale păturilor vulnerabile și marginalizate.

Din cauza deficitului democratic, reflectat prin apatia cetățenilor (implicarea scăzută în viața comunității, rata scăzută a participării la vot, lipsa de interes pentru viața politică și lipsa de încredere în instituțiile statului), este foarte important ca în perioada școlarității să fie abordată ideea de „participare”.

Prin învățarea *participării*, elevii/elevetele își dezvoltă respectul față de sine și de ceilalți, competențele decizionale și spiritul de responsabilitate. Pornind de la premisa că participarea nu se poate învăța citind, ascultând, memorând norme și reguli, ci exersând, greșind, trăind, rolul cadrului didactic este de a facilita, de a „sprijini” participarea elevilor/elevetelelor în procesul de învățare.

Participarea elevilor/elevetelelor este exprimată/descrisă într-un șir de comportamente, prezentate în schema de mai jos.

Sursa: http://www.politicipublice.ro/uploads/participare_elevi.pdf, p. 17.

Participarea elevilor/elevelor la viața școlii și comunității nu se referă în exclusivitate la activitățile curriculare și extracurriculare; ea se poate realiza și prin informare, adoptarea unei atitudini față de o situație/opinie, consultare, cooperare, inițierea unor acțiuni, participare la luarea deciziilor, reflecție. Implicarea elevilor/elevelor poate fi individuală și/sau colectivă, directă sau prin reprezentanți.

Participarea se poate concentra asupra mai multor aspecte ale vieții școlii și comunității, cum ar fi, de exemplu, organizarea și funcționarea clasei; stabilirea normelor, regulilor; elaborarea politicilor educaționale interne de organizare a procesului educațional; parteneriatele școlii cu alte instituții; respectarea drepturilor, nevoilor și intereselor elevilor/elevelor; curriculumul școlar și evaluarea; activitățile extrașcolare; voluntariatul; competițiile școlare; campaniile de informare și educație a populației; acțiunile ecologice; ajutorarea elevilor/elevelor sau a persoanelor aflate în situații dificile.

La următoarele trei lecții, elevii/elevele vor selecta una sau câteva probleme din școală și/sau comunitate, se vor documenta și vor identifica una sau mai multe acțiuni de soluționare a lor. Realizarea acțiunilor este la discreția grupului de elevi/eleve, în funcție de posibilitățile acestora. Cadrul didactic poate încuraja elevii/elevele să se implice în activități de voluntariat, în comunitatea lor, în special în cadrul lecției 5, în care se discută despre efectele voluntariatului.

Notă: Dozarea timpului, la fiecare lecție/etapă, este relativă. Fiecare cadru didactic, în funcție de particularitățile colectivului de elevi/eleve și de modul în care decurge procesul de lucru, va gestiona timpul în mod diferit.

DEMERSUL DIDACTIC

ACTIVITATEA IDENTIFICAREA PROBLEMELOR (15 MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele:

- ▶ să prezinte problema din școală/comunitate, ce poate fi rezolvată prin implicare civică/voluntariat, pe care au identificat-o la lecția anterioară.

Cadrul didactic sau un/o elev/elevă va scrie pe tablă sau pe flipchart răspunsurile colegilor;

- ▶ să sistematizeze trei categorii de probleme: a) problemele din școală; b) problemele din comunitate; c) problemele din școală și comunitate.

Debrifarea activității (10 minute):

- ▶ Cine poate interveni în soluționarea acestor probleme?
- ▶ În ce mod elevii/elevetele, în calitate de cetățeni, se pot implica în soluționarea acestor probleme?

■ ACTIVITATEA SELECTAREA PROBLEMELOR (12 MINUTE)

Elevii/elevetele își exprimă preferințele pentru anumite probleme, pe care ar dori să le soluționeze prin acțiuni civice/voluntariat.

Clasa decide dacă se va aborda o singură problemă, la care vor găsi una sau mai multe soluții, sau dacă elevii/elevetele se vor repartiza în grupuri, pentru a aborda mai multe probleme identificate; la fel, vor decide dacă se vor implica în soluționarea acestora, în funcție de interesele și posibilitățile lor. Elevii/elevetele pot decide prin vot sau prin consens.

Reflecție și feedback (8 minute):

- ▶ Cum s-a desfășurat procesul de lucru și de luare a deciziilor?
- ▶ Ce ați descoperit nou și neașteptat în cadrul discuțiilor?
- ▶ Sunteți mulțumiți/mulțumite de deciziile luate? (Dacă nu, discuția poate continua la lecția următoare.)

EXTINDERE

Până la lecția următoare, elevii/elevetele au sarcina de lucru de a afla cât mai multe informații despre problema/problemele identificate. Elevii/elevetele își pot repartiza sarcinile de lucru între ei/ele, pentru a afla informații din cât mai multe surse.

Lecția 4

DEMERSUL DIDACTIC

■ ACTIVITATEA INTERVENȚII POSIBILE (35 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevetele să lucreze în echipe, pentru a-și împărtăși informațiile culese despre problema/problemele identificate, și să propună posibile intervenții, folosind fișa de lucru din Anexa nr. 1. Fiecare grup prezintă intervențiile pentru soluționarea problemei/problemelor identificate și rezultatele la care se așteaptă în urma acestor intervenții. La necesitate, vor continua procesul și la lecția următoare.

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ Cum s-a desfășurat procesul de lucru și de luare a deciziilor?
- ▶ Ce ați descoperit nou și neașteptat în cadrul discuțiilor?
- ▶ Cum ați reacționat când colegul a spus ceva cu care nu ați fost de acord?

Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor că acesta a fost un exercițiu din care trebuie să învețe cum se pot soluționa problemele din școală/comunitate prin acțiuni de voluntariat. Dacă doresc să continue acest exercițiu și chiar să-și pună în aplicare ideile generate, pot să o facă în afara lecțiilor.

EXTINDERE

Elevii/elevele au sarcina de lucru să identifice ONG-urile active în regiunea în care locuiesc ei sau, în general, în Republica Moldova și să decidă la care dintre ele le-ar plăcea să facă voluntariat (de exemplu, „Hai Moldova!”). Dacă nu găsesc ONG-uri pe placul lor, profesorul le propune să se gândească la ce fel de ONG le-ar plăcea să facă voluntariat sau să înființeze ei un ONG, în care să activeze ca voluntari.

Anexa nr. 1

Descrierea problemei	Intervenții posibile	Rezultatul așteptat
	1.	1.
	2.	2.
	3.	3.

Lecția 5

DEMERSUL DIDACTIC

— ACTIVITATEA EFECTELE VOLUNTARIATULUI (35 DE MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să lucreze în grupuri formate din câte patru-cinci persoane și să prezinte domeniile/organizațiile în care ar dori să facă voluntariat, precum și motivele pentru care le-au ales, apoi să discute, tot în grupuri mici, pe baza următoarelor întrebări:

- ▶ De ce este bine ca oamenii să facă voluntariat?
- ▶ Care sunt efectele voluntariatului asupra voluntarilor? Ce competențe își dezvoltă aceștia?
- ▶ Care sunt efectele voluntariatului asupra societății?
- ▶ Care categorii de persoane ar putea să facă voluntariat în societatea noastră?

Fiecare grup prezintă succint rezultatele discuției.

Reflecție și feedback (10 minute):

- ▶ V-a surprins ceva în timpul acestei activități?
- ▶ S-a schimbat percepția voastră cu privire la voluntariat, în urma acestor discuții?
- ▶ Cât de mult considerați că se practică voluntariatul în societatea noastră? Ar fi necesară mai multă/mai puțină implicare voluntară din partea cetățenilor?
- ▶ Cine dintre voi intenționează să se implice în activități de voluntariat de acum încolo? Argumentați răspunsul.
- ▶ Ce altceva ați dori să mai aflați/discutați despre voluntariat? Cum puteți afla aceste informații/avea aceste discuții?

LECȚIA 6. REFLECȚIE ASUPRA EXPERIENȚEI DE ÎNVĂȚARE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri. Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să analizeze propriile valori, atitudini, abilități, cunoștințe;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să planifice propriul traseu de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică.

STRATEGII DIDACTICE

- ▶ Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în perechi, în grup mare, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: autoevaluarea, evaluarea reciprocă, analiza.

Resurse didactice: Anexa nr. 1, Fișa de lucru nr. 1, Fișa de reflecție individuală/în perechi.

Surse: Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina EPS, clasele a V-a – a XII-a (https://mec.gov.md/sites/default/files/metodologie_evaluare_descriptori_eps.pdf); <https://www.garbo.ro/articol/Lifestyle/20899/test-psiho-emotional-copacul-blob-omuleti.html>.

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Reflecția asupra experienței de învățare stimulează cunoașterea de sine și are în vedere conștientizarea competențelor dobândite ca rezultat al analizei propriului comportament. Reflecția transformă experiența elevilor/elevelor într-un lucru important pentru ei/ele și influențează dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică. Lecția de reflecție are ca obiective aprecierea, interevaluarea, autoevaluarea rezultatelor (valori, atitudini, abilități, cunoștințe). Este important să le oferim elevilor/elevelor timp pentru analiză, comentarii, constatări. E bine ca reflecțiile să se refere atât la individualitatea fiecărui/fiecărei elev/eleve, cât și la activitatea grupului: experiențe pozitive, lecții învățate, succese, identificarea unor pași de formare/dezvoltare a competențelor specifice disciplinei.

DEMERSUL DIDACTIC

ACTIVITATEA POZIȚIA MEA (15 MINUTE)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să discute despre activitățile realizate pe parcursul unității de învățare, oferindu-le imaginea din Anexa nr. 1 și prezentându-le-o succint. Sarcina de lucru este să se gândească timp de două minute și să răspundă la întrebarea:

- ▶ Unde mă regăsesc eu în această imagine, în calitate de cetățean și/sau elev/elevă?

Elevii/elevele prezintă asocierile făcute și explică motivele care i-au/le-au determinat să facă aceste alegeri.

Cadrul didactic întrebă elevii/elevele unde și-ar dori să fie în imagine peste patru ani și ce ar putea face, ca să ajungă acolo. De asemenea, informează clasa că tema voluntariatului va fi reluată în clasa a XII-a, când va fi aprofundată și chiar pusă în practică într-un mod mai structurat.

ACTIVITATEA REFLECȚII ÎN PERECHI ASUPRA COMPETENȚELOR DEZVOLTATE (15 MINUTE)

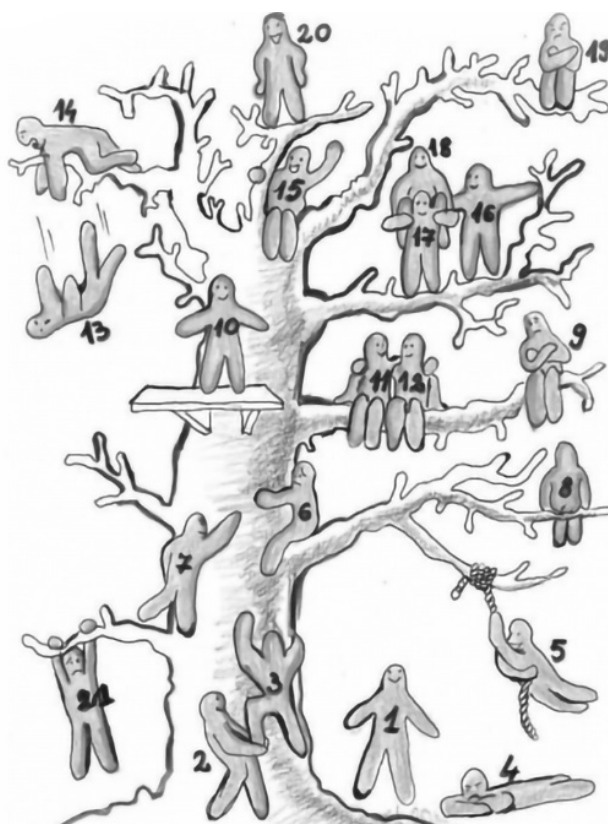
Profesorul le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor sprijini reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamentele corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică, ce

reprezintă competențele specifice, completând fișa de lucru din Anexa nr. 2. Elevii/elevele trebuie să identifice exemple de comportamente concrete. Este important să se precizeze că nu trebuie să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

■ ACTIVITATEA ÎMPĂRTĂȘIREA EXPERIENȚEI OBȚINUTE (15 MINUTE)

Elevii/elevele prezintă în fața întregii clase una/unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Profesorul se asigură că descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică sunt acoperiți cât mai echilibrat.

Anexa nr. 1

Sursa: <https://www.garbo.ro/articol/Lifestyle/20899/test-psiho-emotional-copacul-blob-omuleti.html>

Anexa nr. 2

■ FIȘA DE REFLECȚIE INDIVIDUALĂ/ÎN PERECHI

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

Notă: Lista de descriptorii folosită în activitatea de reflecție în perechi este lista cu toți descriptorii menționați în cadrul acestei unități de învățare, preluați din Metodologia de evaluare.

LECȚIA 7. LECȚIE-REFLECȚIE ASUPRA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE (AN DE STUDIU/ NIVELUL GIMNAZIAL)**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își asumă răspunderea pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate analiza puncte de vedere alternative.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Ascultă cu atenție diferite păreri. Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La finele acestei lecții, elevii/elevele vor fi capabili/capabile:

O1 – să analizeze propriile valori, atitudini, abilități, cunoștințe;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să planifice propriul traseu de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică.

STRATEGII DIDACTICE

- ▶ Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, în perechi, frontală.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția dirijată, autoevaluarea, autoanaliza, evaluarea reciprocă, brainstormingul, organizatorul grafic.

Resurse didactice: lista cu descriptorii de competență, Fișa de evaluare reciprocă.

Surse: Participarea la democrație, vol. IV (<https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-4/>).

Timp alocat: 45 de minute.

CASETA CU INFORMAȚII

Informațiile din această casetă le sunt destinate profesorilor. Ele nu trebuie prezentate elevilor/elevelor, având scopul de a le oferi profesorilor un cadru mai larg pentru înțelegere.

Această lecție de reflecție asupra unităților de învățare are două componente principale: una în care elevii/elevele privesc în trecut și oferă feedback cu privire la procesul de învățare parcurs pe durata întregului an școlar/nivel gimnazial și una în care privesc în viitor și discută despre competențele pe care cred că le vor folosi cel mai mult în viață și despre competențele pe care trebuie să și le formeze/dezvolte în continuare.

Acest proces de reflecție îi ajută, în primul rând, pe elevii/eleve să-și consolideze și să-și conștientizeze competențele dezvoltate, dar și pe profesori îi ajută să înțeleagă cu ce rezonază elevii/elevele cel mai mult și care lucruri au impact asupra lor pe termen lung.

DEMERSUL DIDACTIC

La această lecție, profesorul va invita elevii/elevele să realizeze următoarele activități:

■ **ACTIVITATEA DE REFLECȚIE PRIVIND ÎNSPRE TRECUT (20 DE MINUTE)**

- ▶ Profesorul informează elevii/elevele că aceasta este o lecție de reflecție finală și le reamintește, succint, principalele teme care au fost studiate pe parcursul anului școlar/nivelului gimnazial. (3 minute)
- ▶ Elevii/elevele au sarcina de a lucra individual și de a face două liste cu câte cinci elemente fiecare. Aceste liste vor conține:
  - ▷ activitățile de care își amintesc cu cea mai mare plăcere;
  - ▷ competențele pe care și le-au dezvoltat la lecțiile de Educație pentru societate. (7 minute)
- ▶ Elevii/elevele primesc bilețele (de tip post-it), pe care să scrie aceste lucruri și apoi să le lipească pe tablă (activitățile, în partea stângă și competențele, în partea dreaptă), iar o persoană sau două persoane voluntare grupează bilețelele pe categorii, citind pentru întreaga clasă principalele idei.

Alternativ, după ce au reflectat individual, elevii/elevele discută în grupuri de câte patru și apoi, din fiecare grup, cineva prezintă ideile principale.

Dacă activitatea de desfășurare online, se poate folosi o platformă gratuită, care permite exprimarea de idei scurte în mod anonim, cum ar fi wordcloud sau jamboard. (10 minute)

■ ACTIVITATEA DE REFLECȚIE PRIVIND ÎNSPRE VIITOR (20 DE MINUTE)

- ▶ Elevii/elevele revin la mesajele scrise la începutul anului școlar. Le analizează și fac o paralelă între ceea ce au planificat/dorit să realizeze și ceea ce au reușit să realizeze pe parcursul anului școlar.
- ▶ Elevii/elevele se gândesc la următorii trei-patru ani din viața lor și încearcă să identifice în ce contexte le vor fi utile competențele dezvoltate la Educație pentru societate. Profesorul îi/le încurajează să dea exemple cât mai concrete de situații în care consideră că vor folosi competențele respective. Elevii/elevele primesc lista cu cele 20 de competențe specifice ale disciplinei Educație pentru societate și lucrează în perechi, apoi prezintă, cine dorește, câte un exemplu.
- ▶ Ulterior, elevii/elevele lucrează în grupuri formate din câte patru persoane, pentru a identifica alte competențe pe care consideră că este important să și le dezvolte în viitor, și discută despre modalități concrete prin care pot realiza acest lucru. Fiecare grup prezintă un exemplu pentru întreaga clasă.

■ ACTIVITATEA MESAJUL DE ÎNCHEIERE (5 MINUTE)

Profesorul invită elevii/elevele să se gândească la lecțiile de Educație pentru societate din acest an școlar și să le definească printr-un singur cuvânt. În continuare, în grupul mare, fiecare elev/elevă spune cuvântul (doar unul singur) care consideră că reflectă cel mai bine lecțiile de Educație pentru societate, apoi, individual, elevii/elevele scriu un scurt mesaj pentru un/o coleg/colegă, la alegere, în care îi urează succes în viitorul să personal și profesional.

Proiectarea unităților de învățare

ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de unități de învățare	Nr. de ore pe an
Disciplină obligatorie	Educație socioumanistică	a IX-A	4	34

Clasa	Unități de învățare	Nr. de ore
IX	Lecția introductivă	1
	Unitatea 1. Cultura mediatică	7
	Unitatea 2. Amenințări la adresa democrației	7
	Unitatea 3. Învățarea bazată pe proiect. Elaborarea Codului de integritate al cetățeanului	12
	Unitatea 4. Cetățenia activă. Voluntariatul	6
	Lecția de reflecție finală	1

COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

1. Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
2. Valorizarea diversității culturale
3. Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept
4. Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
5. Respect
6. Spirit civic
7. Responsabilitate
8. Autoeficacitate
9. Toleranța ambiguității
10. Abilități de învățare autonomă
11. Abilități analitice și de gândire critică
12. Abilități de ascultare și observare
13. Empatie
14. Flexibilitate și adaptabilitate
15. Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve
16. Abilități de cooperare
17. Abilități de rezolvare a conflictelor
18. Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană
19. Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea
20. Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea

**COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE I. CULTURA MEDIATICĂ**

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. de ore	Data	Principale activități de învățare și elemente de produs	Notă
Identificarea surselor de informare despre problemele de interes civic	Lecție introductivă	1		Activitatea <i>Cele patru cadrane</i> : reflecție asupra experiențelor de învățare din clasa a VIII-a. Prezentarea modului de lucru și a temelor abordate în acest an școlar, analiza descriptorilor de competență din clasa a IX-a.	
	Informarea din diverse surse	1		Discuție despre sursele de informare folosite. Activitate de identificare a surselor de știri false.	
Argumentarea rolului mass-mediei în societatea democratică	Propaganda și manipularea	2		Activitate de realizare a unui reportaj din diverse perspective.	
	Știrile veridice/știrile false	1		Analiza unor articole care prezintă (sau nu) știri false, pe baza unei grile de analiză.	
Comportamentul cetățeanului în raport cu mass-media		1		Observarea tipurilor de știri prezentate în mass-media, clasificarea acestora și identificarea segmentelor de realitate din viața cotidiană care nu ajung subiecte de știri.	
	Cum mă protejez de știrile false	1		Activitate despre teoriile conspirației. Vizionarea și discutarea unui material video cu tema <i>Cum mă protejez de știrile false, manipularea, propaganda online</i> .	
Reflecție asupra experienței de învățare		1		Reflecții asupra procesului de lucru și rezultatelor obținute. Completarea Fișei de reflecție. Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență.	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE II. AMENINȚĂRI LA ADRESA DEMOCRAȚIEI

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. de ore	Data	Principale activități de învățare și elemente de produs	Notă
Caracterizarea principiilor și valorilor democratice ca bază a funcționării societății contemporane	Democrația și cultura democratică	1		Activitățile <i>Caracteristicile guvernării democratice, Cultura democratică.</i> Reflecție/feedback.	
Evaluarea evenimentelor de actualitate prin prisma funcționării instituțiilor statului	Populism, naționalism, șovinism	2		Activitățile practice <i>Caracteristica unui discurs populist. Consecințele populismului și analiza mesajelor de tip naționalist, xenofob, șovin.</i> Reflecție/feedback.	
Susținerea principiilor democrației, justiției, echității și a statului de drept	Viziunile radicaliste	1		Activitatea <i>Analiza unui discurs radical din perspectiva principiilor democratice.</i> Reflecție/feedback.	
	Corupția versus principiile democratice	1		Activitatea <i>Corupția – barieră în progresul societății.</i> Activitatea <i>Stop corupției.</i> Reflecție/feedback.	
	Apatia cetățenilor	1		Activitatea <i>Importanța și responsabilitatea votului în procesele democratice (eseu reflexiv).</i> Reflecție/feedback.	
	Reflecție asupra experienței de învățare	1		Activitatea <i>Mind map Despre democrație.</i> Reflecții asupra procesului de lucru și rezultatelor obținute. Completerea Fișei de reflecție. Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență.	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE III. ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT. ELABORAREA CODULUI DE INTEGRITATE AL CETĂȚEANULUI

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. de ore	Data	Principale activități de învățare și elemente de produs	Notă
Caracterizarea principiilor și valorilor democratice ca bază a funcționării societății contemporane	Integritatea cetățenilor	1		Discuție dirijată despre corupție și integritate. Studiu de caz cu referire la comportamentul integru.	
Exprimarea poziției civice, neacceptând comportamente care contravin principiilor democrației	Culegerea de informații	1		Analiza documentelor: Codul de etică și integritate din diferite domenii. Identificarea evenimentelor din viitor Cod de integritate al cetățeanului.	
Analiza critică a problemelor de integritate în societate	Pregătirea studiului	1		Determinarea metodelor/instrumentelor de cercetare a opiniei cetățenilor. Elaborarea unui chestionar de cercetare a opiniei cetățenilor. Aplicarea chestionarului.	
Susținerea principiilor democrației, justiției, echității și a statului de drept	Analiza datelor	1		Analiza rezultatelor chestionarului. Selectarea informațiilor relevante pentru viitorul Cod de integritate al cetățeanului.	
	Realizarea codului de integritate al cetățeanului	2		Asocieri libere: Codul de integritate al cetățeanului. Elaborarea normelor pentru Codul de integritate al cetățeanului. Realizarea variantei finale a Codului de integritate al cetățeanului. Discuții cu referire la posibilitățile de mediatiza a Codului de integritate al cetățeanului.	
	Realizarea unui material publicitar despre Codul de integritate al cetățeanului	2		Determinarea formei de mediatizare a Codului de integritate al cetățeanului. Elaborarea conceptului spotului video, plantului etc. Prezentarea produsului realizat.	
	Pregătirea unei prezentări	2		Planificarea evenimentului. Pregătirea evenimentului.	
	Realizarea prezentării	1		Realizarea prezentării publice la nivel de școală/comunitate.	
	Reflecție asupra experienței de învățare	1		Reflecții asupra procesului de lucru și a rezultatelor obținute. Completarea Fișei de reflecție. Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență.	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE IV. CETĂȚENIA ACTIVĂ. VOLUNTARIATUL

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. de ore	Data	Principale activități de învățare și elemente de produs	Notă
Exprimarea poziției civice, neacceptând comportamente care contravin principiilor democrației	Spiritul civic și voluntariatul	1		Reflecție asupra unităților de învățare I-III. Blazonul cetățeanului activ.	
Identificarea surselor de informare despre probleme de interes civic	Cetățeanul – comunitatea locală/națională/globală	1		Relatarea experienței unui laureat al Premiului Wallenberg. Analiza mișcărilor de tineret cu inițiativă civică.	
Determinarea modalităților de implicare activă prin instituția de învățământ, prin intermediul organelor care îi reprezintă	Rolul meu într-o societate democratică	3		Identificarea problemelor din școală/comunitate. Identificarea intervențiilor posibile la problemele selectate și a rezultatelor așteptate. Reflecții cu referire la efectele voluntariatului.	
Exprimarea interesului pentru participare la procesul decizional în clasă/școală	Reflecție asupra experienței de învățare	1		Reflecții asupra procesului de lucru și rezultatelor obținute. Completarea Fișei de reflecție. Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență.	
	Reflecție asupra unităților de învățare (an de studiu/nivel gimnazial)	1		Reflecții asupra procesului de lucru și formării competențelor pentru cultura democratică la final de an/nivel gimnazial din perspectiva trecutului și a viitorului. Mesaj de încheiere.	

RON

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

